

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

«Πρόληψη και καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στον Τραπεζικό τομέα υπό το φως των Διεθνών, Ενωσιακών και Κυπριακών Νομοθετημάτων, η πρακτική τους εφαρμογή, ο ρόλος των Εποπτικών Αρχών, οι κυρώσεις και η ευθύνη που προκύπτει από τη μη αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων»

Συνολικός Αριθμός Λέξεων: 17.911

Άγγελος Αντωνέλλος

Διπλωματική Μεταπτυχιακή Διατριβή

Λευκωσία, 2021

Πίνακας Περιεχομένων

Πίνακας Συντομογραφιών	Σελ. 5
Κεφ. 1 Προλογικά	
1.1 Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στο πλαίσιο του Χρηματοπιστωτικού Τομέα	Σελ. 7
1.2 Τα 3 στάδια της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων	Σελ. 8
2. Το Νομικό Υπόβαθρο	Σελ. 9
Κεφ. 2 Προληπτικά Μέτρα: Διερεύνηση της επάρκειάς τους & Εισηγήσεις	
1. Το Ερώτημα	Σελ. 16
2. Συνοπτική επισκόπηση των κυριότερων Προληπτικών Μέτρων	Σελ. 17
2.1 Η Αρχή «Γνώριξε τον πελάτη σου» (CDD / KYC)	Σελ. 17
2.2 Ενισχυμένος έλεγχος πελατών υψηλού κινδύνου	Σελ. 19
2.2.1 Πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα – (PEP)	Σελ. 19
2.3 Αναγνώριση ύποπτων συναλλαγών και υποχρέωση για αναφορά	Σελ. 20
3 Ο εποπτικός ρόλος της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου	Σελ. 22
3.1 Εισαγωγικά	Σελ. 22
3.2 Ο Προληπτικός Έλεγχος	Σελ. 23
3.3 Ο Κατασταλτικός Έλεγχος	Σελ. 24
4. Κριτική προσέγγιση της πρακτικής εφαρμογής των μέτρων & Εισηγήσεις	Σελ. 26
4.1 Εισαγωγικά	Σελ. 26
4.2 Τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα	Σελ. 26
4.2.1 Τα ευρήματα της Moneyval	Σελ. 26
4.2.2 Η υπόθεση των «Χρυσών Διαβατηρίων»	Σελ. 29
4.3 Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου	Σελ. 32

4.3.1 Η προβληματική επί της Ανεξαρτησίας του θεσμού της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου	Σελ. 32
4.3.2 Επιχειρηματολογία υπέρ της αναποτελεσματικότητας του εφαρμοζόμενου νομοθετικού πλαισίου	Σελ. 36
4.3.2.1 Η υπόθεση της «Κλειστής Περιόδου»	Σελ. 36
4.3.3 Οι Προτεινόμενες Θεραπείες	Σελ. 40

Κεφ. 3 Ο πολυδαίδαλος μηχανισμός της Αστικής Ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων

1.1 Το εκ πρώτης όψεως πρόβλημα	Σελ. 47
1.1.1 Το Νομοθετικό Κενό στην Κυπριακή Έννομη Τάξη	Σελ. 47
1.2 Θεμελίωση της Αστικής Ευθύνης	Σελ. 50
1.2.1 Η αμέλεια ως προτεινόμενη αιτία αγωγής	Σελ. 50
1.2.1.1 Η προβληματική του «Καθήκοντος Επιμέλειας»	Σελ. 53
1.2.1.2 Το Αμερικανικό Μοντέλο	Σελ. 54
1.2.1.3 Η προτεινόμενη επιχειρηματολογία υπέρ της στοιχειοθέτησης του «Καθήκοντος Επιμέλειας» των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων στις περιπτώσεις μη πελατών	Σελ. 57
1.2.1.3(α) Η προσφερόμενη διέξοδος του Κοινοδικαίου	Σελ. 57
1.2.1.3(β) Η Απόφαση Premier Chemical Co Ltd v. Τράπεζας Κύπρου Λτδ	Σελ. 61
1.2.1.3(γ) Υπαγωγή των Νομικών Αρχών στην προβληματική της στοιχειοθέτησης του «Καθήκοντος Επιμέλειας»	Σελ. 61
1.2.2 Η «έτερη» νομική βάση	Σελ. 65
1.2.2.1 Εισαγωγικά	Σελ. 65
1.2.2.2 Οι προϋποθέσεις στοιχειοθέτησης του Αδικήματος	Σελ. 65
1.2.2.3 Εφαρμογή των Νομικών Αρχών στην προβληματική της στοιχειοθέτησης Αστικής Ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων επί μη πελατών τους	Σελ. 66
1.2.2.4 Δικονομικά Ζητήματα	Σελ. 69

Κεφ. 4 Επιλογικά	Σελ. 70
Πίνακας Βιβλιογραφίας / Αρθρογραφίας	Σελ. 73
Πίνακας Νομοθετικών Κειμένων	Σελ. 77
Πίνακας Αυθεντιών	Σελ. 78

Άγγελος Αντωνέλιος

Πίνακας Συντομογραφιών

Ελληνικές:

ΑΔΚ:	Ανώτατο Δικαστήριο της Κύπρου
ΑΕΠ:	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
Βλ:	Βλέπε
ΔΝΤ:	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΕΚΤ:	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΕΣ	Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο
ΕΕΜ:	Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός
ΕΑΤ:	Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών
ΗΠΑ:	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΜΟΚΑΣ:	Μονάδα Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης
ΟΗΕ:	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΟΣΑ:	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ό.π.:	Όπου παραπάνω
ΣΛΕΕ:	Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αγγλικές:

AML:	Anti-Money Laundering Regime
CDD:	Customer Due Diligence
FATF:	Financial Action Task Force
FinCEN:	Financial Crimes Enforcement Network
FIUs:	Financial Intelligence Units
G7:	Group of Seven
KYC:	Know Your Customer

MONEYVAL: Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering

PEPs: Politically Exposed Persons

Άγγελος Αντωνέλιμος

Κεφ. 1 Προλογικά

1.1 Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στο πλαίσιο του Χρηματοπιστωτικού Τομέα

Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες δεν είναι καινοφανές. Η ύπαρξή του έχει παρατηρηθεί εδώ και αρκετές δεκαετίες και μορφοποιείται ανάλογα με την εξέλιξη των σύγχρονων κοινωνιών¹. Ευλόγως, εξάγεται το συμπέρασμα, ότι το υπό ανάλυση φαινόμενο αποτελεί μια σύγχρονη κοινωνική, οικονομική και κυρίως ηθική σύγχρονη κρίση. Αριθμός πηγών, συμπεριλαμβανομένων και των μέσων μαζικής ενημέρωσης, χαρακτηρίζουν ότι το υπό ανάλυση φαινόμενο ως «κακό», άλλοτε ως «πολύ ενδιαφέρον» και κάποιες φορές ως «ελαφρώς τολμηρό». Ταυτόχρονα όμως, δύναται να υποστηριχθεί ότι παρατηρείται μερική έως και ολική άγνοια αναφορικά με το τι στην πραγματικότητα είναι, με ποιους τρόπους λαμβάνει «σάρκα και οστά» ή και γιατί συνιστά μια εκ των σημαντικότερων σύγχρονων κρίσεων².

Για την ουσιαστική προσέγγιση και μελέτη του υπό εξέταση φαινομένου έχουν διατυπωθεί αρκετοί θεωρητικοί ορισμοί, που ποικίλουν και διαφοροποιούνται, ανάλογα με τον τρόπο προσέγγισής του. Λόγω του ότι η παρούσα μελέτη θα εστιάσει σε πρακτικής φύσεως ζητήματα, ο γράφων θα αρκεστεί στον ακαδημαϊκό ορισμό, ότι με τον όρο «νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες» χαρακτηρίζονται τα μέσα δια των οποίων ένα πρόσωπο αποκρύπτει την ύπαρξη, την παράνομη πηγή ή την αθέμιτη χρησιμοποίηση εισοδήματος, που συνήθως απορρέει από το οργανωμένο έγκλημα, ούτως ώστε τούτα να φαίνονται ότι προέρχονται από νόμιμες δραστηριότητες³. Μέσω της προαναφερθείσας διαδικασίας, επιτυγχάνεται η παρείσφρηση του παράνομου χρήματος⁴, κυρίως διαμέσου των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, τα οποία, ως θα διαφανεί κατωτέρω, συνιστούν την «αχίλλειο πτέρνα» των διαφόρων Κρατών.

---

¹ Καραδήμας Θ. & Καραδήμας Π., (2015), «Τεχνικές ξεπλύματος χρήματος και τα μέτρα πρόληψης των ελληνικών τραπεζών», e-Περιοδικό Επιστήμης & Τεχνολογίας, Σελ. 58

² Peter Alldridge (2008), Money Laundering and Globalization, Journal of Law and Society, Τόμος 35, Αρ. 4, Σελ. 437

³ Moh Zali & Ach Maulidi (2018), Fighting Against Money Laundering, 5(3) BRICS Law Journal, Σελ. 40

⁴ Παναγιώτης Μ. Βασιλακόπουλος, «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος (Κριτικές παρατηρήσεις στις ποινικές διατάξεις του Νόμου 2331/1995) », ΠοινΧρ ΜΣΤ', Σελ. 1361 επ.

1.2 Τα 3 στάδια της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων

Σε μια προσπάθεια συστηματοποίησης των τρόπων μέσω των οποίων οι αδικοπράγουντες επιτυγχάνουν την νομιμοποίηση των εσόδων που αποκτήθηκαν στο πλαίσιο διενέργειας παράνομων δραστηριοτήτων, οι Αμερικανικές Αρχές συνέλεξαν στοιχεία προερχόμενα από τα αρχεία των εθνικών τελωνιακών υπηρεσιών και δημιούργησαν το επονομαζόμενο μοντέλο των τριών φάσεων, το οποίο τυγχάνει πλήρους αποδοχής και από τους μελετητές του φαινομένου στην Ευρωπαϊκή ήπειρο⁵. Σύμφωνα με την εν λόγω θεωρία, η προσπάθεια της νομιμοποίησης διακρίνεται σε τρεις φάσεις, ήτοι της «Τοποθέτησης», της «Συσσωρευσης» και της «Ολοκλήρωσης»⁶, που ως θα διαφανεί κατωτέρω, τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα ασκούν πρωταγωνιστικό ρόλο.

Κατά την πρώτη φάση, παρατηρείται «μια συστηματική διοχέτευση και συνακόλουθη ανάμιξη του βρώμικου χρήματος, με κεφάλαια τα οποία είναι νόμιμα και διακινούνται στην οικονομία». Η συγκεκριμένη διοχέτευση λαμβάνει χώρα, μεταξύ άλλων, μέσω μικρών καταθέσεων⁷ σε Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα. Με το πέρας της εν λόγω φάσης, τα παρανόμως κτηθέντα έσοδα χάνουν κάθε φυσική υπόσταση, καθώς αυτά έχουν πλέον μετατραπεί από χρήματα σε φυσική μορφή, σε λογιστικό χρήμα. Σκοπός της δεύτερης φάσης είναι να καλυφθούν όλα τα ίχνη, που ενδεχομένως να δεικνύουν την παράνομη προέλευση του χρήματος. Η συνηθέστερη διαδικασία που ακολουθείται είναι μέσω της μεταφοράς χρημάτων από τράπεζα σε τράπεζα, με εικονικές εταιρίες. Κατά την τελευταία φάση, σκοπός των εκάστοτε αδικοπράγουντων είναι σε πολλές περιπτώσεις η επιστροφή του χρήματος στη χώρα προέλευσης, ώστε να περιβληθεί στη νόμιμη μορφή κεφαλαίων ή/και επενδύσεων.⁸

⁵ Καραδήμας Θ. & Καραδήμας Π., ό.π., Σελ. 65

⁶ Ντράγκαν Συμεόνοβιτς (1995), «Ξέπλυμα χρημάτων - Σχέση Οργανωμένου Εγκλήματος και Πολιτικής», ΕΛΔ 36, Σελ. 296; Καραδήμας Θ. & Καραδήμας Π., ό.π., Σελ. 65 – 67

⁷ E/CONF.88/2, 18 August 1994, U.N. Economic and Social Council, World Ministerial Conference on Organized Transnational Crime, N. 21-23 Νοέμβριος του 1994; Η μέθοδος του μурμηγκιού, το επονομαζόμενο “Smurfing”

⁸ Γ. Χλούπης (2000), Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες: Περιγραφή του φαινομένου και τρόποι αντιμετώπισης, Τεύχος 4/2000, Απρίλιος, Διαθέσιμο στον εξής σύνδεσμο: <http://www.nbonline.gr/journals/6/volumes/38/issues/160/lemmas/462940>

Αποτελεί, επομένως, αδιαμφισβήτητο γεγονός το ότι οι διαδικασίες που προσφέρουν τα διάφορα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα, συναποτελούν ένα ευέλικτο και συνάμα πανίσχυρο «όπλο» στα χέρια των επίδοξων αδικοπραγούντων.

2. Το Νομικό Υπόβαθρο

Η νομιμοποίηση εσόδων ή άλλως ξέπλυμα παράνομου χρήματος, ως διεθνές φαινόμενο, δεν θα ήταν δυνατόν να αντιμετωπισθεί επαρκώς και αποτελεσματικά μόνο μέσω των εθνικών νομοθεσιών. Η διεθνής κοινότητα, όντας θορυβημένη, αφού διαπίστωσε τις δυσμενείς συνέπειες του υπό εξέταση φαινομένου, προέβη στη θεσμοθέτηση μέτρων αλλά και συστάσεων. Η θωράκιση των χρηματοοικονομικών συστημάτων, καθώς και των οικονομιών των διαφόρων κρατών από την παρείσφρηση του οργανωμένου εγκλήματος και του συνδεδεμένου με αυτό ξέπλυμα χρήματος, εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό από την συνεπακόλουθη υιοθέτηση των εν λόγω διεθνών συστάσεων, μέτρων και εισηγήσεων.

Κατ' ακρίβεια, λάμβανε χώρα το εξής παράλογο: Για παράδειγμα, ένα πρόσωπο διωκόταν ποινικά για το αδίκημα της προμήθειας ναρκωτικών προς τρίτα πρόσωπα. Παράλληλα δε, οι Διοικητικές Αρχές είχαν διαπιστώσει ότι τα χρήματα που κατασχέθηκαν στο πλαίσιο της προκαταρκτικής αστυνομικής έρευνας, προέρχονταν από την τέλεση του εν λόγω ποινικού αδικήματος, ήτοι αυτό της εμπορίας ναρκωτικών. Στην περίπτωση που ένα Ποινικό Δικαστήριο έκρινε ένοχο το υπό εξέταση πρόσωπο, θα επέβαλε τη δέουσα, υπό τις περιστάσεις, ποινή. Πλην όμως δεν θα είχε εξουσία να διατάξει το οτιδήποτε εν σχέσει με τα έσοδα που αποκτήθηκαν από την εγκληματική δραστηριότητα. Προς αντιμετώπιση του εν λόγω παραδόξου, η διεθνής κοινότητα, από τη δεκαετία του '80, χαρακτήρισε το υπό εξέταση φαινόμενο ως ένα σοβαρότατο ποινικό αδίκημα.. Ταυτοχρόνως, θεσμοθετήθηκαν προληπτικά νομοθετικά και πρακτικά μέτρα που εφαρμόζονται από παρόχους χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, όπως Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα, Εταιρείες Μεταφορών Χρημάτων, Δικηγορικά γραφεία ως επίσης και Ελεγκτικούς Οίκους.

Το νομικό οπλοστάσιο που διαμορφώθηκε από τη δεκαετία του '80 και εντεύθεν, έθεσε τα θεμέλια του παγκόσμιου συστήματος καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος, το οποίο μάλιστα χαρακτηρίζεται από μια προληπτική προσέγγιση του προβλήματος. Στην περίοδο που

ακολούθησε, ήτοι περί τα μέσα της δεκαετίας του '90, διαπιστώθηκε αύξηση της ευαισθητοποίησης απέναντι στο εν λόγω φαινόμενο εκ μέρους όλων των εμπλεκόμενων διεθνών οργανισμών, όπως για παράδειγμα τον ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, τον ΟΟΣΑ, την Ευρωπαϊκή Ένωση, το FATF κ.α.⁹ Σημειωτέον, ότι απότερος στόχος των εν λόγω οργανισμών ήταν η ενοποίηση των προσπαθειών μέσα από ένα πλάνο κοινών στρατηγικών. Οι δύο βασικότερες στοχεύσεις που αναπτύχθηκαν, ήταν αφενός η ποινική αντιμετώπιση του φαινομένου, μέσω της ποινικοποίησης συμπεριφορών δια των οποίων επιτυγχάνετο η νομιμοποίηση παράνομων εσόδων και, αφετέρου, η προληπτική αντιμετώπιση σχετική με την επιτήρηση και τον έλεγχο των συναλλαγών στον χρηματοπιστωτικό τομέα¹⁰.

Ειδικότερα, η πρώτη Διεθνής Σύμβαση η οποία, πέραν από τις διατάξεις για ποινικοποίηση πράξεων διακίνησης και εμπορίας ναρκωτικών, υιοθέτησε πρόνοιες για την ποινικοποίηση της χρήσης παράνομων εσόδων από την εμπορία ναρκωτικών, είναι αυτή των Ηνωμένων Εθνών εναντίον της Παράνομης Διακίνησης Ναρκωτικών και Ψυχοτρόπων Ουσιών του 1988¹¹. Σημειώνεται ωστόσο, ότι στην εν λόγω Σύμβαση δεν συμπεριλήφθηκαν ειδικές πρόνοιες για υιοθέτηση προληπτικών μέτρων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα των διαφόρων κρατών. Πέραν της ρηθείσας σύμβασης, τα Ηνωμένα Έθνη συνομολόγησαν επίσης την Σύμβαση εναντίον της Διαφθοράς του 2000¹², η οποία περιλαμβάνει πρόνοιες εν σχέσει με τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων, καθώς και η Σύμβαση εναντίον του Διεθνούς Οργανωμένου Εγκλήματος, που επίσης περιλαμβάνει σχετικές πρόνοιες.

Την ίδια περίπου περίοδο, ήτοι κατά την 12^η Δεκεμβρίου του 1988, η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε διακήρυξη αρχών ωθώντας επί της ουσίας τα διάφορα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα να λάβουν σειρά μέτρων προκειμένου να ελέγξουν το ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Η συγκεκριμένη διακήρυξη εκφράζει έντονη ανησυχία για τους κινδύνους που ελλοχεύουν από την άμεση εμπλοκή του χρηματοοικονομικού συστήματος στις δραστηριότητες νομιμοποίησης παράνομων εσόδων. Μάλιστα, διαπιστώθηκε ότι λόγω της ως άνω άμεσης σχέσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων με την πελατεία τους, τα πρώτα, θα ήταν σε θέση

---

⁹ Βασίλειος Κωνσταντόπουλος (2020), Το ξέπλυμα χρήματος, Σελ. 312 – 313, Διαθέσιμο στον εξής σύνδεσμο: <https://freader.ekt.gr/eadd/index.php?doc=48487&lang=el#p=177>

¹⁰ Καϊάφα – Γκμπάντι Μαρία (2007), Η ποινική αντιμετώπιση του ξεπλύματος του βρώμικου χρήματος: Μεταξύ διεθνούς, ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας, ΠοινΧρ 2007, Σελ. 3

¹¹ Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: http://www.cylaw.org/nomoi/arith/1990_1_049.pdf

¹² Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2008_3_025.pdf

να γνωρίζουν το υποκείμενο κίνητρο της κάθε επιχειρηματικής τους δραστηριότητας. Ως εκ τούτου, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ήταν υπόχρεα να διασφαλίσουν και να εγγυηθούν την εξακρίβωση της ταυτότητας της πελατείας τους και να παράσχουν άμεση βοήθεια προς τις δικαστικές και αστυνομικές αρχές, στην περίπτωση που διαπίστωναν ύπαρξη στίγματος από το ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Παρά το γεγονός ότι η υπό εξέταση διακήρυξη δεν είχε κανονιστικό χαρακτήρα και άρα μη δεσμευτική, η ίδια χρησίμευσε ως μοντέλο για περαιτέρω επεξεργασία από τη FATF μέσω των Συστάσεών της, που στόχευαν στην ενίσχυση της ακεραιότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος¹³.

Ένα χρόνο αργότερα και συγκεκριμένα τον Ιούλιο του 1989 στη σύνοδο κορυφής που έλαβε χώρα στο Παρίσι, με εκ συμφώνου απόφαση των επτά ισχυρότερων οικονομικά κρατών, ήτοι G7 δημιουργήθηκε το διεθνές πρότυπο για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, ήτοι το FATF. Κατά τη διάρκεια της εν λόγω συνόδου διαπιστώθηκε η ολοένα αυξανόμενη απειλή που χαρακτηρίζει το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος για το χρηματοοικονομικό σύστημα των διαφόρων κρατών. Ο κορμός του εν λόγω διεθνούς μορφώματος είναι κυρίως η πρόληψη (παρά η καταπολέμηση), μέσω της υιοθέτησης μιας σειράς από Συστάσεις για την προστασία του χρηματοοικονομικού συστήματος και την επίτευξη της οικονομικής σταθερότητας των διαφόρων κρατών εν γένει. Ωστόσο, η εξέλιξη των μορφών εμφάνισης του οργανωμένου εγκλήματος οδήγησε το FATF σε περαιτέρω δράσεις μέσω της υιοθέτησης νέων Συστάσεων, γνωστές και ως οι «40 + 9 Συστάσεις».

Επί του ιδίου πλαισίου, η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Συγκάλυψη, Έρευνα, Πάγωμα και Δήμευση Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας του 2005¹⁴ περιέλαβε και αυτή με τη σειρά της εξελίξεις επί τη βάσει των συστάσεων του FATF, όπως για παράδειγμα πρόνοιες εν σχέσει με τον προληπτικό έλεγχο στον χρηματοοικονομικό τομέα (υποχρέωση αναγνώρισης και ελέγχου πελατών, παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτων συναλλαγών).

¹³ Βασίλειος Κωνσταντόπουλος (2020), ό.π., Σελ. 318 – 319

¹⁴ Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/198?module=treaty-detail&treatynum=198>

Από την άλλη, η Ευρωπαϊκή Ένωση αναλογιζόμενη το γεγονός ότι τα κέρδη από εγκληματικές δραστηριότητες, στο πλαίσιο αυτής, ανέρχονται ετησίως στο αστρονομικό ποσόν των 110 δισεκατομμυρίων ευρώ, ποσόν που αντιστοιχεί, κατά προσέγγιση στο 1% του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁵, δεν άργησε να υιοθετήσει σειρά νομοθετικών μέτρων, υπό τη μορφή Οδηγιών. Ειδικότερα, η 1^η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ της 10^{ης} Ιουνίου 1991 του Συμβουλίου (91/30/ΕΕC)¹⁶ αποτέλεσε το πρώτο νομοθετικό μέτρο στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοοικονομικού συστήματος, με αποτέλεσμα την νομιμοποίηση παράνομων εσόδων. Οι αποδέκτες της εν λόγω Οδηγίας ήταν κυρίως τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα, στα οποία ανατέθηκαν υποχρεωτικές δράσεις, όπως για παράδειγμα η υποχρέωση για εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη, η υποχρέωση γνωστοποίησης ύποπτων συναλλαγών αλλά και η υποχρέωση για θέσπιση επαρκών διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου¹⁷.

Η 2^η Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4^{ης} Δεκεμβρίου 2001¹⁸, που υιοθετήθηκε μετά από παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής της 1^{ης} Οδηγίας, υιοθέτησε αριθμό προληπτικών μέτρων με απώτερο σκοπό την περαιτέρω ενίσχυση του συστήματος προστασίας του χρηματοοικονομικού τομέα. Μάλιστα, η εν λόγω Οδηγία διεύρυνε το πεδίο εφαρμογής (“ratio”) των «υπόχρεων οντοτήτων». Συγκεκριμένα, τα επαγγέλματα που συμπεριλήφθηκαν στις «υπόχρεες οντότητες» περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, δικηγόρους, ελεγκτές, εταιρείες μεταφοράς χρημάτων, κτηματομεσίτες και καζίνο¹⁹. Συνεπεία των διεθνών ενεργειών και πρωτοβουλιών, όπως για παράδειγμα η αναθεώρηση των Συστάσεων του FATF, κατέστη επιτακτική η ανάγκη για περαιτέρω ενίσχυση του ενωσιακού νομοθετικού πλαισίου.

---

¹⁵ “FROM ILLEGAL MARKETS TO LEGITIMATE BUSINESSES: THE PORTFOLIO OF ORGANISED CRIME IN EUROPE - Final report of Project OCP Organised Crime Portfolio”, Σελ. 11, Διαθέσιμο στον εξής σύνδεσμο:

<https://www.transcrime.it/en/publications/from-illegal-markets-to-legitimate-businesses-the-portfolio-of-organised-crime-in-europe/>

¹⁶ Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:31991L0308>

¹⁷ William C. Gilmore (2004), Dirty Money: The evolution of international measures to counter money laundering and the financing of terrorism, 3^η Έκδοση, Σελ. 198

¹⁸ Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32001L0097>

¹⁹ William C. Gilmore (2004), ό.π., Σελ. 203 – 207

Τούτο δε συνέβη με την υιοθέτηση της 3^{ης} Οδηγίας 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26^{ης} Οκτωβρίου 2005²⁰. Μέσω της υπό εξέταση Οδηγίας εγκαθιδρύθηκε η υποχρέωση για αναφορά ύποπτων ή ασυνήθιστων συναλλαγών ή δραστηριοτήτων στα FIUs των εκάστοτε Κρατών – Μελών και περιλήφθηκαν στο σώμα της πρόνοιες, που έχουν άμεση σχέση με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Παράλληλα, αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι η Οδηγία επεδίωξε την εναρμόνιση των διαφόρων νομικών ορισμών της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, που ασπάστηκαν από τα διάφορα Κράτη – Μέλη²¹.

Η 4^η σε σειρά Οδηγία 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20^{ης} Μαΐου 2015²², η οποία με τη σειρά της αντικατέστησε την 3^η Οδηγία, έλαβε σοβαρά υπόψη τις τροποποιήσεις των Συστάσεων του FATF, που έλαβαν χώρα τον Φεβρουάριο του 2012. Ένας εκ των θεμελιωδών στόχων της εν λόγω Οδηγίας ήταν αφενός, να αποσαφηνίσει ερμηνευτικά ορισμένες προβληματικές διατάξεις που ενυπήρχαν στην 3^η Οδηγία και αφετέρου, να βελτιώσει τη συνοχή των κανόνων καταπολέμησης της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων. Οι βασικότερες τροποποιήσεις που έλαβαν χώρα μέσω της 4^{ης} Οδηγίας, σχετίζονται κυρίως με τις πτυχές της προσέγγισης της διακινδύνευσης (risk – based approach), της διαρκούς εποπτείας (ongoing monitoring), του πραγματικού δικαιούχου (beneficial ownership), της δέουσας επιμέλειας (CDD) κ.α.

Από την άλλη, η 5^η Οδηγία (ΕΕ) 2018/843 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30^{ης} Μαΐου 2018²³ στοχεύει όχι μόνο στον εντοπισμό και στη διερεύνηση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων αλλά και στην πρόληψη της διάπραξης του υπό ανάλυση φαινομένου. Οι βασικότερες αλλαγές που επέφερε η 5^η Οδηγία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την προώθηση της διαφάνειας, ως προς την ιδιοκτησία εταιριών και καταπιστευμάτων, την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των FIUs, την περαιτέρω βελτίωση των ελέγχων που διενεργούνται επί συναλλαγών, κατά τις οποίες εμπλεκόμενα μέρη είναι χώρες υψηλού κινδύνου κ.α.

---

²⁰ Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:32005L0060>

²¹ Brigitte Unger (2007), Can Money Laundering Decrease?, Public Finance Review, Τόμος 41, Μέρος 5, Σελ.661

²² Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015L0849>

²³ Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0843>

Στην κυπριακή έννομη τάξη, το πρώτο σχετικό νομοθέτημα ψηφίστηκε το 1996²⁴. Περί το 2007 έλαβε χώρα ενοποίηση των τροποποιητικών νόμων που είχαν ψηφιστεί μέχρι τότε. Μέσω της εν λόγω νομοθετικής διεργασίας, υιοθετήθηκε ένα ενιαίο νομοθέτημα, ήτοι ο περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμος του 2007 (Ν. 188(I)/2007)²⁵ (εφ' εξής «ο Νόμος»), ο οποίος πέραν των ποινικών / τιμωρητικών του προνοιών, των διατάξεων για τη δήμευση και δέσμευση των παρανόμως κτηθέντων προϊόντων του εγκλήματος, περιλαμβάνει και μια σειρά προληπτικής φύσεως μέτρων, με αποδέκτες τους διάφορους χρηματοοικονομικούς φορείς αλλά και πρόσωπα που ασκούν παρόμοιας φύσης δραστηριότητες. Εν συντομία, ο ίδιος ο Νόμος απαιτεί από όλα τα πρόσωπα που διεξάγουν χρηματοοικονομικές και άλλες σχετικές δραστηριότητες, να ιδρύσουν και διατηρήσουν επαρκή και κατάλληλα συστήματα και διαδικασίες επίβλεψης των επιχειρήσεων και γενικά του οικονομικού συστήματος, ώστε να μην χρησιμοποιείται για σκοπούς νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας²⁶. Αναλυτικότερη αναφορά επί των κατ' ιδίαν προληπτικών μέτρων, θα ακολουθήσει σε κατοπινό στάδιο της παρούσας μελέτης.

Ως προδήλως καταδεικνύεται από τα ανωτέρω, η Ευρωπαϊκή Ένωση επεδίωκε και επιδιώκει την αναδιαμόρφωση και την περαιτέρω διαφύλαξη των εθνικών συστημάτων των Κρατών – Μελών μέσω της έκδοσης Οδηγιών. Ωστόσο, ορισμένοι μελετητές του φαινομένου εξέφρασαν την αντίθεσή τους, εστιάζοντας την επιχειρηματολογία τους στη νομική φύση του μέσου δια του οποίου επιδιώκεται η αντιμετώπιση ενός τόσο σοβαρού και ταυτόχρονα εξαιρετικά πολύπλοκου φαινομένου. Ένα εκ των επιχειρημάτων τους είναι ότι η μεταφορά της εκάστοτε Οδηγίας (που εμπεριέχει πρόνοιες σχετικές με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων) στο εθνικό δίκαιο, είναι εξαιρετικά πολύπλοκη και, στις πλείστες των περιπτώσεων, τα Κράτη – Μέλη καταγράφουν σημαντικές καθυστερήσεις ως προς τη μεταφορά / ενσωμάτωσή τους στο εσωτερικό τους δίκαιο. Παραδείγματος χάριν, υποστηρίχθηκε ότι η 4^η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτέλεσε ένα πολυδαίδαλο νομοθέτημα και ότι στα περισσότερα Κράτη – Μέλη δεν έχει μεταφερθεί σε μία μόνο νομοθετική πράξη. Προς επίρρωση τούτου, σχετική έρευνα κατέδειξε ότι η μεγαλύτερη

²⁴ Ο περί Συγκάλυψης, Έρευνας και Δήμευσης Εσόδων από Ορισμένες Εγκληματικές Πράξεις Νόμος του 1996 (61(I)/1996)

²⁵ Διαθέσιμος στον εξής σύνδεσμο: http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/2007_1_188.html

²⁶ Ιστοσελίδα Μονάδας Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης, διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <http://www.law.gov.cy/Law/MOKAS/MOKAS.nsf/All/6628272B96DEE517C2257B6C00419220?OpenDocument>

πρόκληση για τη μεταφορά της εν λόγω Οδηγίας, ήταν η πολυπλοκότητα της νομοθεσίας. Μάλιστα, ένα από τα Κράτη – Μέλη της έρευνας ανέφερε ότι προέβη στην κοινοποίηση των 64 μέτρων σε πέντε στάδια, ήτοι τρία μέτρα κοινοποιήθηκαν προ της εκπομπής της προθεσμίας, 10 μετά τη λήξη της το 2017, 16 το 2018, 34 το 2019 και ένα μέτρο το 2020. Από την ρηθείσα αναφορά, προδήλως καταδεικνύεται η πολυπλοκότητα της διαδικασίας μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο ορισμένων Κρατών – Μελών²⁷. Απότοκο της βραδείας μεταφοράς, είναι η άμβλυνση της ανομοιομορφίας του νομικού πλαισίου μεταξύ των διαφόρων Κρατών – Μελών. Ταυτοχρόνως, όξυνε τον κίνδυνο εκμετάλλευσης των αδύναμων σημείων από τους επιδοξους αδικοπραγούντες²⁸. Οι υποστηρικτές της εν λόγω άποψης θεωρούν ότι στο μέτρο του δυνατού, το νομοθετικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήτοι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θα πρέπει να επιλέγει την οδό των Κανονισμών και κατά συνέπεια όχι αυτή των Οδηγιών²⁹.

Αντίθετη με την ως άνω διατυπωθείσα θέση είναι η άποψη του γράφοντος. Κατ' αρχάς, έκαστο Κράτος – Μέλος, διαθέτει εξ ορισμού ένα πλέγμα διατάξεων, που σκοπό έχουν την αποτελεσματική πάταξη του φαινομένου της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων. Εξαιτίας του γεγονότος ότι τα Κράτη – Μέλη αντιμετωπίζουν ad – hoc το υπό ανάλυση φαινόμενο, είτε σε συχνότητα είτε σε βαρύτητα, οι εθνικές τους νομοθεσίες παρουσιάζουν ορισμένα διακριτά χαρακτηριστικά γνωρίσματα και κατά συνέπεια ιδιομορφίες. Διαφαίνεται ευκρινώς, ότι η απόλυτη δεσμευτικότητα που παράγει ένας Κανονισμός έναντι των αποδεκτών του, δύναται να κάμψει την πολυμορφία και τη συνοχή των εθνικών διατάξεων. Ειδικότερα, από τη στιγμή που το περιεχόμενο των διαφόρων εθνικών νομοθεσιών εξισωθεί κατά τρόπο απόλυτο, η αποτελεσματικότητά τους δύναται να υποστεί καταλυτικό ρήγμα. Η εν λόγω ενιαία προσέγγιση, που θα διαμορφωθεί δυνάμει Κανονισμού, είναι δυνατόν να καταστήσει τις εθνικές νομοθεσίες άκαμπτες και μη ικανές να ανταποκριθούν στις in concreto ιδιαιτερότητες ή/και ανάγκες εκάστου Κράτους – Μέλους. Τέλος, όσον αφορά το ζήτημα των παρατηρούμενων καθυστερήσεων, ο γράφων υποστηρίζει ότι το ρηθέν γεγονός αντισταθμίζεται σε επαρκή βαθμό από τις επαχθείς κυρώσεις που επιβάλλονται από την ενωσιακή έννομη τάξη έναντι των μη συμμορφούμενων Κρατών – Μελών.

²⁷ Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2021), Ειδική Έκθεση: Οι προσπάθειες της ΕΕ για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος στον τραπεζικό τομέα είναι κατακερματισμένες και η υλοποίηση της οικίας πολιτικής ανεπαρκής, Σημεία 60 & 116, Σελ. 50, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο:

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_13/SR_AML_EL.pdf

²⁸ ό.π., Σημείο 117, Σελ. 50

²⁹ ό.π., Σύσταση 2 – Η Επιτροπή πρέπει να διασφαλίζει τη συνεπή και άμεση ισχύ της νομοθεσίας για την ΚΕΤ/ΧΤ, Σελ. 51

Κεφ. 2 Προληπτικά Μέτρα: Διερεύνηση της επάρκειάς τους & Εισηγήσεις

1. Το Ερώτημα

Ένας εκ των ουσιωδέστερων παραγόντων άμβλυνσης του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες υπήρξε ο θεσμός του τραπεζικού απορρήτου και τούτο διότι επιτρέπει τη χρήση νομισματικών, τραπεζικών και άλλων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, δια μέσω του χρηματοοικονομικού συστήματος, χωρίς ταυτόχρονα να αποκαλύπτεται ο πραγματικός ιδιοκτήτης, η πηγή ή/και ο προορισμός των εν λόγω χρηματοοικονομικών ροών. Τοιουτοτρόπως, τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα εφαρμόζοντας πολιτικές τραπεζικού απορρήτου και ανωνυμίας, αναδείχθηκαν ως απαραβίαστα ιερά της διαχείρισης, απόκρυψης και συγκάλυψης «βρώμικου χρήματος»³⁰.

Πέραν όμως του νομικού μηχανισμού του τραπεζικού απορρήτου, το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες εντείνεται έτι περαιτέρω και εξαιτίας των «ασθενών» ενδοτραπεζικών συστημάτων ασφαλείας. Η τράπεζα “Bank of New York” της Αμερικής, μέσω των διατραπεζικών της δραστηριοτήτων, συνέδραμε αποφασιστικά στη νομιμοποίηση 22.5 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Παρατηρήθηκε χαλαρότητα ως προς το εφαρμοζόμενο σύστημα προληπτικού / εσωτερικού ελέγχου³¹. Παρόμοια περίπτωση στην οποία εντοπίστηκε πλημμελής εσωτερικός έλεγχος εκ μέρους του Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος, είναι αυτή της “Merrill Lynch”. Η τελευταία, μέσω των λογαριασμών της λιανικής χρηματιστηριακής διαμεσολάβησης, προσέφερε παραδοσιακές επενδυτικές υπηρεσίες. Κατά τη διάρκεια της κρίσιμης περιόδου έλαβε χώρα διακίνηση ποσών ύψους 2 τρισεκατομμυρίων δολαρίων. Οι συγκεκριμένες συναλλαγές παρουσίαζαν κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ωστόσο, εξαιτίας του ασθενούς προληπτικού συστήματος της “Merrill Lynch”, παρατηρήθηκε ότι δεν έγινε κατορθωτός ο εντοπισμός των ύποπτων δραστηριοτήτων μεταφοράς χρημάτων σε λογαριασμούς πελατών της³².

³⁰ Βασίλειος Κωνσταντόπουλος (2020), ό.π, Σελ. 180,

³¹ Tatyana Ustinova & Jonathan Stempel (2007), Russia sues Bank of New York for \$22.5 billion, BUSINESS NEWS, Reuters, Διαθέσιμο στον εξής σύνδεσμο: <https://www.reuters.com/article/us-russia-bank-lawsuit-idUSL175611720070517>

³² Απόφαση της Αμερικανικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς αναφορικά με την Merrill Lynch, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://www.sec.gov/litigation/admin/2017/34-82382.pdf>

Ποιος όμως είναι στην πραγματικότητα ο κοινός παρονομαστής των δύο αμερικανικών υποθέσεων; Η (αν)αποτελεσματικότητα και η (αν)επάρκεια των εν ισχύ προληπτικών μέτρων και δη του εφαρμοζόμενου εσωτερικού ελέγχου εκ μέρους των υπό κρίση Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων.

Ενόψει των παρατηρούμενων αδυναμιών, σύσσωμη η Διεθνής Κοινότητα επεχείρησε να εξαλείψει παντελώς το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Άλλωστε, ως αναφέρθηκε και ανωτέρω³³, οι βασικότερες πρωτοβουλίες που υιοθετήθηκαν τόσο σε Διεθνή, Ενωσιακό και Κυπριακό πλαίσιο, ελήφθησαν κατά την ενάσκηση του νομοθετικού επεμβατισμού, ήτοι μέσω της υιοθέτησης πληθώρας προληπτικών μέτρων ή/και μέσων.

Είναι όμως τούτα ικανά να φέρουν εις πέρας το καθήκον για το οποίο θεσμοθετήθηκαν, ήτοι της εξάλειψης του υπό εξέταση φαινομένου;

2. Συνοπτική επισκόπηση των κυριότερων Προληπτικών Μέτρων

2.1 Η Αρχή «Γνώριξε τον πελάτη σου» (CDD / KYC)

Κατ' αρχάς, η έννοια της δέουσας επιμέλειας (CDD / KYC) απορρέει από τη λατινική λέξη “diligentia” που δύναται να μεταφραστεί ως «προσοχή ή επιφυλακτικότητα». Το αντίθετο της (δέουσας) επιμέλειας είναι η αμέλεια. Η συνήθης έννοια της δέουσας επιμέλειας ορίζεται από την εγκυκλοπαίδεια “Britannica” ως «ένα πρότυπο επαγρύπνησης, προσοχής και φροντίδας, που ασκείται συχνά σε διάφορα επαγγελματικά και κοινωνικά περιβάλλοντα». Η δέουσα επιμέλεια απαιτείται στην περίπτωση που ένας κίνδυνος πρέπει να ελεγχθεί ή να περιοριστεί, προκειμένου να αποτραπεί βλάβη και ζημία που προκαλείται σε άλλον φορέα ή σε δημόσιο συμφέρον.³⁴

³³ Βλ. σχ. ΚΕΦ.1 της παρούσας Μελέτης.

³⁴ Anne Peters, Heike Krieger, and Leonhard Kreuzer (2020), Due Diligence in the International Legal Order In: Due Diligence in the International Legal Order, Oxford University Press, Σελ. 2

Το υπό εξέταση είδος προληπτικού ελέγχου συναντάται ιδιαιτέρως στο πλαίσιο του Χρηματοπιστωτικού Τομέα. Ειδικότερα, ο Νόμος προβλέπει ότι τα νομίμως συνεστημένα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα υποχρεούνται, όπως εφαρμόζουν επαρκείς και κατάλληλες πολιτικές, ελέγχους και διαδικασίες, ούτως ώστε να μετριάσουν και να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, σε σχέση με τον προσδιορισμό ταυτότητας και την άσκηση δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, στο πλαίσιο διενέργειας διατραπεζικών εργασιών³⁵.

Οι διαδικασίες προσδιορισμού ταυτότητας και τα μέτρα δέουσας επιμέλειας περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την εξακρίβωση και την επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη βάσει εγγράφων, στοιχείων ή πληροφοριών, που εκδίδονται ή λαμβάνονται από αξιόπιστη και ανεξάρτητη πηγή, καθώς και την εξακρίβωση της ταυτότητας του πραγματικού δικαιούχου και τη λήψη εύλογων μέτρων για την επαλήθευση της ταυτότητάς του³⁶. Βάσει τούτων, θα μπορούσε να διατυπωθεί ο ισχυρισμός ότι οι εν λόγω ενδοτραπεζικές διαδικασίες είναι δυσκίνητες και, ως εκ τούτου, εξαιρετικά αναποτελεσματικές, καθώς ο διενεργηθείς έλεγχος καλύπτει ένα τεράστιο φάσμα πληροφοριών. Ο Νομοθέτης, φαίνεται να διαπίστωσε την πολυπλοκότητα των ως άνω διαδικασιών, εξ' ου και θεσμοθέτησε ένα απλουστευμένο σύστημα προληπτικού ελέγχου.

Στο πλαίσιο αυτό, τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα δύνανται να εφαρμόζουν απλουστευμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον εκάστοτε πελάτη τους, πάντοτε υπό την αίρεση της λήψης επαρκών διαβεβαιώσεων, ότι η επιχειρηματική σχέση ή η συναλλαγή παρουσιάζει χαμηλό βαθμό κινδύνου. Νοείται, ωστόσο, ότι η υπόχρεη οντότητα παρακολουθεί επαρκώς τη συναλλαγή και την επιχειρηματική σχέση, ώστε να είναι δυνατός ο εντοπισμός ασυνήθιστων ή ύποπτων συναλλαγών³⁷.

---

³⁵ Άρθρα 58 και 60 του περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου του 2007 (Ν. 188(Ι)/2007)

³⁶ Άρθρο 61(1) του περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου του 2007 (Ν. 188(Ι)/2007)

³⁷ Άρθρο 63(1) του περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου του 2007 (Ν. 188(Ι)/2007)

2.2 Ενισχυμένος έλεγχος πελατών υψηλού κινδύνου

Σε αντιδιαστολή με τον απλουστευμένο έλεγχο που διενεργείται οσάκις η επιχειρηματική ή η συναλλακτική σχέση παρουσιάζει χαμηλό βαθμό κινδύνου, ο Νομοθέτης προέβλεψε ταυτοχρόνως και τον ενισχυμένο έλεγχο στις περιπτώσεις οι οποίες από τη φύση τους παρουσιάζουν υψηλό κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Ειδικότερα, ο Νόμος απαιτεί από τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα όπως εφαρμόζουν αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας, όταν, μεταξύ άλλων, συναλλάσσονται με φυσικό πρόσωπο ή νομική οντότητα με εγκατάσταση σε τρίτη χώρα υψηλού κινδύνου, σε διασυνοριακές σχέσεις ανταπόκρισης με ίδρυμα – πελάτη από τρίτη χώρα, σε συναλλαγές ή επιχειρηματικές σχέσεις με πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο και όταν οι συναλλαγές είναι πολύπλοκες και ασυνήθιστα μεγάλες ή οι συναλλαγές πραγματοποιούνται χωρίς προφανή οικονομικό ή νόμιμο σκοπό³⁸. Το δε περιεχόμενο των ούτω καλούμενων μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη λήψη έγκρισης από ανώτερο διοικητικό στέλεχος για την έναρξη ή τη συνέχιση της επιχειρηματικής σχέσης ή για τη διενέργεια μεμονωμένης συναλλαγής, τη λήψη επαρκών μέτρων για να διαπιστωθεί η πηγή περιουσιακών στοιχείων και τη συστηματική και επισταμένη παρακολούθηση της συναλλακτικής συμπεριφοράς του πελάτη³⁹.

2.2.1 Πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα – (PEP)

Ως έχει προαναφερθεί, στις περιπτώσεις των πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων, τα εκάστοτε Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα υποχρεούνται εκ του νόμου να εφαρμόζουν αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας. Στην κατηγορία του πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου περιλαμβάνονται τα φυσικά πρόσωπα, στα οποία έχει ή είχε ανατεθεί σημαντικό δημόσιο λειτουργήμα στη Δημοκρατία ή σε άλλη χώρα, άμεσο στενό συγγενή τέτοιου προσώπου, καθώς και πρόσωπο

³⁸ Άρθρο 64(3) του περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου του 2007 (Ν. 188(I)/2007)

³⁹ Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (2019), Οδηγία προς τα Πιστωτικά Ιδρύματα, Παράγραφος 173, Σελ. 78, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://www.centralbank.cy/images/media/redirectfile/AML/5th-CBC-DIRECTIVE-FEB%202019-GREEK.pdf>

γνωστό ως στενός συνεργάτης τέτοιου προσώπου⁴⁰. Τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα ανήκουν στην κατηγορία των “gatekeepers”⁴¹, καθότι έχουν πρόσβαση σε σημαντικά δημόσια κεφάλαια και χρηματοοικονομικές ρυθμίσεις, όπως για παράδειγμα προϋπολογισμούς, τραπεζικούς λογαριασμούς, επιχειρήσεις ελεγχόμενες από το κράτος και κρατικές συμβάσεις. Περαιτέρω, τα εν λόγω πρόσωπα είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν την επιρροή τους για να μεταβάλουν τη νομοθεσία, ώστε να προσαρμόσουν τους δικαιοκούς κανόνες στα δικά τους μέτρα.⁴²

Περαιτέρω, έχοντας ως υπόβαθρο το γεγονός ότι επί των μεγαλύτερων χρηματοοικονομικών σκανδάλων διαφθοράς και νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες εμπλέκονται συνήθως πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα,⁴³ η σύναψη επιχειρηματικής σχέσης μαζί τους είναι δυνατόν να εκθέσουν το πιστωτικό ίδρυμα σε αυξημένους κινδύνους. Ως εκ τούτου, συστήνεται ότι τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να είναι ακόμη πιο προσεκτικά, όταν τα εν λόγω πρόσωπα προέρχονται από χώρα που αντιμετωπίζει εκτεταμένα προβλήματα διαφθοράς στη δημόσια ζωή και οικονομική αποσταθεροποίηση εν γένει⁴⁴.

2.3 Αναγνώριση ύποπτων συναλλαγών και υποχρέωση για αναφορά

Τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα υπέχουν δύο ουσιωδών υποχρεώσεων, ήτοι αφενός την υποχρέωση για αναγνώριση ύποπτων συναλλαγών και αφετέρου τη συνακόλουθη αναφορά αυτών. Οι εν λόγω υποχρεώσεις, κατά τον γράφοντα, ενέχουν «διωκτική χροιά», καθώς εμπεριέχουν το στοιχείο της καταγγελίας / έγκλησης, το οποίο προσομοιάζεται εντόνως με τον ρόλο των Διωκτικών Αρχών.

⁴⁰ Άρθρο 2 του περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου του 2007 (Ν. 188(I)/2007)

⁴¹ Ως Gatekeepers λογίζονται επαγγελματίες όπως δικηγόροι, λογιστές κ.α. οι οποίοι από την επαγγελματική τους ενασχόληση, έχουν την δυνατότητα να εντοπίσουν και να υποδείξουν άτομα (business angels) που είναι πρόθυμα να επενδύσουν σε νέες επιχειρήσεις (Βλ. σχ. Χρυσοβιτσιώτης & Σταυρακόπουλος 2011, σ. 546)

⁴² Βασίλειος Κωνσταντόπουλος (2020), ό.π., Σελ. 121

⁴³ Batuhan Turkec and Yasemin Kinan (2020), 'Politically Exposed Persons', Σελ 182

⁴⁴ Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, ό.π., Παρ. 198, Σελ. 87

Παρ' όλα αυτά, το ερώτημα που εφεξής γεννάται, έγκειται στο ποιες συναλλαγές δύνανται να θεωρηθούν από τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα ως «ύποπτες». Σύμφωνα με την Οδηγία της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου μια ύποπτη συναλλαγή, τις πλείστες των περιπτώσεων, είναι αντίθετη με τις γνωστές ή/και νόμιμες εργασίες ή/και προσωπικές δραστηριότητες ή/και με το συνηθισμένο κύκλο εργασιών ή/και γενικότερα με το οικονομικό προφίλ που δημιουργήσε το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα σε σχέση με το συγκεκριμένο φυσικό ή/και νομικό πρόσωπο⁴⁵.

Κάποιες από τις πιο διαδεδομένες μορφές ύποπτων συναλλαγών δύνανται να έχουν τα ακόλουθα διακριτικά γνωρίσματα: Κατάθεση ενός υπέρογκου χρηματικού ποσού και η συνακόλουθη ανάληψή του, ιδίως όταν το ποσόν της συναλλαγής δεν μπορεί να εναρμονισθεί ή/και δικαιολογηθεί με το εισόδημα του επαγγέλματος που ασκεί το συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο, η αιφνίδια αύξηση των πληρωμών σε μετρητά, η χρήση γενικών τραπεζικών υπηρεσιών με παράτυπο τρόπο, όπως η οικειοθελής παραίτηση από τον τόκο ενός μεγάλου ποσού κατάθεσης⁴⁶.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Νόμος απαιτεί από τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα όπως αποφεύγουν τη διενέργεια συναλλαγών για τις οποίες γνωρίζουν ή/και υποπτεύονται ότι συνδέονται με αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων, προτού τούτα αναφέρουν την υποψία τους στην ΜΟΚΑΣ⁴⁷. Περαιτέρω, στην περίπτωση που η αποφυγή της διενέργειας της συναλλαγής είναι αδύνατη ή/και ενδέχεται να εμποδίσει τη δίωξη των υπό παρακολούθηση προσώπων, τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα υποχρεούνται να ενημερώσουν την ΜΟΚΑΣ, αμέσως μετά την τέλεση της συναλλαγής.⁴⁸ Ως εκ τούτου, εξάγεται με ασφάλεια το συμπέρασμα ότι τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα αποτελούν έναν εκ των σημαντικότερων πυλώνων προς την κατεύθυνση της ενεργοποίησης του κρατικού κατασταλτικού μηχανισμού.

---

⁴⁵ ό.π., Παρ. 272, Σελ. 119

⁴⁶ Beatrix Pinter (2013), 'Money Laundering, Suspicious Circumstances', Law Series Annals W U Timisoara, 11, Σελ. 14

⁴⁷ Η ΜΟΚΑΣ, είναι το εθνικό κέντρο αρμόδιο να ζητά, παραλαμβάνει, αναλύει και διοχετεύει πληροφορίες σε σχέση με αναφορές ύποπτων συναλλαγών και άλλες συναφείς πληροφορίες, αναφορικά με ενδεχόμενα αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και αδικήματα χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η ΜΟΚΑΣ, μεταξύ άλλων, διαθέτει τις ακόλουθες εξουσίες: Συνεργάζεται και ανταλλάσσει πληροφορίες με αντίστοιχες Μονάδες άλλων χωρών. Εκτελεί επίσημα Αιτήματα δικαστικής συνδρομής από ξένες Δικαστικές Αρχές. Εκδίδει διοικητικές εντολές για την αναστολή εκτέλεσης ύποπτων συναλλαγών. Υποβάλλει Αιτήματα στο δικαστήριο για έκδοση διαταγμάτων αποκάλυψης, παγώματος και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων.

⁴⁸ Άρθρο 70 του περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου του 2007 (Ν. 188(I)/2007)

Ωστόσο, το ερώτημα που αναφύεται εφεξής, είναι αναφορικά με το αν το εν λόγω προληπτικό μέτρο είναι ικανό να παράσχει κατά τρόπο αποτελεσματικό θεραπεία προς αντιμετώπιση του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

3. Ο εποπτικός ρόλος της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου

3.1 Εισαγωγικά

Οι Κεντρικές Τράπεζες δημιουργήθηκαν πρωταρχικά για να εκδίδουν και να διαχειρίζονται το νόμισμα και να προσφέρουν τραπεζικές υπηρεσίες στις κυβερνήσεις. Ωστόσο, οι αρμοδιότητές τους εξελίχθηκαν με την πάροδο του χρόνου στην εποπτεία των εμπορικών τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων⁴⁹. Συχνά, οι Κεντρικές Τράπεζες είναι επίσης υπεύθυνες για την εποπτεία της συμμόρφωσης των τραπεζών με τη νομοθεσία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας⁵⁰.

Εν προκειμένω, στην Κυπριακή Δημοκρατία η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου αποτελεί ένα μόρφωμα που προσομοιάζει εντόνως με το αντίστοιχο ενός νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου. Ως εκ της νομικής της προσωπικότητας, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου δύναται, μεταξύ άλλων, να παρίσταται στο Δικαστήριο ως ενάγουσα ή ως εναγομένη, να συνάπτει συμβάσεις και να κατέχει ή/και διαθέτει περιουσιακά στοιχεία⁵¹. Σύμφωνα με τον περί της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Νόμο του 2002 (138(I)/2002), **(εφ' εξής ο 'Νόμος 1')**, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου «ασκεί όλες τις αρμοδιότητες που είναι αναγκαίες για την επίτευξη των σκοπών της, συμπεριλαμβανομένων οποιωνδήποτε αρμοδιοτήτων που ασκούνται από κεντρική τράπεζα»⁵².

---

⁴⁹ Charles Goodhart, *The Evolution of Central Banks* (Cambridge: MIT Press, 1988) at 1–218; Michael Bordo, 'A Brief History of Central Banks', Federal Reserve Bank of Cleveland, Διαθέσιμο στον εξής σύνδεσμο: <https://www.clevelandfed.org/en/newsroom-and-events/publications/economic-commentary/economic-commentary-archives/2007-economic-commentaries/ec-20071201-a-brief-history-of-central-banks.aspx>

⁵⁰ Panicos Demetriades (2020), *Money Laundering and Central Bank Governance in The European Union*, *Journal of International Economic Law*, Τόμος 23, Έκδοση 2

⁵¹ Άρθρο 3 του περί της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Νόμου του 2002 (138(I)/2002)

⁵² Άρθρο 6(1) του περί της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Νόμου του 2002 (138(I)/2002)

3.2 Ο Προληπτικός Έλεγχος

Ένα φάσμα αρμοδιοτήτων της Τράπεζας, που ενδιαφέρει ιδιαίζόντως την παρούσα μελέτη, είναι αυτές που συναπαρτίζουν τον προληπτικό έλεγχο, ο οποίος ασκείται εκ μέρους της Κεντρικής Τράπεζας επί των διαφόρων νομίμως συνεστημένων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Οι αρμοδιότητες της Κεντρικής Τράπεζας, που κατατάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο της ενάσκησης του προληπτικού ελέγχου, εντοπίζονται σε τρεις διαφορετικές νομοθεσίες⁵³. Κατ' αρχάς, εκ του νόμου καθιερώνεται κατά τρόπο σαφή και ρητό, ότι η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου αποτελεί εποπτική αρχή των πιστωτικών ιδρυμάτων, συμπεριλαμβανομένων και των πιστωτικών ιδρυμάτων που κατέχουν άδεια λειτουργίας από αρμόδια αρχή Κράτους – Μέλους, καθώς και των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος, των ιδρυμάτων πληρωμών⁵⁴. Περαιτέρω, στο άρθρο το άρθρο 6(2)(δ) του Νόμου 1, αναφέρεται ότι μεταξύ των βασικότερων αρμοδιοτήτων της Κεντρικής Τράπεζας είναι και η χορήγηση άδειας και η συνακόλουθη εποπτεία των αδειοδοτημένων πιστωτικών ιδρυμάτων. Τέλος, το άρθρο 26(1)(α) του Περί Εργασιών Πιστωτικών Ιδρυμάτων Νόμου (66(I)/1997) (εφ' εξής ο **‘Νόμος 2’**), σημειώνει ότι η Κεντρική Τράπεζα είναι επιφορτισμένη με την εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, προς την κατεύθυνση της διασφάλισης της ομαλής λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος.

Περαιτέρω, κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί, ότι εντός του πλαισίου της ενάσκησης του προληπτικού ελέγχου εκ μέρους της Κεντρικής Τράπεζας, υπάγεται και η δυνατότητα αυτής να εκδίδει οδηγίες με σκοπό την καθοδήγηση των πιστωτικών ιδρυμάτων για τον καθορισμό πολιτικής, διαδικασιών και συστημάτων ελέγχου προς συμμόρφωση με τις πρόνοιες του Νόμου, με απώτερο σκοπό την αποτελεσματική παρεμπόδιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ειδικότερα, ο ίδιος ο

---

⁵³ Ο περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμος του 2007 (Ν. 188(I)/2007), ο περί της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Νόμος του 2002 (138(I)/2002) και ο Περί Εργασιών Πιστωτικών Ιδρυμάτων Νόμος (66(I)/1997)

⁵⁴ Άρθρο 59(1)(α) του περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου του 2007 (Ν. 188(I)/2007)

Νόμος ορίζει ότι οι υπό κρίση Οδηγίες είναι άμεσα δεσμευτικές και υποχρεωτικές, ως προς την εφαρμογή τους για τα πρόσωπα προς τα οποία απευθύνονται⁵⁵.

3.3 Ο Κατασταλτικός Έλεγχος

Τα ως άνω προληπτικά μέτρα θα στερούνταν κάθε πρακτικής αξίας, αν ο νομοθέτης δεν είχε προβλέψει ένα ειδικότερο πλέγμα διατάξεων, οι οποίες ρυθμίζουν την διαμορφούμενη έννομη κατάσταση από την συνεπακόλουθη παράβασή τους. Το εν λόγω πλέγμα διατάξεων που προβλέπει τις κυρώσεις που είναι σε θέση να επιβάλλει σε κάθε περίπτωση η Κεντρική Τράπεζα, χαρακτηρίζεται από τον γράφοντα ως «ο Κατασταλτικός Έλεγχος» επί των διαφόρων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων. Έτσι, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, κατά την άσκηση των εποπτικών της εξουσιών, δύναται να παρεμβαίνει στις δραστηριότητες των διαφόρων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων και να προβαίνει στην επιβολή «αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών»⁵⁶ κυρώσεων, είτε απευθείας, είτε συνεργαζόμενη με άλλες αρχές, είτε υπό την ευθύνη της με ανάθεση καθηκόντων στις εν λόγω αρχές, είτε με υποβολή αίτησης προς τις αρμόδιες δικαστικές αρχές⁵⁷.

Συγκεκριμένα, η Κεντρική Τράπεζα υποχρεούται εκ του νόμου να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να διασφαλίζεται η εφαρμογή του Νόμου 2 και των δυνάμει αυτού εκδιδόμενων οδηγιών, εγκυκλίων, επιστολών, αποφάσεων και κατευθυντήριων γραμμών και, σε περίπτωση εντοπισμού παραβάσεων, να επιβάλλει τις αρμόζουσες διοικητικές κυρώσεις, καθώς και άλλα διοικητικά μέτρα, αφενός στο ίδιο το νομικό πρόσωπο του Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος και, αφετέρου, στα μέλη του διοικητικού του οργάνου, καθώς και στα πρόσωπα τα οποία φέρουν ευθύνη για την εκάστοτε παράβαση⁵⁸.

Περαιτέρω, στην περίπτωση που η Κεντρική Τράπεζα διαπιστώσει, στο πλαίσιο διενέργειας του προληπτικού της ελέγχου, ότι ένα Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα υπέχει ευθύνης σχετικά με σοβαρές παραβιάσεις οδηγιών της Κεντρικής Τράπεζας, σύμφωνα με το άρθρο 59(4) του

---

⁵⁵ Άρθρο 59(4) του Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου του 2007 (Ν. 188(I)/2007)

⁵⁶ Άρθρο 41Γ(1)(β) του Περί Εργασιών Πιστωτικών Ιδρυμάτων Νόμου (66(I)/1997)

⁵⁷ Άρθρο 41(β)(1)(2) του Περί Εργασιών Πιστωτικών Ιδρυμάτων Νόμου (66(I)/1997)

⁵⁸ Άρθρο 41Γ(2) του Περί Εργασιών Πιστωτικών Ιδρυμάτων Νόμου (66(I)/1997)

Νόμου⁵⁹, ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας έχει την εξουσία να εκδίδει δημόσια ανακοίνωση στην οποία να προσδιορίζεται η ταυτότητα του ύποπτου Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος και η φύση της παράβασης, διαταγή προς αυτό να παύσει την παράνομη συμπεριφορά και να απέχει από επανάληψή της στο μέλλον, να ανακαλέσει την άδεια λειτουργίας του, προσωρινή απαγόρευση κατά μέλους του διοικητικού οργάνου ή άλλου υπαίτιου φυσικού προσώπου άσκησης καθηκόντων στο Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα καθώς και διοικητικά χρηματικά πρόστιμα⁶⁰.

Στην κυπριακή έννομη τάξη, το ως άνω πλέγμα διατάξεων τέθηκε σε εφαρμογή στην περίπτωση της αλλοδαπής εταιρείας “FBME Bank Ltd” εκ Τανζανίας, η οποία διατηρούσε υποκατάστημα ή/και παράρτημα στην Κυπριακή Δημοκρατία και πιο συγκεκριμένα στη Λευκωσία, δεόντως εγγεγραμμένο στα εταιρικά μητρώα του Εφόρου Εταιρειών. Ειδικότερα, η FinCEN, εξέδωσε ανακοίνωση μέσω της οποίας χαρακτήριζε την “FBME Bank Ltd” ως Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα πρώτιστης ανησυχίας για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και ταυτόχρονα πρότεινε απαγόρευση στα Αμερικανικά Χρηματοοικονομικά Ιδρύματα να τηρούν ή ανοίγουν λογαριασμούς ανταποκριτή στο όνομα της “FBME Bank Ltd” όπως και σε άλλες ξένες τράπεζες να χρησιμοποιούνται για τη διεκπεραίωση συναλλαγών στο όνομα της “FBME Bank Ltd”.

Σε συνέχεια αυτής της ανακοίνωσης, η Κεντρική Τράπεζα, κατά την 18/07/14, έλαβε εναντίον της “FBME Bank Ltd” το κατασταλτικό μέτρο της ανάληψης διαχείρισης των εργασιών της τελευταίας⁶¹, ενώ, λίγο αργότερα, προέβη στην ανάκληση της άδειας για λειτουργία υποκαταστήματος στην Κυπριακή Δημοκρατία, με ισχύ από την 21/12/2015⁶².

⁵⁹ Άρθρο 41(Δ)(2) του Περί Εργασιών Πιστωτικών Ιδρυμάτων Νόμου (66(Ι)/1997)

⁶⁰ Άρθρο 41Δ(1)(ιε) του Περί Εργασιών Πιστωτικών Ιδρυμάτων Νόμου (66(Ι)/1997)

⁶¹ FBME BANK LTD v. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΩΣ ΑΡΧΗ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ κ.α., ΥΠΟΘΕΣΗ ΑΡ. 1024/2014, 8/8/2014

⁶² Ανακοίνωση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, ημερομηνίας 22/12/2015, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://www.centralbank.cy/el/announcements/22122015-1>

4. Κριτική προσέγγιση της πρακτικής εφαρμογής των μέτρων & Εισηγήσεις

4.1 Εισαγωγικά

Η κριτική προσέγγιση της πρακτικής εφαρμογής των μέτρων θα προσεγγιστεί από τον γράφοντα συστηματικά. Κατά πρώτον, θα δοθεί έμφαση στην αποτελεσματικότητα των προληπτικών μέτρων στον Χρηματοπιστωτικό Τομέα και, ακολούθως, θα εξετασθεί η επάρκεια του εποπτικού ρόλου της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου επί των διαφόρων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων.

4.2 Τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα

4.2.1 Τα ευρήματα της Moneyval

Θεμέλιο λίθο της παρούσας ενότητας συνιστά η έκθεση της Moneyval που σχετίζεται με την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων προληπτικών μέτρων στην κυπριακή έννομη τάξη. Ειδικότερα, η έκθεση της Moneyval συνοψίζει τα μέτρα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την καταπολέμηση του εγκλήματος εν γένει, που εφαρμόζονται στην Κύπρο κατά την ημερομηνία της επιτόπιας επίσκεψής της στο νησί. Περαιτέρω, αναλύει το επίπεδο συμμόρφωσης με τις Συστάσεις της FATF. Τέλος, η εν λόγω έκθεση εμπεριέχει και συστάσεις σχετικές με τον τρόπο και τα μέσα, δια των οποίων η κυπριακή έννομη τάξη θα μπορούσε να ενισχύσει έτι περισσότερο το προληπτικό της σύστημα κατά του υπό ανάλυση φαινομένου⁶³.

Η Moneyval στα ευρήματά της αναφέρει εν περιλήψει, ότι η Κύπρος «κατανοεί» σε μεγάλο βαθμό τους κινδύνους που ελλοχεύουν από το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ότι έχει ληφθεί σειρά μέτρων προς την κατεύθυνση του αποτελεσματικού μετριασμού ορισμένων κινδύνων, ότι έχει επιτύχει επαρκώς τη συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ των αρμόδιων αρχών τόσο σε θέματα πολιτικής, όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο, ότι ο χρηματοπιστωτικός τομέας τραπεζικός έχει καταστεί

---

⁶³ Moneyval (2019), Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures, Cyprus, Fifth Round Mutual Evaluation Report, Σελ. 4, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://rm.coe.int/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing-measures-cyprus-/16809c3c47>

αποτελεσματικότερος στον μετριασμό των κινδύνων και τούτο εξαιτίας των άρτιων και αποτελεσματικών πρακτικών που εφαρμόζει η το εποπτικό όργανο των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, ήτοι η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου⁶⁴.

Μάλιστα, η ίδια η έκθεση καθιστά σαφές ότι τα ενδοτραπεζικά συστήματα των διαφόρων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων στην Κύπρο είναι εξελιγμένα⁶⁵. Τούτο, σύμφωνα με την έκθεση, παρατηρείται κυρίως στην περίπτωση των μεγάλων τραπεζικών ιδρυμάτων, όπου τούτα έχουν την ικανότητα να μπορούν να εντοπίζουν τους δικούς τους τομεακούς και θεσμικούς κινδύνους⁶⁶.

Ωστόσο, προκύπτει το εξής ερώτημα: Είναι αυτή η ρεαλιστική εικόνα της επικρατούσας κατάστασης;

Η κριτική θα εκκινήσει από το αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι ο Χρηματοπιστωτικός τομέας θεωρείται ως ο πιο σημαντικός στο νησί. Αποτελεί επίσης παραδεκτό γεγονός, ότι οι περισσότερες από τις μεγάλες τράπεζες προσφέρουν ολοκληρωμένες διατραπεζικές υπηρεσίες, τόσο σε ιδιώτες, όσο και σε επιχειρήσεις.

Παρ' όλα αυτά, σύμφωνα με την έκθεση της Moneyval, η Εθνική Εκτίμηση Κινδύνων κατέταξε τον κυπριακό τραπεζικό τομέα ως τομέα υψηλού κινδύνου, ως προς το φαινόμενο της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, καθώς το σχετικό του μέγεθος και το άνοιγμά του στις διεθνείς επιχειρήσεις, τον καθιστούν ιδιαίτερος ελκυστικό για τους εγκληματίες που επιδιώκουν να αποκρύψουν τα παράνομα έσοδά τους ανάμεσα στον τεράστιο όγκο των νόμιμων επιχειρήσεων⁶⁷. Πράγματι, ο τραπεζικός τομέας είναι ο πιο ευάλωτος στην Κυπριακή Δημοκρατία, λόγω της συστηματικής έκθεσής του σε εξωτερικές απειλές νομιμοποίησης παράνομων εσόδων. Το εν λόγω εύρημα ενισχύεται ουσιωδώς και από το γεγονός ότι ο Χρηματοπιστωτικός Τομέας στο νησί συνεργάζεται με αλλοδαπές εταιρικές μορφές, οι οποίες παρουσιάζουν πολυσύνθετα διακριτικά γνωρίσματα⁶⁸. Οι οργανισμοί που χαρακτηρίζονται

---

⁶⁴ Moneyval (2019), ό.π., Σελ. 4

⁶⁵ Ο ακριβής όρος που χρησιμοποιείται στην υπό αναφορά έκθεση είναι ο ακόλουθος: “sophisticated”

⁶⁶ Moneyval (2019), ό.π., Σελ. 8

⁶⁷ ό.π.

⁶⁸ Moneyval (2019), ό.π.

από την πολυπλοκότητα της εταιρικής τους μορφής ή/και δομής, είναι συνήθως εταιρείες που απαρτίζονται από μετόχους άλλων εταιρειών αλλά και από ξένους πραγματικούς ιδιοκτήτες (“Real Beneficiaries”). Περαιτέρω, σύμφωνα με την έκθεση της Moneyval, στον ορισμό των «πολύπλοκων εταιρικών μορφών» εμπεριέχονται και τα εταιρικά μορφώματα που διαθέτουν τρία ή περισσότερα επίπεδα ιδιοκτησίας⁶⁹.

Ως εκ τούτου, η σταθερότητα του Χρηματοπιστωτικού Τομέα εν γένει συνδέεται άρρηκτα με την πρακτική αποτελεσματικότητα και την επάρκεια των εφαρμοζόμενων προληπτικών μέτρων. Σημειωτέον, ότι εξαιτίας της συνάφειας και της ομοιότητας που παρατηρείται μεταξύ των προληπτικών μέτρων της δέουσας επιμέλειας και της αναφοράς ύποπτων συναλλαγών, η αποτελεσματικότητα τούτων θα συνεξετασθεί σε ένα ενιαίο πλαίσιο.

Κατ’ αρχάς, το νομικό και διαδικαστικό πλαίσιο, που ρυθμίζει τα ως άνω προληπτικά μέτρα, κρίθηκε από την Moneyval ότι εναρμονίζεται πλήρως με τις συστάσεις της FATF, ως επίσης και με τις πρόνοιες των διαφόρων Οδηγιών εκ Ευρωπαϊκής Ένωσης⁷⁰. Συγκεκριμένα, στην έκθεσή της η Moneyval αναφέρει χαρακτηριστικά ότι η Κυπριακή Δημοκρατία έχει θεσπίσει στην εθνική της νομοθεσία «ολοκληρωμένη νομική υποχρέωση για τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα να αναφέρουν ύποπτες συναλλαγές και απόπειρες συναλλαγών»⁷¹ και ότι, εν σχέσει με την υποχρέωση επίδειξης δέουσας επιμέλειας, αυτή έχει συμμορφωθεί επαρκώς με τη σύσταση υπ’ αρ. 10 του FATF⁷².

Ωστόσο, τα ανωτέρω συμπεράσματα, χρήζουν ανάγκης για πιο ενδελεχή διερεύνηση. Συγκεκριμένα, αποτελεί θέση του γράφοντος, ότι το στοιχείο που παρουσιάζει τη μεγαλύτερη αξία είναι αυτό της πρακτικής διάστασης των μέτρων. Σύμφωνα με την έκθεση της Moneyval, τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα πολλές φορές αρνούνται να συνεργαστούν ή/και να συμβληθούν με πελάτες που δεν παρέχουν τις πληροφορίες που ζητούνται από αυτά για σκοπούς δέουσας επιμέλειας. Από την άλλη, η άκαμπτη εφαρμογή του προληπτικού μέτρου της δέουσας επιμέλειας δημιούργησε την αντίληψη ότι τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα είναι

---

⁶⁹ ό.π., Σελ. 112

⁷⁰ Ο ακριβής όρος που χρησιμοποιείται στην υπό αναφορά έκθεση είναι ο ακόλουθος: “Compliant”

⁷¹ Moneyval (2019), ό.π., Σελ. 223

⁷² ό.π., Σελ. 214 – Ο ακριβής όρος που χρησιμοποιείται στην υπό αναφορά έκθεση είναι ο ακόλουθος: “Cyprus is largely compliant with R.10

ιδιαίτερα αυστηρά, ως προς τη συλλογή και αξιολόγηση των πληροφοριών, που εμπίπτουν στο πλαίσιο της πραγματοποίησης δέουσας επιμέλειας, χωρίς να λαμβάνουν πραγματικά υπόψη τους τις διακυμάνσεις κινδύνου. Για παράδειγμα, ένας πελάτης μπορεί να θεωρηθεί ως «υψηλού κινδύνου», ενώ στην πραγματικότητα ήταν «χαμηλού κινδύνου». Σύμφωνα με τη Moneyval, η πρακτική αυτή είναι σε θέση να αποδυναμώνει ουσιαστικά τη συνολική αποτελεσματικότητα του κυπριακού χρηματοπιστωτικού συστήματος⁷³.

Ωστόσο, συμβαίνει συχνά και το ακριβώς αντίστροφο σενάριο. Σύμφωνα με την έκθεση της Moneyval, οι διενεργηθείσες εξετάσεις από μέρους της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου κατέδειξαν ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα προέβαιναν σε εσφαλμένη ταξινόμηση και συνακόλουθη εκτίμηση της επικινδυνότητας των εκάστοτε πελατών τους, δημιουργώντας έτσι σοβαρά ρήγματα επί της ασφάλειας δικαίου και της ασφάλειας των συναλλαγών. Για παράδειγμα, ένας πελάτης εδύνατο να ταξινομηθεί ως πελάτης «χαμηλού κινδύνου», ενώ στην πραγματικότητα ήταν «υψηλού κινδύνου»⁷⁴. Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να γίνει αναφορά επί των πρόσφατων γεγονότων στην πολύκροτη υπόθεση των «χρυσών διαβατηρίων».

4.2.2 Η υπόθεση των «Χρυσών Διαβατηρίων»

Η εν λόγω υπόθεση αποτελεί ένα απτό δείγμα γραφής που αποδεικνύει ότι ο προληπτικός έλεγχος, σε πρακτικό τουλάχιστον επίπεδο, παρουσιάζει αδυναμίες και ελλείψεις. Μάλιστα, η Moneyval, ήδη από το 2019 έκρουε τον κώδωνα του κινδύνου, καθώς αυτή είχε επανειλημμένως επισημάνει τις αδυναμίες που συνδέονταν άρρηκτα με το Επενδυτικό Πρόγραμμα της κατ' εξαίρεση Πολιτογράφησης⁷⁵.

Συγκεκριμένα, επί του εν λόγω Επενδυτικού Προγράμματος, ενυπήρχε ένας όρος που προέβλεπε ότι όλες οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές που απαιτούνται για την πραγμάτωση των επενδύσεων, θα έπρεπε υποχρεωτικώς να διενεργούνται μέσω των Κυπριακών Τραπεζών. Στόχος της εν λόγω ρύθμισης ήταν να διασφαλιστεί επί της ουσίας, ότι όλες οι

---

⁷³ Moneyval (2019), ό.π., Σελ. 101

⁷⁴ ό.π., Σελ. 104

⁷⁵ ό.π., Σελ. 5

χρηματοοικονομικές ροές από τους ξένους επενδυτές περνούσαν τους ελέγχους για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ο εν λόγω όρος δημιουργούσε μια σημαντική δικλείδα ασφαλείας και ελέγχου δέουσας επιμέλειας, καθότι υποχρέωνε τους αιτητές να συμπεριλάβουν στην αίτησή τους αντίγραφα των εμβασμάτων των συναλλαγών⁷⁶. Στην πραγματικότητα όμως τα χρήματα εμβάζονταν σε “client accounts”⁷⁷ και όχι σε λογαριασμό στο όνομα των επενδυτών ή των εταιρειών συμφερόντων τους. Και τούτο, προκειμένου να αποφευχθεί ο έλεγχος της πηγής των εισοδημάτων τους από το εκάστοτε Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα.

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο όπως γίνει συνοπτική παράθεση δύο πραγματικών υποθέσεων που, μεταξύ άλλων, απασχόλησαν την Ερευνητική Επιτροπή.

Στην πρώτη περίπτωση, η Αιτήτρια υπέβαλε αίτηση ενόσω αυτή ήταν 21 ετών, δηλαδή δεν πληρούσε το ηλικιακό κριτήριο που όριζε ότι οι υποψήφιοι επενδυτές πρέπει να είναι τουλάχιστον 30 χρονών κατά τον ουσιώδη χρόνο υποβολής της υπό κρίση αίτησης. Η υπό αναφορά Αιτήτρια δήλωσε δε ότι είχε αφιχθεί στην Κυπριακή Δημοκρατία σε ηλικία 17 ετών, ως μαθήτρια ιδιωτικών σχολών της Επαρχίας Λεμεσού. Σημειωτέον, ότι χορηγήθηκε υπέρ αυτής «χρυσό διαβατήριο». Επομένως, τα ερωτηματικά που εγείρονται στην εν λόγω περίπτωση είναι αναφορικά με την πηγή του ποσού που δηλώθηκε ως η επένδυσή της και για το κατά πόσον ασκήθηκε η δέουσα επιμέλεια (Due Diligence) από το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα⁷⁸.

Σε μια άλλη περίπτωση, ζεύγος υπέβαλε αίτηση προς το Υπουργείο Εσωτερικών για την κατ’ εξαίρεση πολιτογράφησης του. Η Αιτήτρια και ο σύζυγός της, συμμετείχαν σε συλλογικό επενδυτικό σχέδιο μαζί με άλλους επενδυτές. Οι επενδύσεις του ζεύγους εστάλησαν σε “client account” και όχι απευθείας σε προσωπικό λογαριασμό. Το τελευταίο γεγονός ευλόγως εγείρει την υποψία, ότι σκοπός της πράξης ήταν να συγκαλυφθεί και ταυτοχρόνως να αποφευχθεί ο έλεγχος της πηγής των εισοδημάτων από το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα, αφού τούτα

---

⁷⁶ Έκθεση της Ερευνητικής Επιτροπής των Κατ’ Εξαίρεση Πολιτογραφήσεων Αλλοδαπών Επενδυτών και Επιχειρηματιών, ημερομηνίας 07 Ιουνίου 2021, Σελ. 396

⁷⁷ Συγκεκριμένα κατατίθεντο σε υφιστάμενους τραπεζικούς λογαριασμούς, οι οποίοι τελούσαν υπό το ιδιοκτησιακό καθεστώς Δικηγορικών Γραφείων ή Ελεγκτικών Οίκων.

⁷⁸ Έκθεση της Ερευνητικής Επιτροπής των Κατ’ Εξαίρεση Πολιτογραφήσεων Αλλοδαπών Επενδυτών και Επιχειρηματιών, ημερομηνίας 07 Ιουνίου 2021, Σελ. 725

κατατέθηκαν σε λογαριασμό υφιστάμενου πελάτη της Τράπεζας, ήτοι του “παρόχου – promoter”. Το σκεπτικό που ενυπήρχε πίσω από αυτήν την πράξη είναι ότι το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα θα αντιδρούσε πιο θετικά στο έμβασμα σε λογαριασμό οντότητας όπως “παρόχου – promoter”. Σε διαφορετική περίπτωση, ήτοι αν το ζεύγος διατηρούσε προσωπικό λογαριασμό στο Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα και κατέθετε σε αυτόν την υπό κρίση επένδυση, το τελευταίο θα εφήρμοζε ή/και ενεργοποιούσε μέτρα ενισχυμένης δέουσας επιμέλειας (enhanced due diligence), λόγω του ότι η Αιτήτρια υπαγόταν στο πεδίο εφαρμογής της έννοιας του πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, εξαιτίας της ιδιότητας του πεθερού της, ως πολιτικώς εκτεθειμένο⁷⁹. Όπως ήταν ευλόγως αναμενόμενο, το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα που έλαβε την επένδυση του ζεύγους, δεν προέβη σε ενισχυμένο προληπτικό έλεγχο τηρώντας τις πρόνοιες του Νόμου. Σημειωτέον, ότι το εν λόγω Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα υπέβαλε τελικά αναφορά στην ΜΟΚΑΣ, αλλά σε πολύ μεταγενέστερο και συνεπώς προχωρημένο στάδιο, ήτοι σε περίοδο κατά την οποία ήταν ευρέως γνωστό ότι η Ερευνητική Επιτροπή διεξάγει έρευνες. Η αιτιολόγηση που προέβαλε το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα, σύμφωνα με την ΜΟΚΑΣ, ήταν ότι κατά την περίοδο της πίστωσης του πιο πάνω εμβάσματος, δεν εντόπισε οποιαδήποτε αρνητικά δημοσιεύματα για το εν λόγω άτομο. Ωστόσο, από πρόσφατες έρευνες που διενεργήθηκαν, η Ερευνητική Επιτροπή εντόπισε αρνητικές πληροφορίες για τον σύζυγο της Αιτήτριας και τον πεθερό της, σύμφωνα με τις οποίες κατηγορήθηκαν για διαφθορά περί το 2018. Σημειώνεται ότι εντοπίστηκαν άρθρα για τον πεθερό και σύζυγο της Αιτήτριας, μάλιστα το πρώτο είναι από το 2008, το δεύτερο από το 2014 και το τρίτο από το 2015⁸⁰.

Τούτο, που εκ πρώτης όψεως συνάγεται από τα πραγματικά περιστατικά των ως άνω περιπτώσεων, είναι ότι οι πολιτικές, οι έλεγχοι αλλά και οι διαδικασίες που ακολουθήθηκαν – σε προληπτικό τουλάχιστον επίπεδο – από τα διάφορα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα, ήταν ανεπαρκείς και ακατάλληλες, καθώς, στις πλείστες των περιπτώσεων, τα τελευταία δεν ελάμβαναν όλα εκείνα τα απαραίτητα μέτρα δέουσας επιμέλειας, αξιολόγησης και ελέγχου των εκάστοτε χρηματοοικονομικών εισροών. Ειδικότερα, τα εμπλεκόμενα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα φαίνεται ότι δεν συνέλεξαν και δεν αξιολογούσαν δεόντως στοιχεία και πληροφορίες

---

⁷⁹ Έκθεση της Ερευνητικής Επιτροπής των Κατ’ Εξαίρεση Πολιτογραφήσεων Αλλοδαπών Επενδυτών και Επιχειρηματιών, ημερομηνίας 07 Ιουνίου 2021, Σελ. 435

⁸⁰ Έκθεση της Ερευνητικής Επιτροπής των Κατ’ Εξαίρεση Πολιτογραφήσεων Αλλοδαπών Επενδυτών και Επιχειρηματιών, ημερομηνίας 07 Ιουνίου 2021, Σελ. 435 & 436

προ της σύναψης της επιχειρηματικής σχέσης, ώστε να είναι σε θέση να έχουν σαφή εικόνα του οικονομικού πορτραίτου (“status”) του κάθε πελάτη / επενδυτή.⁸¹

Τούτων δοθέντων και έχοντας τα ανωτέρω ως υπόβαθρο, καθίσταται σαφές ότι οι παρατηρούμενες αδυναμίες που αποκρυσταλλώθηκαν με αφορμή την υπόθεση των «χρυσών διαβατηρίων», είχαν ως γενεσιουργό αιτία την πλημμελή εφαρμογή των υπό ανάλυση προληπτικών μέτρων από μέρους των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων.

4.3 Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου

4.3.1 Η προβληματική επί της Ανεξαρτησίας του θεσμού της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου

Το πρώτο ζήτημα που θα απασχολήσει την παρούσα ενότητα, είναι αυτό της ανεξαρτησίας του θεσμού της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου. Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Νόμου 1, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, ως επίσης και τα μέλη των οργάνων της, απαγορεύεται να ζητούν και να δέχονται οδηγίες από οποιοδήποτε κοινοτικό όργανο ή/και οργανισμό, την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας ή οποιαδήποτε κυβέρνηση άλλου Κράτους – Μέλους ή οποιοδήποτε άλλο οργανισμό στο πλαίσιο ενάσκησης των αρμοδιοτήτων της⁸². Ο γράφων είναι της άποψης, ότι η προβληματική της ανεξαρτησίας της Τράπεζας ενέχει ουσιώδη σημασία, καθώς αποτελεί το πρόκριμα της αποτελεσματικής και ανεπηρέαστης ενάσκησης των προληπτικών καθηκόντων εκ μέρους αυτής. Συγκεκριμένα, ευλόγως αναμένεται ότι η περιστολή της ανεξαρτησίας της Κεντρικής Τράπεζας ή/και άλλων εποπτικών αρχών που συστάθηκαν για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, δύναται να αποδυναμώσει ουσιωδώς την άμυνα κατά του εν υπό ανάλυση φαινομένου⁸³.

Κατ’ αρχάς, αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός, ότι το κυπριακό τραπεζικό σύστημα διπλασιάστηκε σε μέγεθος κατά την περίοδο 2005 – 2010, εξαιτίας των εισροών ρωσικών και ουκρανικών κεφαλαίων στις τράπεζες του νησιού, η οποία επιτυγχάνετο σε μεγάλο βαθμό από την άμεση συνδρομή των κυπριακών δικηγορικών εταιρειών με πολιτικές διασυνδέσεις. Κατά

---

⁸¹ Έκθεση της Ερευνητικής Επιτροπής των Κατ’ Εξάιρεση Πολιτογραφήσεων Αλλοδαπών Επενδυτών και Επιχειρηματιών, ημερομηνίας 07 Ιουνίου 2021, Σελ. 411 & 412

⁸² Άρθρο 7 του περί της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Νόμου του 2002 (138(I)/2002)

⁸³ Panicos Demetriades (2020), ό.π., Σελ. 6

ή περί τα τέλη του 2011, οι δύο μεγαλύτερες τράπεζες της χώρας υπέστησαν εκτεταμένες ζημιές, συνεπεία της κρίσης που είχε ξεσπάσει στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, το ελληνικό χρέος οδήγησε τόσο την Τράπεζα Κύπρου όσο και τη Λαϊκή Τράπεζα στο χείλος της χρεωκοπίας και κατά συνέπεια της εξυγίανσης⁸⁴. Πέραν των εν λόγω τραπεζών, ένα άλλο θύμα που υπέστη σοβαρότατες ζημιές ήταν η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, η φήμη της οποίας είχε πληγεί ανεπανόρθωτα εξαιτίας των σοβαρών λαθών και παραλείψεων των οργάνων της⁸⁵.

Τούτων λεχθέντων, εξαιτίας του γεγονότος ότι η κυπριακή κυβέρνηση δεν ήταν σε θέση να διασώσει τα δύο μεγαλύτερα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα, αναγκάστηκε να αιτηθεί τη συνδρομή τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και του ΔΝΤ. Μέρος του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής, περιελάμβανε την ενίσχυση της εποπτείας του νόμου περί νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες από μέρους της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου⁸⁶, ως επίσης και τη διενέργεια ενός ειδικού ελέγχου⁸⁷. Μάλιστα, η αδυναμία στο ρηθέντα τομέα, θεωρήθηκε ως η κύρια αιτία του διογκωμένου τραπεζικού συστήματος από τους διεθνείς πιστωτές της Κύπρου. Προς το σκοπό αυτό, συμφωνήθηκαν «εξυγιαντικά» μέτρα, που κάλυπταν κυρίως τη συνεργασία με ξένους ομολόγους, τη δέουσα επιμέλεια πελατών (“CDD”) και τις διαδικασίες αναφοράς ύποπτων συναλλαγών από μέρους των εθνικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων. Επιπλέον, οι αρμόδιες αρχές υποχρεούνταν να βελτιώσουν τις εκτός έδρας και επιτόπιες εποπτικές διαδικασίες και την προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο (“risk based approach”). Περαιτέρω, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου όφειλε, να ενισχύσει σημαντικά τις εποπτικές αρμοδιότητές της, κυρίως όσον αφορά στον τομέα της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες⁸⁸.

Εν συνεχεία, η κυβέρνηση, που εξελέγη το 2013, κατέθεσε «αμφιλεγόμενες»⁸⁹ τροποποιήσεις στους νόμους για την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου. Έτσι, τον Απρίλιο του 2013, η ΕΚΤ έλαβε αίτημα γνωμοδότησης σχετικά με τις εν λόγω προτεινόμενες τροποποιήσεις από τον

---

⁸⁴ Sofronis Clerides (2014), 'The Collapse of the Cypriot Banking System: A Bird's Eye View', 8(2) Cyprus Economic Policy Review 3, Σελ. 31

⁸⁵ ό.π., Σελ. 29

⁸⁶ Panicos Demetriades (2020), ό.π., Σελ. 7

⁸⁷ Panicos Demetriades (2017), A Diary of a Euro Area Banking Crisis: Lessons for Bank Recovery and Resolution, Σελ. 70

⁸⁸ Economic and Financial Affairs (2019), 'Ex-Post Evaluation of the Economic Adjustment Programme. Cyprus, 2013–2016', Institutional Paper 114, Σελ. 30, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο:

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip114_en.pdf

⁸⁹ Panicos Demetriades (2020), ό.π., Σελ. 7

Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων στην Κύπρο. Ο κύριος σκοπός του σχεδίου νόμου ήταν η τροποποίηση της σύνθεσης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας, προβλέποντας επτά διευθυντές αντί για πέντε, πέραν του Διοικητή και του Υποδιοικητή. Συγκεκριμένα, οι δύο νέες θέσεις διευθυντών θα ήταν εκτελεστικοί διευθυντές, ενώ οι υπόλοιποι πέντε θα παρέμεναν μη εκτελεστικοί. Το σχέδιο νόμου προέβλεπε επίσης την αύξηση του αριθμού των ετήσιων υποχρεωτικών συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου από έξι σε δώδεκα και εξαρτούσε την αδειοδότηση τραπεζικών ιδρυμάτων και τις τροποποιήσεις των υφιστάμενων τραπεζικών αδειών υπό την αίρεση της προτέρας έγκρισης του Διοικητικού Συμβουλίου, μεταφέροντας, εμμέσως πλην σαφώς, τις εξουσίες αδειοδότησης από τον Διοικητή στο Διοικητικό Συμβούλιο. Επιπλέον, το σχέδιο νόμου προέβλεπε ότι το Διοικητικό Συμβούλιο - και όχι ο Διοικητής- θα αναθέτει συγκεκριμένα καθήκοντα στους εκτελεστικούς διευθυντές, οι οποίοι θα απασχολούνται υπό το καθεστώς πλήρους απασχόλησης.⁹⁰

Η ΕΚΤ, με τη σειρά της, εξέφρασε τις έντονες της ανησυχίες και επιφυλάξεις ότι οι εν λόγω τροποποιήσεις θα έθεταν εν αμφιβόλω την ανεξαρτησία του Διοικητή και ως εκ τούτου του ίδιου του θεσμού της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου. Συγκεκριμένα, η ΕΚΤ ανέφερε ότι οποιαδήποτε διάταξη, δυνάμει της οποίας ανατίθενται καθήκοντα του Διοικητή μιας Εθνικής Κεντρικής Τράπεζας σε εκτελεστικό σύμβουλο ή/και απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου της εν λόγω Εθνικής Κεντρικής Τράπεζας, εγείρει προβληματισμούς σχετικά με την ικανότητα του Διοικητή να ασκεί με ανεξαρτησία τα καθήκοντά του και ότι, κάτι τέτοιο, θα ήταν εκ διαμέτρου ασυμβίβαστο με το άρθρο 130 της Συνθήκης και το άρθρου 7 του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας⁹¹. Περιπλέον, η ίδια σημείωσε ότι το υπό «κρίση σχέδιο νόμου στερείται σαφήνειας, αναφορικά με τη φύση των εξουσιών των εκτελεστικών συμβούλων και την κατανομή των αρμοδιοτήτων ανάμεσα στο Συμβούλιο και τον Διοικητή»⁹² και «ότι οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων της ΚΤΚ θα παρακωλύονται»⁹³. Παρά την ρηθείσα κριτική της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η Βουλή των Αντιπροσώπων προέβη στη θέσπιση των προτεινόμενων τροποποιήσεων.

⁹⁰ Γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας της 5^{ης} Ιουνίου 2013, σχετικά με τις αλλαγές στη διακυβέρνηση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, CON/2013/41, Σελ. 1 & 2, Παράγραφος 1, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013AB0041&rid=1>

⁹¹ Γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας της 5^{ης} Ιουνίου 2013, ό.π., Σελ. 2, Παράγραφος 2.2

⁹² ό.π., Σελ. 2, Παράγραφος 2.3

⁹³ ό.π., Σελ. 3 Παράγραφος 2.3

Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, η Κυπριακή Κυβέρνηση υπέβαλε νέες τροπολογίες, που αποσκοπούσαν στην περαιτέρω υπονόμευση της ανεξαρτησίας της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου. Οι νέες αυτές τροποποιήσεις είχαν ως στόχο να περιορίσουν έτι περαιτέρω το εύρος των αποφάσεων που εδύνατο να λάβει ο Διοικητής⁹⁴. Ενόψει τούτου, η ΕΚΤ εξέδωσε νέα γνωμοδότηση τον Νοέμβριο του 2013. Μέσω αυτής, εκφράστηκαν οι έντονοι προβληματισμοί της, ήτοι ότι η πρωτοβουλία υιοθέτησης εθνικών διατάξεων, δυνάμει των οποίων θα ανατίθενται αρμοδιότητες αφορώσες τις πολιτικές για την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, τα οποία δεν απολαύουν του ίδιου βαθμού ανεξαρτησίας με τον Διοικητή της, εγείρει σοβαρές ανησυχίες εν σχέσει με τον κατακερματισμό της ανεξαρτησίας του⁹⁵.

Επομένως, η ανεξαρτησία του εθνικού εποπτικού φορέα για την καταπολέμηση του φαινομένου της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, ήτοι της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, φαίνεται να έχει διαρρηχθεί.

Πέραν όμως από την προβληματική επί της ανεξαρτησίας του θεσμού της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, ο γράφων είναι της άποψης ότι αφενός τα μέτρα που δύναται να επιβληθούν στο πλαίσιο του εποπτικού της ελέγχου, έναντι των μη συμμορφούμενων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, στερούνται αποτελεσματικότητας και, αφετέρου, ότι το νομοθετικό πλαίσιο που τα ρυθμίζει είναι νομοτεχνικά ασαφές και προβληματικό.

---

⁹⁴ Panicos Demetriades (2020), ό.π., Σελ. 8

⁹⁵ Γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας της 22ας Νοεμβρίου 2013, σχετικά με την τροποποίηση των αρμοδιοτήτων λήψης αποφάσεων στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (CON/2013/78), Σελ. 3, Παράγραφος 3.2, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013AB0078&from=EN>

4.3.2 Επιχειρηματολογία υπέρ της αναποτελεσματικότητας του εφαρμοζόμενου νομοθετικού πλαισίου

4.3.2.1 Η υπόθεση της «Κλειστής Περιόδου»

Κατά το 2013, ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου επέβαλε προσωρινή αναστολή των τραπεζικών εργασιών των νομίμως συνεστημένων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων της Κύπρου, δυνάμει της απόφασης του Eurogroup, ημερομηνίας 15/03/2013 που οδήγησε σε “bail – in” επί των τραπεζικών καταθέσεων. Στις 16/03/2013 ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, μέσω εμπιστευτικής επιστολής και με αποδέκτες όλα τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα, επέβαλε την προσωρινή αναστολή των συστημάτων πληρωμών και συναλλαγών, που διατηρούσαν τα τελευταία. Συγκεκριμένα, στην εν λόγω επιστολή, ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας καλούσε όλα τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα σε «πιστή εφαρμογή και συμμόρφωση» με τις κοινοποιηθείσες οδηγίες, με σκοπό την «προστασία του δημοσίου συμφέροντος για τη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος». Η χρονική περίοδος κατά την οποία τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα ανέστειλαν τις εργασίες τους και δη τα συστήματα πληρωμών τους, έλαβε την ονομασία «κλειστή περίοδος». Σημειωτέον, ότι στο σώμα της εν λόγω επιστολής συμπεριλαμβανόταν και μια επιφύλαξη, ήτοι ότι οι Τράπεζες μπορούσαν να προβαίνουν σε επιλεκτικές πληρωμές υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, πάντοτε όμως υπό την αίρεση της έγκρισης της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου⁹⁶.

Για σκοπούς καλλίτερης κατανόησης των πραγματικών περιστατικών, ο γράφων επισημαίνει ότι ένα μήνα περίπου προ της αποστολής της ως άνω εμπιστευτικής επιστολής του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας, δημοσιεύθηκε άρθρο στους Financial Times, ημερομηνίας 10.2.2013. Το εν λόγω άρθρο ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι η πρόταση για ένα “bail – in” των επενδυτών και των καταθετών και η δραστική συρρίκνωση του κυπριακού τραπεζικού τομέα, ήταν μια από τις τρεις επιλογές που προτάθηκαν ως εναλλακτικές λύσεις προς επίτευξη του σκοπού της πλήρους διάσωσης της κυπριακής οικονομίας⁹⁷. Πολλοί αναλυτές υποστηρίζουν, ότι το εν λόγω άρθρο αποτέλεσε το έναυσμα για την πραγματοποίηση τεράστιων εκροών –

⁹⁶ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ ΤΗΣ BANK OF CYPRUS PUBLIC COMPANY LIMITED, ΓΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ CERTIORARI , Πολιτική Αίτηση αρ.221/20, ημερομηνίας 4/6/2021

⁹⁷ Peter Spiegel & Quentin Peel (2013), Radical rescue proposed for Cyprus, Διαθέσιμο στον εξής σύνδεσμο: <https://www.ft.com/content/1d17a320-736f-11e2-9e92-00144feabdc0>

αμφιβόλου νομιμότητας – κεφαλαίων από τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα της Κύπρου. Μάλιστα, εφημολογείτο ότι έλαβε χώρα μείωση καταθέσεων και ότι διαπιστώθηκαν εκροές κεφαλαίων μεταξύ 08/03/2013 και 15/03/2013 και θεωρήθηκε ότι οι συναλλαγές έγιναν μετά τις 15/03/2013, φέροντας όμως προηγούμενη (“backdated”) ημερομηνία, σε μία προσπάθεια των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων να μεταφέρουν κεφάλαια εκτός της Κυπριακής Δημοκρατίας, κατά παράβαση της απόφασης της 16/03/2013 και των οδηγιών της Κεντρικής Τράπεζας⁹⁸.

Στο σημείο αυτό, το ερώτημα που εγείρεται, εστιάζεται στον νομικό προσδιορισμό της επίδικης επιστολής του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας, ημερομηνίας 16/03/2013. Ο γράφων σημειώνει, ότι η ερμηνευτική αποσαφήνιση του νομικού χαρακτηρισμού της πράξης ενέχει πρακτική αξία, καθώς μέσω της εν λόγω διεργασίας, θα καταδειχθεί εάν το νομοθετικό πλαίσιο, που περιβάλλει τον προληπτικό – εποπτικό έλεγχο της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, είναι πράγματι σε θέση να υλοποιήσει κατά τρόπο αποτελεσματικό και επαρκή τους σκοπούς για τους οποίους τέθηκε σε ισχύ, ήτοι την πρόληψη και καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου δύναται να εκδίδει γενικές ή ειδικές Οδηγίες⁹⁹, κατευθυντήριες γραμμές, εγκυκλίους, να λαμβάνει αποφάσεις¹⁰⁰, ως επίσης και να προβαίνει στην επιβολή διοικητικών προστίμων έναντι των «μη – συμμορφούμενων» Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων. Καθίσταται σαφές, ότι η νομική φύση που μπορεί να λάβει μια πράξη εκδομένη υπό του Διοικητού της Κεντρικής Τράπεζας, είναι άμεσα συνυφασμένη με τις έννομες συνέπειες που παράγονται από τυχόν παράβασή της. Ο γράφων, στο σημείο αυτό, υποστηρίζει ότι όσο πιο επαχθή και δυσμενή είναι τα έννομα αποτελέσματα που ενεργοποιούνται από την παράβαση ενός εποπτικού μέτρου, τόσο πιο δραστικό και αποτελεσματικό είναι αυτό. Για παράδειγμα, στην περίπτωση που τυχόν παραβιαστούν πρόνοιες μιας εγκυκλίου της Κεντρικής Τράπεζας, η τελευταία δύναται να επιβάλλει διοικητικό πρόστιμο κατά του παραβάτη. Τούτο πιστοποιείται και από τη νομολογία του

---

⁹⁸ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ ΤΗΣ JCC PAYMENTS SYSTEMS LTD ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ CERTIORARI, Πολιτική Αίτηση Αρ. 234/2020, ημερομηνίας 2/8/2021

⁹⁹ Άρθρο 41(1) του Περί Εργασιών Πιστωτικών Ιδρυμάτων Νόμου (66(I)/1997)

¹⁰⁰ Άρθρο 48(3) του Περί της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Νόμου του 2002 (138(I)/2002)

Ανωτάτου Δικαστηρίου¹⁰¹. Από την άλλη, στην περίπτωση που τυχόν παραβιαστούν Οδηγίες ή/και Κανονισμοί της Κεντρικής Τράπεζας, ο ίδιος ο Νόμος 2 προβλέπει ότι η εν λόγω παραβίαση συνιστά «αδίκημα τιμωρούμενο με φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα πέντε (5) χρόνια ή με χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει το ένα εκατομμύριο ευρώ (€1.000.000) ή και με τις δύο αυτές ποινές και σε περίπτωση που το αδίκημα συνεχίζεται, τιμωρείται με περαιτέρω χρηματική ποινή μέχρι πέντε χιλιάδες ευρώ (€5.000) για κάθε ημέρα για την οποία συνεχίζεται.»¹⁰² Συνεπώς, το εύλογο ερώτημα που ανακύπτει, είναι αν η επίδικη επιστολή του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας αποτελούσε Εγκύκλιο, Οδηγία ή Κανονισμό.

Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνεται ως δεδομένο, ότι στο σώμα της υπό αναφορά επιστολής αναγραφόταν ότι η εξουσία της Κεντρικής Τράπεζας για προσωρινή αναστολή των τραπεζικών εργασιών των διαφόρων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων προβλέπεται στο άρθρο 48(3) του Ν.138(I)/2002. Περαιτέρω, ως αναφέρει η επιστολή, τούτο πραγματοποιείται με «με επιστολή προς τα μέλη του συστήματος υπό όρους που καθορίζονται από την ίδια και περιέχονται στη σχετική επιστολή». Δυνάμει του εδαφίου (4), παρ.(α), που ακολουθεί: «Σε περίπτωση, κατά την οποία διαπιστώνεται ότι μέλος ή διαχειριστής συστήματος πληρωμών. παραλείπει να συμμορφωθεί με οποιοδήποτε όρο λειτουργίας του συστήματος αυτού, η Τράπεζα έχει εξουσία να επιβάλει διοικητικό πρόστιμο»¹⁰³.

Από το ίδιο το λεκτικό της επίδικης επιστολής, ήτοι της ρητής παραπομπής στο άρθρο 48(4)(α) του Νόμου 1, προκύπτει εκ πρώτης όψεως ότι η Κεντρική Τράπεζα έχει εξουσία να επιβάλει διοικητικό πρόστιμο (και μόνον) στην περίπτωση που διαπιστωθεί μη συμμόρφωση με τις περιεχόμενες σε αυτήν οδηγίες και, ως εκ τούτου, ότι η επιστολή συνίστατο σε μια απλή εγκύκλιο. Ο προαναφερθείς ισχυρισμός αποτέλεσε και το βασικότερο επιχείρημα των

---

¹⁰¹ Βλ. σχετικά Συρίμη ν. Παγκυπριακή Χρηματ. Δημόσια Ετ. Λτδ (2010) 1(B) Α.Α.Δ. 1331 όπου αναφέρθηκαν τα ακόλουθα: «... οι Εγκύκλιοι της Κεντρικής Τράπεζας αποσκοπούσαν στο να παράσχουν υποδείξεις προς τις Τράπεζες και άλλους οργανισμούς που υπόκεινται στον έλεγχο της, για τον καλύτερο τρόπο χειρισμού διαφόρων θεμάτων ώστε οι ενέργειες τους να συνάδουν με την ευρύτερη δημοσιοοικονομική πολιτική της Κεντρικής Τράπεζας και του κράτους. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι τυχόν παραβίαση της θα οδηγούσε αυτόματα σε ακύρωση οποιασδήποτε συμβατικής πράξης που προκύπτει ως αποτέλεσμα τυχόν παραβάσεως της Εγκυκλίου. Τέτοιου είδους παραβάσεις, αποτελούν εσωτερικό θέμα μεταξύ της Κεντρικής Τράπεζας και των Εμπορικών Τραπεζών και συχνά επιβάλλονται διοικητικές κυρώσεις στις Τράπεζες από την Κεντρική Τράπεζα, για παραβάσεις όρων των Εγκυκλίων. Αν το περιεχόμενο της Εγκυκλίου σκοπούσε να θέσει ρητή απαγόρευση, αυτό θα μπορούσε να συμβεί με νομοθετική ρύθμιση .»

¹⁰² Άρθρο 43(1) του Περί Εργασιών Πιστωτικών Ιδρυμάτων Νόμου (66(I)/1997)

¹⁰³ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ ΤΗΣ RCB BANK (CYPRUS) LTD ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ CERTIORARI, Πολιτική Αίτηση Αρ. 229/2020, ημερομηνίας 19/7/2021

εγκαλούμενων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων. Εκ διαμέτρου αντίθετη ήταν η θέση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας. Ο τελευταίος, υποστήριξε ένθερμα, ότι η εν λόγω επιστολή αποτελούσε «απόφαση/οδηγία» και άρα ότι η παράβασή της συνιστούσε ποινικό αδίκημα, δυνάμει της συνδυαστικής εφαρμογής του άρθρου 65 του Νόμου 1 και του άρθρου 43 του Νόμου 2¹⁰⁴.

Ως είναι προφανές, οι Δικαστές του Ανωτάτου ήρθαν αντιμέτωποι με μια μεγίστης σημασίας ερμηνευτική προβληματική. Εκ τούτου, κατόπιν εμβριθούς ανασκόπησης και μελέτης της σχετικής νομολογίας, καθώς και της ισχύουσας νομοθεσίας, η συντριπτική πλειοψηφία των Δικαστών του ΑΔΚ συνέκλινε με τη θέση των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, ήτοι ότι η εν λόγω επιστολή αποτελούσε εγκύκλιο και ταυτόχρονα απέρριψε τις θέσεις του Γενικού Εισαγγελέα. Μάλιστα, προς απάντηση της επιχειρηματολογίας περί συνδυαστικής εφαρμογής Νόμων του τελευταίου, η Έντιμη Δικαστής Τ. Ψαρά – Μιλτιάδου, ανέφερε χαρακτηριστικά ότι «δεν είναι δυνατόν να στοιχειοθετηθεί ποινική ευθύνη, σε συνδυασμούς άρθρων και νομοθεσιών, ως η εισήγηση των Καθ' ων η Αίτηση, που ουδέποτε αποτέλεσαν βάση της επιστολής του Διοικητή και της συναφούς του εξουσίας»¹⁰⁵. Κρίνεται σκόπιμο να σημειωθεί ότι ο Έντιμος Δικαστής Λ. Παρπαρίνος, διατύπωσε διαφορετική προσέγγιση επί του θέματος, ήτοι ότι παράβαση των όρων της εν λόγω επιστολής συνιστούσε ποινικό αδίκημα¹⁰⁶¹⁰⁷.

Ενόψει των ανωτέρω, δύνανται να εξαχθούν δύο ουσιώδη, για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, συμπεράσματα:

Πρώτον, ότι το νομοθετικό πλαίσιο που περιβάλλει τον προληπτικό – εποπτικό έλεγχο της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «συστηματικά και ερμηνευτικά άτακτο». Μάλιστα, από το γεγονός ότι έξι Δικαστές του ΑΔΚ έστρεψαν την πλήρη προσοχή τους επί του ερμηνευτικού χαρακτηρισμού της ως άνω επιστολής, καταδεικνύεται το μέγεθος της νομικής ασάφειας, που ενυπάρχει στο λεκτικό των θεμελιωδών

¹⁰⁴ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ ΤΗΣ RCB BANK (CYPRUS) LTD ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ CERTIORARI, Πολιτική Αίτηση Αρ. 229/2020, ημερομηνίας 19/7/2021

¹⁰⁵ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ ΤΗΣ BANK OF CYPRUS PUBLIC COMPANY LIMITED, ΓΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ CERTIORARI, Πολιτική Αίτηση αρ.221/20, ημερομηνίας 4/6/2021

¹⁰⁶ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ ΤΗΣ ARAB JORDAN INVESTMENT BANK SA ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ CERTIORARI, Πολιτική Αίτηση Αρ. 1/2021, ημερομηνίας 22/7/2021

¹⁰⁷ Σημειώνεται ότι κατά τον ουσιώδη χρόνο συγγραφής της παρούσας μελέτης, όλες οι πρωτόδικες αποφάσεις έχουν εφεσιβληθεί και ως εκ τούτου αναμένεται η εκδίκασή τους.

νομοθετημάτων, που ρυθμίζουν το εποπτικό όργανο των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων. Το προαναφερθέν εύρημα προκύπτει αβίαστα από το γεγονός ότι οι Νόμοι 1 και 2 κάνουν λόγο για «αποφάσεις», «εγκυκλίους», «επιστολές» και «οδηγίες», χωρίς ταυτόχρονα να παρέχουν οποιαδήποτε ερμηνευτική καθοδήγηση, σχετιζόμενη με το ακριβές νοηματικό περιεχόμενό τους, όπως λ.χ. μέσω μιας ρηματικής παράθεσης των κυριότερων διακριτικών τους γνωρισμάτων και, δεύτερον, ο ανεπαρκής ρόλος της τελευταίας, εν μέσω μιας περιόδου, όπου όφειλε να σταθεί «αντάξια των περιστάσεων» και τούτο διότι το μέτρο¹⁰⁸ το οποίο επέλεξε να εφαρμόσει σε μια τόσο κρίσιμη κατάσταση, δεν μπορούσε να παράγει τα αναμενόμενα έννομα αποτελέσματα. Ο γράφων υποστηρίζει, ότι η διαφαινόμενη ανικανότητα του συγκεκριμένου μέτρου συνιστά απότοκο της πρώτης παρατήρησής του.

4.3.3 Οι Προτεινόμενες Θεραπείες

Κατόπιν των ανωτέρω, ο γράφων, είναι της άποψης ότι θεραπεία στο πρόβλημα αυτό, δύναται να παρασχεθεί διαμέσου νομοθετικής παρέμβασης. Εκ προοιμίου, τίθεται ως δεδομένο ότι στην κυπριακή έννομη τάξη είναι εν ισχύ 3 διαφορετικές νομοθεσίες, οι οποίες ρυθμίζουν κατά τρόπο εξαντλητικό την προληπτική αντιμετώπιση του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Ωστόσο, λόγω του μεγέθους και της ευρείας έκτασης των εν λόγω νόμων, ο συνδυαστική εφαρμογή τους δημιουργεί ερμηνευτικά ζητήματα. Για παράδειγμα, σύμφωνα με το άρθρο 66^A(1) του Νόμου 1, «Σε περίπτωση, κατά την οποία πρόσωπο δε συμμορφώνεται με τις διατάξεις του παρόντος Νόμου ή και των δυνάμει αυτού εκδιδόμενων οδηγιών, ο Διοικητής, δύναται να επιβάλει κυρώσεις, αφού προηγουμένως ακούσει το ενδιαφερόμενο μέρος.» Εκ πρώτης όψεως, διαφαίνεται ότι οι περιγραφόμενες κυρώσεις ενέχουν διοικητική υφή, ειδικά αν συνυπολογιστεί και το εδάφιο 2 του εν λόγω άρθρου, που αναφέρει ότι η έννοια της «κύρωσης» περιλαμβάνει σύσταση, προειδοποίηση, καθώς επίσης και επιβολή διοικητικού προστίμου που δεν υπερβαίνει τις εκατό χιλιάδες λίρες (Λ.Κ. 100.000). Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 43(1) του Νόμου 2 «παράβαση οποιασδήποτε από τις διατάξεις του παρόντος Νόμου ή των δυνάμει αυτού εκδιδόμενων Κανονισμών ή οδηγιών της Κεντρικής Τράπεζας, συνιστά αδίκημα τιμωρούμενο με φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα πέντε (5) χρόνια ή με

---

¹⁰⁸ Δηλαδή μέσω της επίδοσης μιας επιστολής.

χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει το ένα εκατομμύριο ευρώ (€1.000.000) ή και με τις δύο αυτές ποινές και σε περίπτωση που το αδίκημα συνεχίζεται, τιμωρείται με περαιτέρω χρηματική ποινή μέχρι πέντε χιλιάδες ευρώ (€5.000) για κάθε ημέρα για την οποία συνεχίζεται». Από το λεκτικό του εν λόγω άρθρου καθίσταται σαφές, ότι παράβαση της οδηγίας, στο πλαίσιο του εν λόγω Νόμου, διώκεται ποινικά.

Ενόψει τούτων, τα ερμηνευτικά ερωτήματα, που εφεξής εγείρονται, είναι τα εξής: Τι λογίζεται στην πραγματικότητα ως «οδηγία»; Και γιατί στον Νόμο 1, παράβαση της «οδηγίας» τιμωρείται μόνο με την επιβολή διοικητικού προστίμου, ενώ στον Νόμο 2, παράβαση της «οδηγίας» διώκεται και ποινικά; Γιατί στο άρθρο 43(1) του Νόμου 2 ομιλεί για ποινική δίωξη των παραβατών, ενώ το ρηθέν άρθρο στην πραγματικότητα τιτλοφορείται ως «Διοικητικό Πρόστιμο»; Ο γράφων, δεν είναι σε θέση να δώσει τις απαιτούμενες απαντήσεις στα εν ανωτέρω ερωτήματα. Το μόνο σίγουρο όμως, σύμφωνα με αυτόν, είναι ότι οι εν λόγω νομοθεσίες παρουσιάζουν «νομοτεχνικές ατεχνίες – αστοχίες».

Τα προβλήματα, ωστόσο, θα μπορούσαν να ελαχιστοποιηθούν και σε βάθος χρόνου να εξαλειφθούν, μέσω της σχηματικής απλοποίησης των μέτρων που δύναται να λάβει η Κεντρική Τράπεζα, στο πλαίσιο ενάσκησης του εποπτικού της ελέγχου επί των διάφορων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων. Ειδικότερα, θα έπρεπε να υιοθετηθεί, μεταξύ άλλων, μια ξεκάθαρη και απλουστευμένη (εξαντλητική) λίστα των διαθέσιμων σε αυτήν προληπτικών ένδικων βοηθημάτων, ως επίσης και των κυρώσεων που δύναται να επιβάλει η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, σε περίπτωση αντίθεσης ή/και παραβίασεως αυτών από μέρους των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων. Ο νομοθέτης, θα μπορούσε να υιοθετήσει και κατά συνέπεια να επαναλάβει τη μορφή και τη δομή του Νόμου, όπου σε αυτόν παρατίθενται κατά τρόπο ξεκάθαρο και κατανοητό¹⁰⁹, τα προληπτικά μέτρα που οφείλουν τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα να λαμβάνουν και να υιοθετούν.

Περαιτέρω, πέραν της σχηματικής και συστηματικής απλοποίησης των μέτρων, που δύναται να λάβει η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, μια άλλη θεραπεία, που κατά την άποψη του γράφοντος είναι ικανή να επιλύσει σε σημαντικό βαθμό τα διάφορα ερμηνευτικά ζητήματα

---

¹⁰⁹ Βλ. σχετικά τα άρθρα 60 έως 71^A του περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου του 2007 (188(I)/2007)

που προκύπτουν από την παράλληλη εφαρμογή του Νόμου 1 και του Νόμου 2, είναι η συμπερίληψη στο κείμενο του πρώτου μιας ρήτρας, όπου μέσω αυτής, θα επιτυγχάνεται η οριοθέτηση και ο καθορισμός της «νομικής τους σχέσης». Για παράδειγμα, ο Νόμος 1, θα μπορούσε να περιλαμβάνει πρόνοια, δια της οποίας θα θεμελιωνόταν η πρωτοκαθεδρία αυτού, έναντι του Νόμου 2, ήτοι για παράδειγμα: «Ο Νόμος 2 διαβάζεται, ερμηνεύεται και εφαρμόζεται υποκείμενος στις διατάξεις του παρόντος Νόμου». Κατά αυτόν τον τρόπο, θα ενισχυόταν δραστικά η εναρμόνιση αυτών και κατά συνέπεια η αποτελεσματικότητα στην εφαρμογή τους από το θεσμό της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου.

Θα πρέπει ωστόσο να σημειωθεί, ότι η επιχειρούμενη κριτική προσέγγιση από τον γράφοντα, δεν εξαντλείται αποκλειστικά και μόνον στις ανωτέρω προβληματικές, αλλά παράλληλα εκτείνεται και σε σχέση με τους δυσκίνητους μηχανισμούς επικοινωνίας και συνεργασίας που υφίστανται, μεταξύ των εθνικών εποπτικών αρχών¹¹⁰ και της ΕΚΤ. Ειδικότερα, η ΕΚΤ έχει θέσει σε εφαρμογή ένα πλαίσιο για την ενσωμάτωση πληροφοριών σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, στην προληπτική εποπτεία. Μέσω αυτού, η ΕΚΤ προβαίνει στην ανταλλαγή πληροφοριών με τις διάφορες εθνικές εποπτικές αρχές, σχετικά με τους κινδύνους που απορρέουν από το υπό ανάλυση φαινόμενο. Ωστόσο, η αποδοτικότητα της κοινοποίησης πληροφοριών από την ΕΚΤ, προσκρούει στη δυσκίνητη διαδικασία λήψης αποφάσεων από το όργανο¹¹¹ και τούτο καθώς διαπιστώθηκαν καθυστερήσεις, έως και έξι μηνών, στη διαβίβαση εξαιρετικά κρίσιμων και ευαίσθητων πληροφοριών από την ΕΚΤ στις εθνικές εποπτικές αρχές. Οι διαβιβασθείσες πληροφορίες αφορούσαν, μεταξύ άλλων, πληροφορίες από την εξωτερική εποπτεία της ΕΚΤ και πληροφορίες σχετικά με ύποπτες συναλλαγές, που αφορούσαν μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Ταυτόσημη όμως ήταν και η προσέγγιση – τακτική των εθνικών εποπτικών αρχών, καθώς το υλικό που διοχέτευαν οι τελευταίες την ΕΚΤ, διέφερε ουσιωδώς ως προς το πεδίο αναφοράς και την ποιότητα, ενώ η υποβολή του δεν ήταν πάντοτε έγκαιρη. Σε ορισμένες δε περιπτώσεις, οι εθνικές εποπτικές αρχές κοινοποιούσαν στην ΕΚΤ αυτούσια αποσπάσματα ή ακόμη και πλήρη πρακτικά από τις επιτόπιες επιθεωρήσεις. Για άλλες τράπεζες, το παρεχόμενο υλικό ήταν συνοπτικό¹¹². Εύλογα, παρατηρείται ότι η κατάσταση αυτή είναι ικανή να οδηγήσει σε

---

¹¹⁰ Και κατά συνέπεια και της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου

¹¹¹ Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2021), ό.π., Σελ. 52, Σημείο 121

¹¹² ό.π., Σελ. 46, Σημείο 103

καθυστερημένη ανάληψη δράσης από τις εθνικές εποπτικές αρχές, όταν τούτο κρίνεται σκόπιμο και αναγκαίο¹¹³.

Πέραν όμως της παρατηρηθείσας δυσκαμψίας των διαδικασιών που ακολουθήθηκαν, διαπιστώθηκαν προβλήματα και ως προς την ουσία των διαβιβασθεισών πληροφοριών. Βάσει των τραπεζικών δειγμάτων που περιεσκεύαζε το ΕΕΣ, παρατηρήθηκε ότι οι εθνικές εποπτικές αρχές χρησιμοποιούν πολύ διαφορετικές μεθοδολογίες για τις αξιολογήσεις του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Επί παραδείγματι, οι εθνικές εποπτικές αρχές χρησιμοποιούν διαφορετικές κλίμακες και κριτήρια για τον εντοπισμό του μεγέθους του κινδύνου, κυρίως λόγω του ελάχιστα εναρμονισμένου νομικού πλαισίου. Όπως σημειώνει το ΕΕΣ, το φαινόμενο αυτό, δύναται να οξύνει την πιθανότητα ανεπαρκούς συνεκτίμησης από την ΕΚΤ των προβλημάτων που σχετίζονται με την προληπτική εποπτεία¹¹⁴.

Μάλιστα, από το γεγονός ότι η ΕΚΤ δεν έχει ούτε την ευθύνη ούτε την εξουσία να διερευνά τον τρόπο με τον οποίο οι πληροφορίες που κοινοποιεί χρησιμοποιούνται από τις εθνικές εποπτικές αρχές, προκύπτει ένα πρόσθετο μείζον ζήτημα. Ειδικότερα, από το γεγονός αυτό, συνάγεται ότι εθνικές εποπτικές αρχές είναι οι τελικά υπεύθυνες για την επίβλεψη και παρακολούθηση της συμμόρφωσης και τη συνακόλουθη λήψη κατάλληλων μέτρων. Όμως, ως έχει καταδειχθεί και ανωτέρω, η ολοκληρωτική εναπόθεση του βάρους της προληπτικής εποπτείας στις διάφορες εθνικές εποπτικές αρχές, κατέδειξε πολλάκις το μέγεθος των αδυναμιών, που ενυπάρχουν στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ως εκ τούτου, προκειμένου να αντιμετωπισθεί το ζήτημα της ασθενούς εποπτείας, υποστηρίζεται ευρέως ότι τα κίνητρα των εθνικών εποπτικών αρχών θα πρέπει να ευθυγραμμιστούν με τον κοινό στόχο που έθεσε η Ευρωπαϊκή Ένωση, ήτοι αυτόν της αποτελεσματικής καταπολέμησης του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στο σύνολο της ενιαίας αγοράς. Στη βάση αυτή, η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται αντιμέτωπη με το δίλημμα της επιλογής μεταξύ τριών εποπτικών μοντέλων. Σύμφωνα με το πρώτο, ήτοι αυτό της ενισχυμένης αρχιτεκτονικής δύο επιπέδων, την τελική ευθύνη της εποπτείας θα συνεχίσουν να επωμίζονται οι διάφορες εθνικές εποπτικές αρχές.

---

¹¹³ Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2021), ό.π., Σελ. 46, Σημείο 102

¹¹⁴ ό.π., Σελ. 47, Σημείο 105

Ταυτόχρονα όμως, σε ενωσιακό επίπεδο, θα υφίσταται ένας κεντρικός φορέας, που θα ασκεί εποπτικό έλεγχο επί των εποπτικών αρχών των διαφόρων Κρατών – Μελών¹¹⁵. Σύμφωνα με το δεύτερο μοντέλο, ήτοι αυτό της ενιαίας αρχιτεκτονικής, η τελική ευθύνη ενάσκησης του εποπτικού ελέγχου, εκχωρείται από τις εθνικές αρχές σε ένα πανευρωπαϊκό εποπτικό οργανισμό¹¹⁶. Τέλος, σύμφωνα με το τρίτο μοντέλο, υποστηρίζεται ότι αποτελεί ζήτημα ζωτικής σημασίας η ενίσχυση και αύξηση των εξουσιών των υφιστάμενων οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η EAT και ο EEM, ώστε αυτοί, να είναι σε θέση να εποπτεύουν και να συντονίζουν αποτελεσματικά το έργο των εθνικών Σωμάτων¹¹⁷.

Οι προθέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης γνωστοποιήθηκαν λίαν προσφάτως μέσω της Πρότασης Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ης Ιουλίου 2021 για τη σύσταση της Αρχής, που στοχεύει στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και για την τροποποίηση των Κανονισμών (ΕΕ) 1093/2010, (ΕΕ) 1094/2010, (ΕΕ) 1095/2010¹¹⁸ (εφ' εξής «η Πρόταση»).

Σύμφωνα με την Πρόταση, ο καταλληλότερος τρόπος αντιμετώπισης του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, το οποίο θέτει σε σοβαρότατο κίνδυνο την ακεραιότητα του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος της Ένωσης, είναι μέσω της σύστασης μιας πανευρωπαϊκής Αρχής¹¹⁹. Σημειώνεται, ότι η Πρόταση θέτει ως αναγκαία προϋπόθεση την παραχώρηση υπέρ της Αρχής αριθμού νευραλγικών εξουσιών, προκειμένου αυτή να είναι σε θέση να επιτελέσει με αποτελεσματικότητα και επάρκεια τα ανατιθέμενα σε αυτήν καθήκοντα, ήτοι: εξουσία για άμεση εποπτεία ορισμένου αριθμού επιλεγμένων υπόχρεων οντοτήτων του χρηματοπιστωτικού τομέα, εξουσία παρακολούθησης, ανάλυσης και ανταλλαγής πληροφοριών, σχετικά με τους κινδύνους που απορρέουν από τη νομιμοποίηση παράνομων

---

¹¹⁵ “Supervisor of Supervisors”

¹¹⁶ Joshua Kirschenbaum and Nicolas Véron (2018), A better European Union architecture to fight money Laundering, Policy Contribution, 19^η Έκδοση, Σελ. 15, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: https://www.bruegel.org/wp-content/uploads/2018/10/PC-19_2018-241018_.pdf

¹¹⁷ Panicos Demetriades (2020), ό.π., Σελ. 14

¹¹⁸ Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2021:421:FIN>

¹¹⁹ Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ης Ιουλίου 2021 για τη σύσταση της Αρχής για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και για την τροποποίηση των Κανονισμών (ΕΕ) 1093/2010, (ΕΕ) 1094/2010, (ΕΕ) 1095/2010, Σκέψη 2

εσόδων την εσωτερική αγορά, εξουσία συντονισμού και άσκησης εποπτείας έναντι των εθνικών εποπτικών αρχών του χρηματοπιστωτικού τομέα, εξουσία συντονισμού και άσκησης εποπτείας έναντι των εθνικών εποπτικών αρχών του μη χρηματοπιστωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένων των φορέων αυτορρύθμισης, ως επίσης και εξουσία συντονισμού και υποστήριξης των διαφόρων εθνικών FIUs¹²⁰. Πέραν όμως των εποπτικών της εξουσιών και, προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση, σε περιπτώσεις ουσιωδών παραβάσεων των άμεσα εφαρμοστέων απαιτήσεων, η Αρχή θα πρέπει να διαθέτει τη δυνατότητα επιβολής διοικητικών χρηματικών κυρώσεων στις εκάστοτε μη – συμμορφούμενες υπόχρεες οντότητες. Οι εν λόγω κυρώσεις θα πρέπει να είναι αναλογικές και αποτρεπτικές, να έχουν τόσο τιμωρητικό όσο και αποτρεπτικό αποτέλεσμα και να συμμορφώνονται με την αρχή του “ne bis in idem”¹²¹.

Από τα ανωτέρω, συνάγεται αβίαστα η εκπεφρασμένη σύγκλιση της ενωσιακής έννομης τάξης με το μοντέλο της ενιαίας εποπτικής αρχιτεκτονικής. Η επιλογή του προαναφερθέντος μοντέλου από μέρος των νομοθετικών οργάνων της Ένωσης, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ασυνείδητη ή ακούσια. Τουναντίον, δεικνύει ότι η ενωσιακή έννομη τάξη δεν εθελουφλεί, αλλά ότι γνωρίζει και αντιλαμβάνεται πλήρως τις «παθογένειες» που διαπνέουν το ευρύτερο πλαίσιο του προληπτικού εποπτικού ελέγχου. Ο γράφων, είναι της θέσης, ότι η επιλογή του δεύτερου εποπτικού μοντέλου, έστω υπό το μανδύα της Πρότασης, ενέχει ορισμένα μείζονος σημασίας πλεονεκτήματα. Συγκεκριμένα, υποστηρίζεται ότι η πρωτοβουλία της δημιουργίας μιας πανευρωπαϊκής εποπτικής αρχής εντάσσεται στο πλαίσιο ενός απλουστευμένου συστήματος εποπτικής διακυβέρνησης, το οποίο ουσιαστικά θα είναι σε θέση να απαλείψει τους παρατηρούμενους δυσκίνητους και πολυσύνθετους μηχανισμούς επικοινωνίας και συνεργασίας που υφίστανται, μεταξύ των εθνικών εποπτικών αρχών και μεταξύ των τελευταίων και της ΕΚΤ¹²².

Περαιτέρω, εκ της ιδιότητάς της, θα καθίσταται ευχερής η ενεργός επιδίωξη μιας εναρμονισμένης προσέγγισης, η οποία θα στοχεύει στην ενίσχυση του υφιστάμενου εποπτικού πλαισίου της Ένωσης και την αποτελεσματικότερη συνεργασία μεταξύ των FIUs. Η προσέγγιση αυτή, θα είναι ικανή να απαμβλύνει τις νομοθετικές αποκλίσεις που εντοπίζονται

---

¹²⁰ ό.π., Σκέψη 5

¹²¹ ό.π., Σκέψη 8

¹²² Joshua Kirschenbaum and Nicolas Véron (2018), ό.π., Σελ. 16

στις διάφορες εθνικές νομοθεσίες και να εισαγάγει δομές προς όφελος της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής / ενιαίας αγοράς¹²³. Ένα επιπρόσθετο πλεονέκτημα, που πιστώνεται υπέρ του συστήματος της ενιαίας εποπτικής αρχιτεκτονικής, είναι ότι λόγω της ύπαρξης μιας και μόνον εποπτεύουσας Αρχής, η πιθανότητα εμφάνισης κινδύνου σύγχυσης αρμοδιοτήτων, μειώνεται ουσιαστικά. Ως εκ τούτου, η συνακόλουθη μείωση της διοικητικής τριβής μεταξύ των διαφόρων εποπτικών αρχών, – κατά πάσα πιθανότητα – είναι ικανή να επιφέρει μείωση του συνολικού λειτουργικού κόστους, όσο και του κινδύνου εμφάνισης σφαλμάτων και παραλείψεων¹²⁴. Πέραν των ανωτέρω, υποστηρίζεται ότι η θεσμοθέτηση ενός ενιαίου εποπτικού μηχανισμού, θα ενίσχυε και θα διευκόλυνε σημαντικά τη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών και των ομολόγων τους σε τρίτες δικαιοδοσίες, όπως τις ΗΠΑ. Σε διεθνές επίπεδο, το σύστημα της ενιαίας ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής θα ελαχιστοποιούσε την πολυπλοκότητα των διαδικασιών, που παρατηρούνται στο πλαίσιο εργασιών του FATF¹²⁵.

Συνοψίζοντας, θα μπορούσε να υποστηριχθεί, ότι το επιλεγέν (προτεινόμενο) σύστημα φαίνεται, τουλάχιστον εκ πρώτης όψεως, να εμπνέει μεγαλύτερη σιγουριά και εμπιστοσύνη έναντι του ισχύοντος καθεστώτος. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι πολλάκις η θεωρητική προσέγγιση, δεν αντικατοπτρίζει την πρακτική διάσταση των πραγμάτων. Έτσι, προκειμένου να επιχειρηθεί μια εφ' όλης της ύλης αξιολόγηση του εν λόγω – θεωρητικού μέχρι σήμερα μοντέλου – απαιτείται αφενός η μετουσίωση της Πρότασης σε Κανονισμό, η επακόλουθη σύσταση της εν λόγω Αρχής και, αφετέρου, η θέση της σε λειτουργία.

---

¹²³ Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ης Ιουλίου 2021 για τη σύσταση της Αρχής για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και για την τροποποίηση των Κανονισμών (ΕΕ) 1093/2010, (ΕΕ) 1094/2010, (ΕΕ) 1095/2010, Σκέψη 2

¹²⁴ Joshua Kirschenbaum and Nicolas Véron (2018), ό.π.

¹²⁵ Joshua Kirschenbaum and Nicolas Véron (2018), ό.π., Σελ. 17

Κεφ. 3 Ο πολυδαίδαλος μηχανισμός της Αστικής Ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων

1.1 Το εκ πρώτης όψεως πρόβλημα

1.1.1 Το Νομοθετικό Κενό στην Κυπριακή Έννομη Τάξη

Έχει ήδη αναφερθεί σε πρότερο σημείο της παρούσας μελέτης, ότι η ευθύνη των μη συμμορφούμενων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, η οποία ενεργοποιείται όταν αυτά δεν λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα προς τον σκοπό της πρόληψης και καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, είναι κυρίως διοικητικής φύσεως. Το ερώτημα όμως που αναδύεται και το οποίο συνιστά τον πυρήνα του παρόντος Κεφαλαίου, είναι αν τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα έχουν (και) αστική ευθύνη έναντι των ζημιωθέντων από τη συμπεριφορά τους προσώπων.

Συγκεκριμένα, ο γράφων θέτει το εξής υποθετικό πρακτικό σενάριο: Το υποθετικό πρόσωπο Α, μέσω ψευδών παραστάσεων ή/και εξαπατώντας το υποθετικό πρόσωπο Β, καταφέρνει να αποσπάσει ή/και αποκτήσει από αυτό το χρηματικό ποσόν των 20.000 ευρώ. Ακολούθως της κτήσεως των χρημάτων, το πρόσωπο Α προβαίνει στην κατάθεσή τους στον τραπεζικό λογαριασμό, που διατηρεί στο Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα Γ. Παρενθετικά, σημειώνεται ότι, το πρόσωπο Α, δεν έχει άλλα εισοδήματα από νόμιμες πηγές. Κατά τον ουσιώδη χρόνο κατάθεσης των παρανόμως ληφθέντων χρημάτων, το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα Γ παραλείπει να προβεί σε αξιολόγηση, ανάλυση της προέλευσης των υπό κρίση χρημάτων και γενικότερα να τηρήσει τα προληπτικά μέτρα που προνοούνται από τον Νόμο. Ωστόσο, το μείζον πρόβλημα εντοπίζεται στο εάν το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα υπέχει αστικής ευθύνης έναντι του προσώπου Β.

Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο εν λόγω ερώτημα, επιβάλλεται, όπως προηγηθεί μια προσεκτική προκαταρκτική επισκόπηση της σχετικής νομοθεσίας και νομολογίας. Η αναζήτηση των σχετικών απαντήσεων θα εκκινήσει από τον Νόμο καθώς τούτος, όπως άλλωστε και ο αντίστοιχος με αυτόν Αγγλικός νόμος¹²⁶, παρουσιάζει συγκεκριμένα διακριτικά γνωρίσματα,

---

¹²⁶ Proceeds of Crime Act 2002

τα οποία τον κατατάσσουν στον ευρύτερο τομέα του αστικού παρά του ποινικού δίκαιου. Επί της ουσίας, ο Νόμος καθιστά ευχερή την άσκηση αστικών ένδικων βοηθημάτων για την επίτευξη στόχων οι οποίοι οριοθετούνται από το ποινικό δίκαιο¹²⁷. Το συγκεκριμένο εύρημα προκύπτει από το λεκτικό του άρθρου 72(2), που προβλέπει ότι «εφαρμόζονται κατ' αναλογία οι σχετικές διατάξεις του περί Πολιτικής Δικονομίας Νόμου και των Θεσμών Πολιτικής Δικονομίας» και «νοείται ότι δικαστήριο που επιλαμβάνεται αιτήσεων για την έκδοση οποιουδήποτε διατάγματος, που προβλέπεται στο παρόντα Νόμο, εφαρμόζει το μέτρο απόδειξης που εφαρμόζεται σε πολιτική διαδικασία...». Περαιτέρω, στα άρθρα 8, 14, 15 και 18 ο Νόμος, προβαίνει σε εκτενή αναφορά επί των κατ' ιδίαν διαδικασιών έκδοσης ενδιάμεσων διαταγμάτων (“interim orders”), ήτοι της δήμευσης, δέσμευσης, επιβάρυνσης και πώλησης, αντιστοίχως. Τούτων λεχθέντων, ενόψει του ότι ο Νόμος αποτελεί το θεμελιωδέστερο ρυθμιστικό πλαίσιο του υπό ανάλυση φαινομένου και ενόψει του ότι ο Νόμος προνοεί ικανό αριθμό – αστικής φύσεως – ένδικων βοηθημάτων εναντίον των εκάστοτε Κατηγορουμένων, ευλόγως αναμένεται και η συνακόλουθη συμπερίληψη πρόνοιας ή/και διάταξης η οποία θα ρυθμίζει το ζήτημα της αστικής ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων. Ωστόσο, με μια διερευνητική ανάγνωση των διατάξεων του Νόμου, καθίσταται προφανές ότι αυτός δεν προβαίνει σε οποιαδήποτε μνεία ή νύξη εν σχέσει με το υπό εξέταση θέμα.

Ένας άλλος σχετικός με την υπό αναφορά προβληματική νόμος, είναι ο Περί της Ρύθμισης των Επιχειρήσεων Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών και Συναφών Θεμάτων Νόμος του 2012 (196(I)/2012). Ο εν λόγω νόμος θεσπίστηκε προκειμένου να ρυθμίσει τις επαγγελματικές δραστηριότητες, που παρέχονται στο πλαίσιο διοίκησης ιδιωτικών εταιρειών από άλλες επιχειρήσεις¹²⁸. Από το εν λόγω νομοθέτημα προκύπτουν κατ' αρχήν ενθαρρυντικά συμπεράσματα, καθώς το άρθρο 29(1) φαίνεται να ρυθμίζει το ζήτημα της Αστικής Ευθύνης των διαφόρων παρόχων διοικητικών υπηρεσιών. Ειδικότερα, σύμφωνα με αυτό: «οποιοδήποτε πρόσωπο ενεργεί κατά παράβαση του παρόντος Νόμου ή Οδηγίας, που εκδίδεται δυνάμει αυτού, υποχρεούται να αποζημιώνει οποιοδήποτε πρόσωπο υπέστη ζημία ή απώλεια κέρδους ή και τα δύο, λόγω ενέργειας ή παράλειψής του, κατά παράβαση των υποχρεώσεών του που απορρέουν από τον παρόντα Νόμο ή από Οδηγία που εκδίδεται δυνάμει αυτού».

---

¹²⁷ Colin King (2012), Using civil processes in pursuit of criminal law objectives: a case study of non-conviction-based asset forfeiture, *International Journal of Evidence and Proof*, 16^{ος} Τόμος, 4^η Έκδοση, Σελ. 2

¹²⁸ Το Προοίμιο του Περί της Ρύθμισης των Επιχειρήσεων Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών και Συναφών Θεμάτων Νόμου του 2012 (196(I)/2012)

Ωστόσο, το ζήτημα που εφεξής τίθεται, είναι το κατά πόσο στον ορισμό του «οποιοδήποτε προσώπου» εμπίπτουν (και) τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα. Αν ανατρέξει κανείς στο άρθρο 3 του εν λόγω νόμου 3(2)(β), θα διαπιστώσει ότι από το πεδίο εφαρμογής του τελευταίου εξαιρούνται τα «πιστωτικά ιδρύματα που ασκούν διοικητικές υπηρεσίες στο πλαίσιο των εργασιών τους, τα οποία εποπτεύονται από τις αντίστοιχες εποπτικές αρχές, δυνάμει του περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου». Ενόψει τούτου, καθίσταται σαφές ότι τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής του υπό κρίση νομοθετήματος. Ως εκ τούτου, ούτε μέσω του Περί της Ρύθμισης των Επιχειρήσεων Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών και Συναφών Θεμάτων Νόμου δύναται να αποκρυσταλλωθεί το νομικό υπόβαθρο για τη στοιχειοθέτηση της Αστικής Ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων.

Περαιτέρω, κατόπιν μιας ενδελεχούς έρευνας επί των διαφόρων κυπριακών πηγών νομικής πληροφόρησης¹²⁹, εξάγεται ευχερώς το συμπέρασμα, ότι το ζήτημα της Αστικής Ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων στο ευρύτερο πλαίσιο της πρόληψης και καταπολέμησης του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, συνιστά ένα άγνωστο νομικό σημείο για τα Κυπριακά Δικαστήρια, καθώς τούτο δεν έχει απασχολήσει στο παρελθόν την Κυπριακή Δικαιοσύνη και την κυπριακή έννομη τάξη εν γένει.

Εν κατακλείδι, τούτο που μπορεί να συνοψισθεί, είναι ότι ο Κύπριος νομοθέτης παρέλειψε να ρυθμίσει το ζήτημα της Αστικής Ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων. Ενόψει του διαπιστωθέντος νομοθετικού κενού, ο γράφων θα επιδιώξει να θεμελιώσει τη νομική οδό, δια της οποίας η έγερση αγωγής εναντίον Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων για παραβιάσεις σχετιζόμενες με τη διενέργεια προληπτικών ελέγχων, θα καθίσταται ευχερής.

---

¹²⁹ CyLaw (<http://www.cylaw.org>) & Leginet (<https://www.leginet.eu>)

1.2 Θεμελίωση της Αστικής Ευθύνης

1.2.1 Η Αμέλεια ως προτεινόμενη αιτία αγωγής

Διαπιστώθηκε ανωτέρω, ότι οι ειδικές νομοθεσίες, ήτοι ο Νόμος και ο Περί της Ρύθμισης των Επιχειρήσεων Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών και Συναφών Θεμάτων Νόμος, δεν υιοθετούν στο «σώμα» τους οιαδήποτε πρόνοια ή πρόβλεψη δια της οποίας να ρυθμίζεται η υπό εξέταση πολυδαίδαλη προβληματική. Ενόψει της συγκεκριμένης παρατήρησης, ο γράφων θα αναζητήσει απαντήσεις σε γενικότερους, από τους ανωτέρω, νόμους. Το ζητούμενο είναι η εξεύρεση ενός γενικού νόμου, του οποίου οι διατάξεις του διαθέτουν ευρύτατο και ελαστικό πεδίο εφαρμογής, ούτως ώστε η υπαγωγή εξειδικευμένων περιπτώσεων / εγχειρημάτων (όπως η Αστική Ευθύνη των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων), να είναι εφικτή. Τούτου λεχθέντος και σύμφωνα πάντοτε με την άποψη του γράφοντος, ο νόμος που θα αποτελέσει το νομιμοποιητικό υπόβαθρο για τη θεμελίωση της Αστικής Ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, είναι ο περί Αστικών Αδικημάτων Νόμος (ΚΕΦ.148)¹³⁰.

Κρίνεται σκόπιμο στο σημείο αυτό να υπομνησθεί, ότι στην Αγγλία και σε πολλά άλλα δικαιοκρατικά συστήματα που ακολουθούν το κοινοδικαίο (“Common Law”), τα αστικά αδικήματα αποτελούν το αντικείμενο νομολογίας, δηλαδή δικαστικών αποφάσεων, οι οποίες με τη σειρά τους βασίζονται στη θεωρία του δεσμευτικού προηγούμενου (“Binding Precedent”). Ωστόσο, στην Κύπρο, όπως και σε άλλες χώρες της Κοινοπολιτείας, έχει υιοθετηθεί συγκεκριμένο νομοθέτημα, ήτοι ο περί Αστικών Αδικημάτων Νόμος (Κεφ. 148), ο οποίος με τη σειρά του κωδικοποιεί και διατυπώνει, κατά τρόπο μη – εξαντλητικό, τις αρχές του αγγλικού Κοινοδικαίου¹³¹.

Προσεγγίζοντας συστηματικά τον προαναφερθέντα νόμο, προκύπτει κατ’ αρχήν το συμπέρασμα ότι ούτε αυτός υιοθετεί πρόνοια, ρυθμίζουσα το ζήτημα της Αστικής Ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, καθότι τα διάφορα αστικά αδικήματα που προβλέπονται σε αυτόν στοιχειοθετούνται μόνον στην περίπτωση που λάβουν χώρα ορισμένες, ρητά προσδιορισμένες συμπεριφορές, πράξεις ή/και παραλείψεις. Εξάιρεση στον ρηθέντα κανόνα

¹³⁰ Διαθέσιμος στον εξής σύνδεσμο: http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_148/full.html

¹³¹ Πολύβιος Γ. Πολυβίου (2019), Η Αμέλεια στο Κυπριακό Δίκαιο, Εκδόσεις Χρυσάφινης και Πολυβίου, Σελ. 10

αποτελεί το αστικό αδίκημα της Επαγγελματικής Αμέλειας¹³², το οποίο αποτελεί ειδική μορφή εμφάνισης του αστικού αδικήματος της Αμέλειας. Και τούτο, διότι «η αμέλεια ως έννοια μπορεί να επιδεικνύεται σε μια μεγάλη κατηγορία συνθηκών. Δεν είναι αναγκαία τα εξεταζόμενα γεγονότα να εντάσσονται σε υποθέσεις όπου και προηγουμένως είχε στοιχειοθετηθεί αμέλεια»¹³³. Σημειωτέον, ότι το αστικό αδίκημα της Επαγγελματικής Αμέλειας, πέραν της νομοθετικής του αναγνώρισης, έχει κωδικοποιηθεί ερμηνευτικά και από την κυπριακή νομολογία, επί τη βάση της αγγλικής προσέγγισης του κοινοδικαίου¹³⁴.

Στο σημείο αυτό θα ακολουθήσει συνοπτική παράθεση των συστατικών στοιχείων της Επαγγελματικής Αμέλειας και εν συνεχεία θα επιχειρηθεί εκτενέστερη ανάλυση αυτής. Τούτου δοθέντος, τα συστατικά στοιχεία τα οποία ο ενάγων υποχρεούται να αποδείξει στο ισοζύγιο των πιθανοτήτων (“balance of probabilities”), προκειμένου να στοιχειοθετήσει ισχυριζόμενη επαγγελματική αμέλεια εκ μέρους του Εναγομένου, είναι τα εξής: Μέσω του Κλητηρίου Εντάλματός του και δη της Έκθεσης Απαίτησης, ο Ενάγων υποχρεούται να παρουσιάσει και να θεμελιώσει το μεμπτό της επαγγελματικής συμπεριφοράς του (“blameworthiness”) υπό το πρίσμα του καθήκοντος επιμέλειας (“duty of care”), που υφίστατο μεταξύ αυτού και του Εναγομένου. Περαιτέρω, ο Ενάγων οφείλει να αποδείξει ότι το εν λόγω καθήκον έχει διαρραγεί με πράξη ή/και παράλειψη του Εναγομένου και ότι ο πρώτος υπέστη ζημία συνεπεία της συμπεριφοράς του Εναγομένου¹³⁵.

Κατ’ αρχάς, η μεθοδολογία η οποία ακολουθείται είναι η εξής: Αποφασίζεται, πρώτον, η φύση του καθήκοντος και, δεύτερον, όπου διαπιστώνεται η ύπαρξή του, κατά πόσον ο εναγόμενος επαγγελματίας το έχει εκπληρώσει¹³⁶. Έχοντας ως υπόβαθρο το προαναφερθέν, ο Ενάγων πρέπει πρωτίστως να αποδείξει ότι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που του προκάλεσε τη ζημία, όφειλε καθήκον επιμέλειας έναντι τούτου. Μάλιστα, προκειμένου να διασαφηνιστούν τα άκρα όρια της έννοιας του καθήκοντος επιμέλειας, ο Δικαστής Atkin εισήγαγε την έννοια του γείτονα («neighbour principle»). Ειδικότερα, σύμφωνα με αυτόν, όπου πρόσωπο βρίσκεται σε τέτοια γειτνίαση με άλλο, ώστε το τελευταίο να αντιλαμβάνεται ως θέμα εύλογης αποτίμησης

¹³² Άρθρο 51(1)(β) του Περί Αστικών Αδικημάτων Νόμου (ΚΕΦ.148)

¹³³ ΚΥΠΡΟΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ v. K.N. ZOO BAR RESTAURANT LTD, Πολιτική Έφεση Αρ. 447/2011, 15/12/2016

¹³⁴ Βλ. σχετικά Κωνσταντίνου v. Χατζηκυριάκου (1993) 1 ΑΑΔ 864 & Καλαθά v. Πουλλίτα (2006) 1 ΑΑΔ 480

¹³⁵ ΚΥΠΡΟΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ v. K.N. ZOO BAR RESTAURANT LTD, ό.π.; Αλεξάνδρου v. Λεβέντης (1996) 1 Α.Α.Δ.420, 426; Χριστοφόρου v. Τρύφωνος (1999) 1(Γ) Α.Α.Δ.1516, 1520; Χαριλάου v. Νικολάου (2003) 1 Α.Α.Δ.1420

¹³⁶ XXXX Χρίστου κ.α. v. Bank of Cyprus Public Company Limited κ.α., Αγωγή αρ.2240/2015, 23 Μαΐου, 2019

των δεδομένων (“reasonable foreseeability”) ότι πράξη ή παράλειψή του πιθανόν να επιφέρει στο πρώτο πρόσωπο ζημιά¹³⁷, τότε υφίσταται το καθήκον επιμέλειας¹³⁸. Στο πλαίσιο δε του αστικού αδικήματος της Επαγγελματικής Αμέλειας, η δυνατότητα πρόβλεψης εκ μέρους του επαγγελματία συνδέεται άρρηκτα με τις ειδικές γνώσεις και εμπειρίες του. Εκ τούτου, στην περίπτωση που η πιθανότητα δημιουργίας κινδύνου ήταν ευλογοφανής και συγχρόνως αναμενόμενη από τον επαγγελματία, τότε η παράλειψη λήψης μέτρου προφύλαξης, συνιστά αμέλεια¹³⁹.

Όπως αναφέρθηκε, εμμέσως πλην σαφώς, η Αγγλική νομολογία επεδίωξε τον περιορισμό του εύρους της έννοιας του καθήκοντος επιμέλειας, προκειμένου να αναχαιτιστεί ο κίνδυνος της ανεξέλεγκτης διεύρυνσης της υπό ανάλυση έννοιας. Απότοκο του επιχειρούμενου ερμηνευτικού περιορισμού, είναι ότι η έλευση και μόνο της ζημίας δεν θα αποτελεί “per se” νομιμοποιητικό υπόβαθρο για την αναζήτηση αποζημιώσεων από τρίτα πρόσωπα, κυρίως από ασφαλιστικές εταιρείες και κρατικές ή κοινωφελείς υπηρεσίες¹⁴⁰. Κρίνεται σκόπιμο στο σημείο αυτό να σημειωθεί, ότι η έννοια του καθήκοντος επιμέλειας ρυθμίζεται εφεξής από το “Caparo Test”. Σύμφωνα με το εν λόγω test, ο Ενάγων πρέπει να αποδείξει αφενός ότι εμπίπτει στα πρόσωπα, που ευλόγως αναμένετο όπως επηρεαστούν, ότι ο τελευταίος και ο εναγόμενος βρίσκονται σε σχέση γειννιάσης (“proximity”) και, αφετέρου, ότι είναι δίκαιο, ορθό και εύλογο¹⁴¹ υπό τις περιστάσεις να εναποτεθεί καθήκον επιμέλειας¹⁴².

Τέλος, εφόσον διαπιστωθεί ότι υφίσταται καθήκον επιμέλειας μεταξύ Ενάγοντος και Εναγομένου / Επαγγελματία, τότε το επόμενο μεθοδολογικό βήμα είναι να εξετασθεί κατά πόσον ο τελευταίος, έδρασε αμελώς¹⁴³. Έτσι, για σκοπούς απόδειξης της Επαγγελματικής Αμέλειας, ο ενάγων θα πρέπει να αποδείξει ότι ο Εναγόμενος έχει αποκλίνει από το επίπεδο

---

¹³⁷ ΚΥΠΡΟΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ v. K.N. ZOO BAR RESTAURANT LTD, ό.π.

¹³⁸ Donoghue v. Stevenson (1932) AC 562

¹³⁹ Ελένη Ιωάννου v. Μαρούλλας Στυλιανού (1998) 1(Γ) ΑΑΔ 1861

¹⁴⁰ Stovin v. Wise (1996) AC 923

¹⁴¹ Το αγγλικό κείμενο αυτούσιο: “whatever harm a plaintiff suffered, in order to determine the defendant’s liability in tort for negligence the court had to consider the elements of foreseeability and proximity and whether it was fair, just and reasonable to impose a duty of care on the defendant.”

¹⁴² Βλ. σχετικά Caparo Industries plc v. Dickman (1990) 1 All E.R. 568; Marc Rich & Co. AG v. Bishop Rock Marine Co Ltd (1996) 1 AC 211

¹⁴³ XXXXX Χρίστου κ.α. v. Bank of Cyprus Public Company Limited κ.α., ό.π.

φροντίδας και ικανότητας που θα μπορούσε να επιδείξει, υπό τις ίδιες συνθήκες, ο λογικός, συνετός, ειδικευμένος, ικανός και έμπειρος επαγγελματίας¹⁴⁴.

Υπό το φως των προεκτεθέντων δεδομένων, ο γράφων φιλοδοξεί ότι μέσω του κάτωθι συλλογισμού, δύνανται να διατυπωθούν ορισμένα πειστικά επιχειρήματα υπέρ του εγχειρήματος της θεμελίωσης της Αστικής Ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων.

1.2.1.1 Η προβληματική της στοιχειοθέτησης του «Καθήκοντος Επιμέλειας»

Για σκοπούς πρακτικούς, η ανάλυση επί της θεμελίωσης της Αστικής Ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, θα προσεγγισθεί συστηματικά μέσω δύο διακριτών περιπτώσεων. Η πρώτη, αφορά στην περίπτωση όπου το παραπονούμενο πρόσωπο είναι συγχρόνως και πελάτης του αδικοπραγούντος Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος, ενώ η δεύτερη, όταν το παραπονούμενο πρόσωπο δεν διαθέτει οποιοδήποτε σύνδεσμο με αυτό.

Η πρώτη περίπτωση, σύμφωνα με τον γράφοντα, δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες, καθώς η ύπαρξη του καθήκοντος επιμέλειας του Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος έναντι του πελάτη / παραπονούμενου είναι δεδομένη. Κατ' αρχάς, η σχέση τράπεζας και πελάτη, που είναι σχέση πιστωτή και οφειλέτη, ορίζεται συνήθως μέσω μιας γενικής συμφωνίας¹⁴⁵, η οποία είναι βασική για όλες τις συναλλαγές, μαζί με ειδικές συμφωνίες (που αφορούν δανεισμό, συναλλαγές ξένου συναλλάγματος κ.τ.λ.)¹⁴⁶. Εξαιτίας της εν λόγω σχέσης ή/και συμφωνίας, η πληρώτρια Τράπεζα, έχει καθήκον να επιδείξει φροντίδα και επιμέλεια, όταν θα εκτελέσει τις οδηγίες του πελάτη. Οποιαδήποτε παράβαση του καθήκοντος αυτού, που έχει ως αποτέλεσμα την πρόκληση βλάβης στον πελάτη, γεννά αγωγήμο δικαίωμα στον πελάτη για αποζημιώσεις¹⁴⁷. Πότε δεν επιδεικνύεται η δέουσα ή/και απαιτούμενη επιμέλεια και φροντίδα, εξαρτάται από τα γεγονότα της κάθε υπόθεσης¹⁴⁸. Μάλιστα, σημειώνεται ότι η σχέση Τράπεζας και πελάτη, είναι επίσης και σχέση αντιπροσώπου με αντιπροσωπευόμενο, όπως για

¹⁴⁴ XXXXX Χρίστου κ.α. v. Bank of Cyprus Public Company Limited κ.α., ό.π.

¹⁴⁵ Ellinger's Modern Banking Law, 5^η έκδοση, Σελ. 215

¹⁴⁶ Maurice & F.R. Ryder Megrah (1982), Paget's Law of Banking, 9^η Έκδοση, Σελ. 70

¹⁴⁷ Bank of Montreal v. Dominion Fresham Guarantee and Casualty Co. Ltd. (1930) A.C. 657, Cyprus Popular Bank Public Ltd v OTIS Elevators Ltd κ.α. Πολιτική Έφεση 371/2009, ημερομηνίας 18/02/2015

¹⁴⁸ Βλ. σχετικά HELLENIC BANK PUBLIC COMPANY v. ΖΑΧΑΡΙΑΔΟΥ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΕΣΗ ΑΡ. 13/2014, 11/3/2021 και JP Morgan Chase Bank v. Nigeria (2019) 2 C.L.R. 559

παράδειγμα όταν η Τράπεζα αναλαμβάνει την υποχρέωση να εκτελέσει εντολή του πελάτη για μεταφορά χρημάτων σε άλλο λογαριασμό. Σε τέτοια περίπτωση το καθήκον της Τράπεζας, ως αντιπρόσωπος, είναι να επιδειξει επιμέλεια και φροντίδα κατά την εκτέλεση των οδηγιών του πελάτη της¹⁴⁹.

Η ανωτέρω διαπίστωση, ήτοι ότι τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα οφείλουν καθήκον επιμέλειας έναντι των πελατών τους, ενισχύεται ουσιωδώς και από τη σχετική νομολογία των Αμερικανικών Δικαστηρίων.

1.2.1.2 Το Αμερικανικό Μοντέλο

Εκ προοιμίου υπογραμμίζεται, ότι ο λόγος των αποφάσεων των Αμερικανικών Δικαστηρίων, δεν δεσμεύει τα Κυπριακά Δικαστήρια εξαιτίας των ουσιωδών «συστημικών και θεσμικών αποκλίσεων», που παρατηρούνται μεταξύ του αμερικανικού και του κυπριακού νομικού μοντέλου. Παρ' όλα αυτά, σε ορισμένες περιπτώσεις¹⁵⁰ η Αμερικανική Νομολογία δύναται να παράσχει επαρκή καθοδήγηση και υποστήριξη στον κύριο Δικαστή, κατά το στάδιο του σχηματισμού του δικανικού του συλλογισμού.

Τούτου λεχθέντος, η Αμερικανική έννομη τάξη και πιο συγκεκριμένα η Νομολογία των Αμερικανικών Δικαστηρίων, ασχολήθηκε συστηματικά με τις ως άνω περιγραφόμενες προβληματικές, καθώς τα διάφορα Αμερικανικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα γίνονται αποδέκτες αγωγών, οι οποίες σχετίζονται με παραβιάσεις των αμερικανικών νομοθεσιών ρυθμίζουσες το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Συγκεκριμένα, η πιο συνηθισμένη βάση / αιτία αγωγής αποτελεί η παράλειψη αναγνώρισης ύποπτων συναλλαγών και αναφοράς, από μέρους των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων.

---

¹⁴⁹ Χριστάκης Λουκά (2019), Τραπεζικό Δίκαιο & Τραπεζική Πρακτική Κυπριακό και Κοινοτικό δίκαιο, Εκδόσεις Χριστάκης Λουκά & Σια ΔΕΠΕ, Παράγραφος 48, Σελ. 91

¹⁵⁰ Βλ. σχετικά ΣΑΒΒΑΣ ΚΟΤΣΩΝΙΑ v. CLR STOCKBROKERS LTD κ.α., ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΕΣΗ ΑΡ. 464/2011, 8/11/2017 όπου λέχθηκαν τα ακόλουθα: «Αναφορικά δε με τη σχετική αμερικανική νομολογία που προσφέρθηκε από τον Εφεσείοντα να επισημάνουμε ότι είχε διαφορετικά στοιχεία, διαφορετικό νομικό πλαίσιο και περιστάσεις ιδιαίτερα ως προς τη νομική σχέση μεταξύ των διαδίκων, σχέση που εν προκειμένω, δεν έχει στοιχειοθετηθεί»

Έτσι, στο παρόν υποκεφάλαιο, θα παρουσιασθεί εμβριθώς ο αμερικανικός τρόπος αντιμετώπισης του υπό εξέταση καινοφανούς φαινομένου της Αστικής Ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, ως αυτός αποτυπώθηκε στην απόφαση η Spitzer Mgmt., Inc. v. Interactive Brokers, LLC¹⁵¹ (εφ' εξής «**η απόφαση**»). Στόχος του γράφοντος, μέσω της παρουσίασης της ρηθείσας απόφασης, είναι η αξιολογική προσέγγιση του δικανικού συλλογισμού, που υιοθέτησε το Επαρχιακό Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών της Βόρειας Περιφέρειας του Οχάιο.

Τα πραγματικά περιστατικά της απόφασης, εν περιλήψει, είναι τα ακόλουθα: Οι Ενάγοντες, είναι δώδεκα οργανώσεις που είχαν συνάψει συμβάσεις με την Ben-Tax, Inc. (εφ' εξής "**Ben-Tax**"). Αντικείμενο των εν λόγω συμβάσεων ήταν η παροχή φορολογικών υπηρεσιών μισθοδοσίας εκ μέρους της Ben-Tax. Ιδιοκτήτης δε της τελευταίας, ήταν ο Richard Zakarian (εφ' εξής "**Zakarian**"). Ακολούθως, την 2^η Απριλίου του 2010, η Ben-Tax άνοιξε τρεις τραπεζικούς λογαριασμούς στην Εναγομένη 1, Fifth Third Bank (εφ' εξής "**Fifth Third**"). Ο πρώτος λογαριασμός είχε χαρακτηριστεί ως «γενικός επιχειρηματικός λογαριασμός», ο δεύτερος ως λογαριασμός «μεσεγγύησης» και ο τρίτος ως «φορολογικός». Τον Δεκέμβριο του 2010, η Ben-Tax άνοιξε ακόμα τρεις τραπεζικούς λογαριασμούς στην Εναγομένη 2, Lorain National Bank (εφ' εξής "**LNB**"). Βασιζόμενοι στις ψευδείς παραστάσεις της Ben-Tax, οι Ενάγοντες μετέφεραν τα κεφάλαιά τους στους τραπεζικούς λογαριασμούς της τελευταίας, ήτοι στις Εναγομένες 1 και 2. Οι ενάγοντες δε, θεωρούσαν πεπλανημένα, ότι τελικός αποδέκτης των ρηθέντων κεφαλαίων τους ήταν η Υπηρεσία Εσωτερικών Προσόδων οι πολιτειακές φορολογικές αρχές. Μεταξύ Ιανουαρίου 2011 και Αυγούστου 2012, η Ben-Tax ζήτησε τόσο από τις Εναγομένες 1 και 2 όπως πραγματοποιήσουν μεταφορές κεφαλαίων από τους λογαριασμούς της, στον χρηματιστηριακό λογαριασμό της στην Εναγομένη 3, Interactive Brokers LLC (εφ' εξής "**Interactive Brokers**"). Ως ήταν αναμενόμενο, τα εν λόγω κονδύλια κατέστησαν αντικείμενο «ιδιωτικών ύποπτων επενδύσεων» και ως εκ τούτου εξανεμίσθηκαν.

Ενόψει της εξέλιξης αυτής, οι Ενάγοντες καταχώρησαν αγωγή εναντίον των Εναγομένων 1, 2 & 3. Η αιτία αγωγής βασιζόταν αφενός στην παραβίαση ομοσπονδιακών νομικών υποχρεώσεων, στην παραβίαση του καθήκοντος εμπιστοσύνης και, αφετέρου, στην παραβίαση

---

¹⁵¹ Spitzer Mgmt., Inc. v. Interactive Brokers, LLC, Απόφαση υπ' αρ. 1:13 CV 2184 (United States District Court Northern District of Ohio Eastern Division)

του καθήκοντος επιμέλειας, από μέρους των Εναγόμενων 1 – 3. Λόγω του εκτενούς του σκεπτικού του Δικαστηρίου, ο γράφων θα επικεντρωθεί στα ευρήματα του Δικαστηρίου, που άπτονται της προβληματικής του καθήκοντος επιμέλειας και, κατά συνέπεια, της αμέλειας.

Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο ανέφερε χαρακτηριστικά, ότι προκειμένου να θεμελιωθεί ισχυρισμός περί αμέλειας, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία του Οχάιο, ο εκάστοτε ενάγων υποχρεούται να αποδείξει την ύπαρξη καθήκοντος επιμέλειας, την παραβίαση αυτού και τη ζημία του, η οποία πρέπει να συνδέεται αιτιωδώς από τη ρηθείσα παραβίαση¹⁵². Περαιτέρω, η πολιτεία του Οχάιο ακολουθεί τον επικρατούντα κανόνα, ότι μια τράπεζα δεν υπέχει καθήκοντος επιμέλειας προς ένα πρόσωπο το οποίο δεν είναι πελάτης¹⁵³. Το σκεπτικό πίσω από αυτόν τον κανόνα είναι απλό και λογικό, με την έννοια ότι εάν τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα όφειλαν καθήκον επιμέλειας σε μη πελάτες, θα ήταν εκτεθειμένες σε "απεριόριστη ευθύνη για απρόβλεπτες απάτες"¹⁵⁴.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η νομοθεσία του Οχάιο, θέτει ταυτόσημες προϋποθέσεις με τις αντίστοιχες του περί Αστικών Αδικημάτων Νόμου (Κεφ. 148). Περαιτέρω, το εύρημα του Δικαστηρίου, ήτοι ότι ο επικρατών κανόνας είναι ότι ένα Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα δεν οφείλει καθήκον επιμέλειας σε πρόσωπο που δεν είναι πελάτης¹⁵⁵, ενέχει πρακτική αξία, ιδιαίτερος αν συνδυαστεί με την προσέγγιση του εξ' αντιδιαστολής επιχειρήματος. Επί της ουσίας, αφ' ης στιγμής δεν οφείλεται καθήκον επιμέλειας σε μη πελάτες, συνάγεται το εξ αντιδιαστολής συμπέρασμα, ότι στην περίπτωση που ένα πρόσωπο συνδέεται δια συμβάσεως με Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα¹⁵⁶, τότε το τελευταίο οφείλει καθήκον επιμέλειας προς αυτό.

---

¹⁵² Βλ. σχετικά *Feldman v. Howard*, 10 Ohio St.2d 189, 226 N.E.2d 564, 567 (Ohio 1967)

¹⁵³ Βλ. σχετικά *Parlin Fund LLC v. Citibank N.A.*, 1:13- CV-111, 2013 WL 3934997 (S.D. Ohio 2013)

¹⁵⁴ Βλ. σχετικά *Driessen v. Woodforest Nat. Bank*, 940 F. Supp. 2d 584, 591 (S.D. Ohio 2013); *Eisenberg v. Wachovia Bank, N.A.*, 301 F.3d 220, 226 (4th Cir. 2002)

¹⁵⁵ Βλ. σχετικά *Weil v. First Nat'l Bank of Castle Rock*, 983 P.2d 812, 815 (Colo. Ct.App. 1999); *Volpe v. Fleet Nat'l Bank*, 710 A.2d 661, 664 (R.I. 1998); *Miller-Rogaska, Inc. v. Bank One*, 931 S.W.2d 655, 664 (Tex.App. 1996); *Software Design Application, Ltd. v. Hoefler Arnett, Inc.*, 49 Cal.App.4th 472, 56 Cal.Rptr.2d 756, 760-63 (1996); *Portage Aluminum Co. v. Kentwood Nat'l Bank*, 106 Mich.App. 290, 307 N.W.2d 761, 764-65 (1981); *Pa. Nat'l Turf Club, Inc. v. Bank of W. Jersey*, 158 N.J.Super. 196, 385 A.2d 932, 936 (1978); *Gesell v. First Nat'l City Bank*, 24 A.D.2d 424, 260 N.Y.S.2d 581, 581-82 (1965)

¹⁵⁶ Βλ. σχετικά *Eisenberg v. Wachovia Bank, N.A.*, ό.π.

Επιπλέον, από την προσέγγιση της «ευρύτερης πρόθεσης» του δικάζοντος Δικαστηρίου, προκύπτει ότι τούτο ήταν διατεθειμένο να επιδικάσει χρηματικές αποζημιώσεις υπέρ των Εναγόντων, στην περίπτωση που η πρώτη προϋπόθεση, ήτοι της ύπαρξης καθήκοντος επιμέλειας των Εναγομένων 1 & 2, πληρείται. Αξιοπρόσεκτο είναι και το γεγονός, ότι το Δικαστήριο δεν είχε την πρόθεση να θέσει οποιοδήποτε προδικαστικό ζήτημα ή/και πρόσκομμα, νομικής ή άλλης φύσεως. Η εν λόγω κατάληξη ενισχύεται σημαντικά και από το γεγονός, ότι το Δικαστήριο εκκίνησε τον δικανικό του συλλογισμό χωρίς δισταγμό, μέσω της απαρίθμησης των προϋποθέσεων ενεργοποίησης του αστικού αδικήματος της αμέλειας και της μετέπειτα διαπίστωσης της πλήρωσης της πρώτης προϋπόθεσης.

Ωστόσο, καθίσταται εμφανές, ότι η προβληματική της στοιχειοθέτησης του καθήκοντος επιμέλειας (και άρα της Αστικής Ευθύνης) των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων επί φυσικών ή/και νομικών προσώπων, που δεν διατηρούν οποιοδήποτε συμβατικό δεσμό με αυτά, μέχρι του σημείου τούτου, παραμένει μετέωρη και ανεπίλυτη. Πράγματι, το μεγαλύτερο στοίχημα της παρούσας μελέτης εστιάζεται στη θεμελίωση και ανάπτυξη πειστικών επιχειρημάτων προς την κατεύθυνση της στοιχειοθέτησης της Αστικής Ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων και έναντι των φυσικών ή/και νομικών προσώπων, που δεν συμβάλλονται με αυτά ή/και δεν εντάσσονται στο πελατολόγιο αυτών.

1.2.1.3 Η προτεινόμενη επιχειρηματολογία υπέρ της στοιχειοθέτησης του «Καθήκοντος Επιμέλειας» των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων στις περιπτώσεις μη πελατών

1.2.1.3(α) Η προσφερόμενη διέξοδος του Κοινοδικαίου

Ως ακροθιγώς αναφέρθηκε στο προηγούμενο υποκεφάλαιο της παρούσας μελέτης, το νομικό σύστημα της κυπριακής έννομης τάξης έχει επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από το αγγλοσαξονικό δικαϊκό σύστημα. Επιβεβαίωση του προαναφερθέντος, αποτελεί το γεγονός ότι τα Κυπριακά Δικαστήρια συχνά αντλούν καθοδήγηση από το λόγο των διαφόρων αγγλικών δικαστικών αποφάσεων¹⁵⁷.

---

¹⁵⁷ Andreas Neocleous & Co LLC (2010), Neocleous's Introduction to Cyprus Law, 3^η Έκδοση, Σελ. 137

Ενόψει του ανωτέρω, κρίνεται ωφέλιμη η αναφορά επί ορισμένων αγγλικών αυθεντιών, που καταπιάστηκαν με το ζήτημα της στοιχειοθέτησης του Καθήκοντος Επιμέλειας των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων σε περιπτώσεις μη – πελατών. Απώτερος σκοπός του γράφοντος, είναι η άντληση επιχειρημάτων από αυτές, προς επίλυση των ερωτημάτων που προκύπτουν εκ της ρηθείσας προβληματικής.

Ήταν καλά εδραιωμένο στους κόλπους του Κοινοδικαίου, ότι τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα δεν έφεραν οποιοδήποτε καθήκον επιμέλειας και κατά συνέπεια ευθύνη έναντι φυσικών ή/και νομικών προσώπων που δεν είναι πελάτες τους, ακόμα και στις περιπτώσεις παροχής εσφαλμένων δηλώσεων, πληροφοριών και συμβουλών¹⁵⁸. Ειδικότερα, το ζήτημα της παροχής εσφαλμένων δηλώσεων, πληροφοριών και συμβουλών τέθηκε στην υπόθεση Candler v. Crane Christmas & Co¹⁵⁹, όπου η πλειοψηφία του Δικαστηρίου απεφάνθη ότι, σε τέτοιες περιπτώσεις, δεν υφίσταται καθήκον επιμέλειας και ότι ο Ενάγων όφειλε να αποδείξει είτε δόλο είτε σύμβαση, ως προϋπόθεσή θεμελίωσης αγωγίμου δικαιώματος.

Ωστόσο, η Hedley Byrne & Co v. Heller & Partners¹⁶⁰ (εφ' εξής «η εν λόγω απόφαση») ανέτρεψε την απόφαση της πλειοψηφίας του Αγγλικού Εφετείου στην υπόθεση Candler¹⁶¹. Τα πραγματικά περιστατικά της απόφασης έχουν ως ακολούθως: Η Hedley Byrne, μια διαφημιστική εταιρεία, ενδιαφέρθηκε να συνεργαστεί με την Easipower Ltd, εταιρεία με την οποία δεν είχε συνεργαστεί στο παρελθόν. Προτού όμως προβεί στη σύναψη οποιασδήποτε επαγγελματικής σχέσης με την τελευταία, θέλησε να ελέγξει την οικονομική της κατάσταση. Για τον σκοπό αυτό, αιτήθηκε από το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα της Easipower Ltd, Heller & Partners Ltd, τη χορήγηση μιας αναφοράς, όπου σε αυτήν θα αναγραφόταν η οικονομική κατάσταση της Easipower Ltd. Το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα απάντησε «άνευ ευθύνης του Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος...η εταιρεία Easipower Ltd είναι ικανή να εκπληρώνει προσηκόντως τις επιχειρηματικές της υποχρεώσεις.»¹⁶² Σημειωτέον, ότι η εν λόγω επιστολή εστάλη δωρεάν. Ωστόσο, παρά τη ρηθείσα διαβεβαίωση, η εταιρεία Easipower οδηγήθηκε σε

¹⁵⁸ Από μέρος των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων.

¹⁵⁹ Candler v. Crane Christmas & Co (1951) 2 K.B. 164

¹⁶⁰ Hedley Byrne & Co v. Heller & Partners (1964) A.C. 465

¹⁶¹ Βλ. ανωτέρω

¹⁶² Το αυθεντικό κείμενο είναι το ακόλουθο: "Without responsibility on the part of this bank".....Easipower is, "considered good for its ordinary business engagements"

διαδικασία εκκαθάρισης. Εξαιτίας τούτου, η Hedley Byrne υπέστη ζημίες οι οποίες ανέρχονταν στο ποσόν των 17.000 Βρετανικών Στερλινών. Ως εκ τούτου, η Hedley Byrne καταχώρησε αγωγή εναντίον της Heller & Partners, ισχυριζόμενη ότι η επίδικη ενημέρωση δόθηκε αμελώς και ότι αποτελούσε προϊόν παραπλάνησης. Από την άλλη, η Heller & Partners ισχυρίστηκε ότι δεν όφειλε καθήκον επιμέλειας έναντι της Hadley Byrne.

Η εν λόγω απόφαση ευλόγως χαρακτηρίστηκε ως «απόφαση – σταθμός», καθώς σε αυτή επιτεύχθηκε για πρώτη φορά η θεμελίωση του καθήκοντος επιμέλειας, μέσω της εκφοράς αμελών δηλώσεων ή πληροφοριών ή συμβουλών. Ωστόσο, παρά τη διατύπωση του ρηθέντος ευρήματος, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι η Heller & Partners δεν όφειλε καθήκον επιμέλειας έναντι της Hadley Byrne, εξαιτίας της ρητής αποποίησης ευθύνης της πρώτης. Αξιοσημείωτο δε είναι το γεγονός, ότι οι Δικαστές της Δικαστικής Επιτροπής των Λόρδων δεν υιοθέτησαν ταυτόσημη προσέγγιση. Παραδείγματος χάριν, ο Δικαστής Reid ανέφερε χαρακτηριστικά ότι δεν ήταν αρκετό να υπάρχει αμέλεια σε μια δήλωση η παροχή συμβουλής και ότι θα έπρεπε να υπάρχει κάτι περισσότερο, διότι διαφορετικά θα υπήρχε ο κίνδυνος επέκτασης της νομικής ευθύνης, πέραν των προσδοκιών του μέσου συνετού κοινωνού. Ο Δικαστής Morris, θεώρησε σημαντικό το στοιχείο της ανάληψης ευθύνης από κάποιον ο οποίος έχει ειδικές γνώσεις δεξιότητες και αποφασίζει να δώσει συμβουλές και πληροφορίες σε κάποιο άλλο πρόσωπο στο πλαίσιο της ειδικής γνώσης και εξειδίκευσής του, όπως για παράδειγμα τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα, ανεξάρτητα από το γεγονός της ύπαρξης σύμβασης ή/και οποιασδήποτε άλλης υποκείμενης σχέσης μεταξύ των μερών¹⁶³.

Τούτο που μπορεί να συνοψισθεί από τις εξαχθείσες νομικές αρχές της Hedley Byrne¹⁶⁴, είναι ότι η στοιχειοθέτηση του καθήκοντος επιμέλειας μεταξύ ενός Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος και ενός τρίτου προσώπου, είναι πλέον εφικτή υπό την αίρεση της ταυτόχρονης συνύπαρξης των τεσσάρων προϋποθέσεων, ήτοι: Αν κατά τη συνήθη πορεία των εργασιών του ένα πρόσωπο ζητήσει πληροφορίες ή συμβουλές από ένα άλλο πρόσωπο, το οποίο δεν υπέχει έναντι του συμβατική ή άλλη ευθύνη να του δώσει πληροφορίες ή συμβουλές, κάτω από τέτοιες συνθήκες που ένας λογικός άνθρωπος θα έπρεπε εύλογα να γνωρίζει ότι του δίδεται εμπιστοσύνη, ότι, δηλαδή, εκείνος που επιζητεί τις πληροφορίες ή τις συμβουλές βασίζεται στην εξειδικευμένη κατάρτιση και κρίση του και αποφασίζει να παράσχει τις πληροφορίες ή

¹⁶³ Πολύβιος Γ. Πολυβίου (2019), ό.π., Σελ. 238 – 241

¹⁶⁴ Βλ. ανωτέρω

τις συμβουλές, χωρίς να καθιστά σαφές ότι πληροφορεί ή συμβουλεύει χωρίς ανάληψη οποιασδήποτε ευθύνης, τότε το πρόσωπο αυτό έχει νομική υποχρέωση να επιδείξει την υπό τις περιστάσεις απαιτούμενη επιμέλεια προτού δώσει τις απαντήσεις του. Η δε τυχόν παράλειψή του να επιδείξει τη δέουσα επιμέλεια, στοιχειοθετεί το αδίκημα της αμέλειας αν, λόγω των απαντήσεων που έδωσε, το άλλο άτομο ενήργησε με αποτέλεσμα να υποστεί οικονομική απώλεια (“Economic Loss”)¹⁶⁵.

Επιπλέον, στην πρόσφατη υπόθεση *Steel v. NRA Ltd*¹⁶⁶, το Ανώτατο Αγγλικό Δικαστήριο προέβη στην περαιτέρω αποσαφήνιση και ανάλυση της πτυχής της «εύλογης συμπεριφοράς» τόσο του προσώπου που δίδει τις πληροφορίες, όσο και του προσώπου που βασίζεται σε αυτές¹⁶⁷. Σύμφωνα με αυτή, για να υπάρξει «ανάληψη ευθύνης»¹⁶⁸ που να γεννά νομική ευθύνη επί τη βάσει δοθεισών πληροφοριών από τον πρόσωπο Α στο πρόσωπο Β, όχι μόνο ο Α θα πρέπει εύλογα να γνωρίζει και να προβλέψει ότι ο Β θα βασιστεί στις πληροφορίες αυτές, αλλά και ο Β θα πρέπει εύλογα να βασίζεται σε αυτές. Ειδικότερα, στην υπόθεση *Steel v. NRA Ltd*¹⁶⁹, ο Α και ο Β διαπραγματεύονταν για μια συναλλαγή μεταξύ τους. Ο δικηγόρος του Α έδωσε πληροφορίες προς τον Β, ο οποίος με τη σειρά του βασίστηκε σε αυτές. Σημειωτέον, ότι οι πληροφορίες αυτές ήταν παντελώς εσφαλμένες. Το ερώτημα που τέθηκε εν προκειμένω ήταν, αν ο δικηγόρος Α υπείχε καθήκον επιμέλειας έναντι του Β. Το Εφετείο της Σκωτίας απάντησε στο ερώτημα θετικά. Ωστόσο, το Αγγλικό Ανώτατο Δικαστήριο διαφώνησε με την προσέγγιση του Εφετείου, με το αιτιολογικό ότι δεν ήταν εύλογα προβλέψιμο από τον δικηγόρο του Α ότι ο Β θα βασιζόταν στις πληροφορίες που είχε δώσει άνευ ετέρου, χωρίς να τις ελέγξει προηγουμένως μέσω δικού του δικηγόρου¹⁷⁰.

¹⁶⁵ *Premier Chemical Co. Ltd v. Τράπεζας Κύπρου Λτδ κ.α.* (1998) 1 (Δ) Α.Α.Δ. 1951

¹⁶⁶ *Steel v. NRA Ltd* (2018) 1 WLR 1190

¹⁶⁷ Βλ. σχετικά και την πρόσφατη απόφαση *Playboy Club London Ltd v. Banca Nazionale del Lavoro SpA* (2018) 1 WLR 4041; Πολύβιος Γ. Πολυβίου (2019), ό.π. Σελ. 247

¹⁶⁸ “Assumption of responsibility”

¹⁶⁹ Βλ. ανωτέρω

¹⁷⁰ Πολύβιος Γ. Πολυβίου (2019), ό.π., Σελ. 247 & 248

1.2.1.3(β) Η Απόφαση Premier Chemical Co Ltd v. Τράπεζας Κύπρου Λτδ

Στην κυπριακή έννομη τάξη, η αρχή που διατυπώθηκε στην Hedley Byrne¹⁷¹ υιοθετήθηκε, μεταξύ άλλων, και στην υπόθεση Premier Chemical Co Ltd v. Τράπεζα Κύπρου Λτδ¹⁷². Τα πραγματικά περιστατικά της εν λόγω υπόθεσης, έχουν ως ακολούθως: Μια εταιρεία ήγειρε αγωγή εναντίον της Τράπεζας για κατ' ισχυρισμόν επαγγελματική αμέλεια στην πληροφόρηση ή/και συμβουλή, που δήθεν έδωσε η δεύτερη στην πρώτη. Ο ισχυρισμός βασιζόταν στο ότι η Εναγόμενη είχε επεξηγήσει λανθασμένα μια εγκύκλιο της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου στην Ενάγουσα, με αποτέλεσμα η Ενάγουσα να υποστεί σοβαρή ζημία. Ο Διευθύνων Σύμβουλος της ενάγουσας παραδέχτηκε κατά το στάδιο της ακρόασης της αγωγής ότι ήταν πολύ καλός γνώστης του επίδικου θέματος και ότι είχε μακρά εμπειρία της ερμηνείας και σημασίας των εγκυκλίων της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου. Περαιτέρω, λειτουργός της Κεντρικής Τράπεζας είχε δώσει μαρτυρία ενώπιον του Πρωτόδικου Δικαστηρίου, ότι υπό τις περιστάσεις ορθά ακολουθήθηκε η συγκεκριμένη εγκύκλιος από την Ενάγουσα, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ικανοποιητική μαρτυρία ότι η κατ' ισχυρισμό συμβουλή της Εναγόμενης ήταν εσφαλμένη ή/και παραπλανητική ή/και δόθηκε αμελώς. Τούτο που ενέχει πρακτική σημασία για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, δεν είναι καθ' αυτή η απόρριψη της έφεσης, αλλά το γεγονός ότι το Ανώτατο Δικαστήριο διατύπωσε την εφαρμοστέα νομική αρχή της Hedley Byrne¹⁷³ με ιδιαίτερα εύστοχο τρόπο¹⁷⁴.

1.2.1.3(γ) Υπαγωγή των Νομικών Αρχών στην προβληματική της στοιχειοθέτησης του Καθήκοντος Επιμέλειας

Η προσδοκώμενη υπαγωγή των νομικών αρχών, ως αυτές διατυπώθηκαν από τις ανωτέρω αποφάσεις, επαναφέρει στην επιφάνεια τον πρωταρχικό προβληματισμό που θέτει η παρούσα μελέτη: Είναι πράγματι εφικτή η θεμελίωση καθήκοντος επιμέλειας των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, μέσω της εφαρμογής του υπό ανάλυση μεθοδολογικού μοντέλου της Hedley Byrne¹⁷⁵, όταν αυτά εφαρμόζουν μερικώς ή/και πλημμελώς ή/και ανεπαρκώς ή/και καθόλου

---

¹⁷¹ Βλ. ανωτέρω

¹⁷² Premier Chemical Co. Ltd v. Τράπεζας Κύπρου Λτδ κ.α. (1998) 1 (Δ) Α.Α.Δ. 1951

¹⁷³ Βλ. ανωτέρω

¹⁷⁴ Πολύβιος Γ. Πολυβίου (2019), ό.π., Σελ. 255

¹⁷⁵ Βλ. ανωτέρω

τα προβλεπόμενα από το Νόμο προληπτικά μέτρα καταπολέμησης του φαινομένου της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων;

Αποτελεί θέση του γράφοντος ότι ο εν λόγω προβληματισμός δύναται να διαλευκανθεί, μέσω της επίλυσης του ακόλουθου υποθετικού πρακτικού σεναρίου: Ο επενδυτής Α (εφ' εξής 'ο Α'), προτίθεται να συμβληθεί με τον Β (εφ' εξής 'ο Β'), ο οποίος συστήθηκε στον Α ως διαχειριστής χαρτοφυλακίου ("Portfolio Manager"). Ειδικότερα, ο Β παρουσίασε επενδυτικά διαφημιστικά ("Brochures") στον Α, δια των οποίων διαβεβαίωνε τον τελευταίο κατά τρόπο σαφή, ρητό και ανεπιφύλακτο, ότι τα ποσά της επένδυσής του Α θα ήταν σε κάθε περίπτωση εγγυημένα και πως θα επιστρέφονταν σε αυτόν σε πρώτη ζήτηση ("on demand"). Σημειωτέον, ότι ο Β, μέσω ταυτόσημων (ψευδών) παραστάσεων, είχε ιδιοποιηθεί ποσά και από άλλους επενδυτές, γεγονός που ο Α (εύλογα) αγνοούσε. Ο ίδιος, προτού έρθει σε συμφωνία τον Β, αποφάσισε όπως αιτηθεί από το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα του τελευταίου, πληροφορίες εν σχέσει με το ευρύτερο ή/και γενικότερο οικονομικό του προφίλ, δυνάμει του άρθρου 29(2)(ζ) του Νόμου 2¹⁷⁶. Το δε Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα διαβεβαίωσε θετικά τον Α για το «υγιές» του οικονομικού προφίλ του Β. Σημειωτέον, ότι το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα κατά τη διατύπωση της εν λόγω ενημέρωσης ή/και επενδυτικής συμβουλής, δεν εξέφρασε οποιαδήποτε επιφύλαξη ("disclaimer") ή/και δεν αποποιήθηκε καθ' οποιονδήποτε τρόπο την ευθύνη της. Στην πραγματικότητα, το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα απάντησε αυθαίρετα, χωρίς να προβεί στη διενέργεια οποιουδήποτε προληπτικού ελέγχου ("CDD"), κατά παράβαση της υποχρέωσής του, ως αυτή απορρέει λ.χ. από το άρθρο 62¹⁷⁷ του Νόμου¹⁷⁸. Συνεπεία τούτου, η συμβουλή που έδωσε το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα, ήταν παραπλανητική ή/και εσφαλμένη ή/και αμελής ή/και προϊόν πλάνης. Έτσι, βασιζόμενος στις παραστάσεις του Β αλλά και του

¹⁷⁶ Σε συνδυασμό με το άρθρο 6(1)(α)(β) του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων)

¹⁷⁷ Συγκεκριμένα, το άρθρο 62(6) του Νόμου απαιτεί εφαρμογή των διαδικασιών προσδιορισμού ταυτότητας και των μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη όχι μόνο σε νέους αλλά και στους υφιστάμενους πελάτες, την κατάλληλη χρονική στιγμή, μεταξύ άλλων, και όταν μεταβάλλονται οι σχετικές περιστάσεις του πελάτη. Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να βεβαιώνονται ότι τα στοιχεία ταυτότητας που κατέχουν για τους πελάτες τους καθώς και οι πληροφορίες που συνθέτουν το οικονομικό τους προφίλ και το προφίλ κινδύνου, παραμένουν πλήρως ενημερωμένα καθ' όλη τη διάρκεια της επιχειρηματικής σχέσης. Σχετικά, τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να εξετάζουν και ελέγχουν πάνω σε τακτική βάση την εγκυρότητα και επάρκεια των στοιχείων ταυτότητας πελατών που έχουν στην κατοχή τους καθώς και άλλων στοιχείων ή πληροφοριών σε σχέση με τον πελάτη, την επιχειρηματική σχέση, το οικονομικό προφίλ και το προφίλ κινδύνου του πελάτη (βλ. σχετικά την Οδηγία της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου (2019), ό.π., Σελ. 44, 45)

¹⁷⁸ Κατ' αναλογίαν βλ. Sir Ross Cranston, Emiliios Avgouleas, Kristin van Zwieten, Christopher Hare, and Theodor van Sante (2018), Principles of Banking Law, 3^η Έκδοση, Σελ. 269

Χρηματοπιστωτικού του Ιδρύματος, ο Α προέβη στη σύναψη δύο διαφορετικών συμφωνιών με τον Β. Μέσω της πρώτης συμφωνίας ο Β κατέστη ο επενδυτικός αντιπρόσωπος του Α και, μέσω της δεύτερης συμφωνίας, ανέλαβε την υποχρέωση να καταθέσει σε τραπεζικό λογαριασμό του Β το ποσόν των €1.000.000. Βάσει της μεταξύ τους συμφωνίας, όφειλε να αποδίδει μηνιαίως στον Α ποσά που αντιστοιχούν στο 4% της επένδυσης και να επιστρέψει σε αυτόν μέχρι και την 08/12/2021 το ποσό της επένδυσης μαζί με τη συνολική συμφωνημένη απόδοση. Αντ' αυτού ο Β, ουδέποτε κατέβαλε το οποιοδήποτε ποσόν προς τον Α. Μετά από λίγο καιρό έρχεται εις γνώσιν του ότι ο Β καταδικάστηκε σε πολυετή φυλάκιση από το Μόνιμο Κακουργιοδικείο Λευκωσίας για τα αδικήματα της εξασφάλισης αγαθών μέσω ψευδών παραστάσεων¹⁷⁹, της απάτης¹⁸⁰ και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες¹⁸¹. Υπέχει καθήκοντος επιμέλειας το υπό κρίση Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα έναντι του Α;

Επί της ρηθείσας προβληματικής, ο γράφων αποφαινεται καταφατικά. Και τούτο, διότι πληρούνται σωρευτικά όλα τα απαιτούμενα συστατικά στοιχεία θεμελίωσης του καθήκοντος επιμέλειας, ως αυτά καθορίστηκαν στην θεμελιακή απόφαση της Hedley Byrne¹⁸².

Από δικονομικής απόψεως, ο Α θα δικογραφήσει στο σώμα της Έκθεσης Απαιτήσεως του Ειδικώς Οπισθογραφημένου Κλητηρίου Εντάλματος¹⁸³ αναλυτικά τις λεπτομέρειες¹⁸⁴ που στοιχειοθετούν τους ισχυρισμούς περί επαγγελματικής αμέλειας εναντίον του Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος. Περαιτέρω, μέσω της αγωγής του, θα αξιώσει την ανάκτηση των οικονομικών του απωλειών (“Economic Loss”), ως αυτές προκλήθηκαν εξαιτίας της παραπλανητικής ή/και εσφαλμένης συμβουλής του Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος του Β. Επί παραδείγματι, θα αξιώσει υπό μορφή ειδικής αποζημίωσης¹⁸⁵ το συνολικό ποσόν του

---

¹⁷⁹ Άρθρο 298 του περί Ποινικού Κώδικα Νόμου (ΚΕΦ.154)

¹⁸⁰ Άρθρο 300 του περί Ποινικού Κώδικα Νόμου (ΚΕΦ.154)

¹⁸¹ Άρθρο 4 του περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου του 2007 (188(I)/2007)

¹⁸² Βλ. ανωτέρω

¹⁸³ Βλ. σχετικά την Δ.2 Θ.6 των περί Πολιτικής Δικονομίας Θεσμών

¹⁸⁴ Βλ. σχετικά την Δ.19 των περί Πολιτικής Δικονομίας Θεσμών

¹⁸⁵ «Είναι πάγια νομολογημένο ότι οι ειδικές ζημιές πρέπει να εξειδικεύονται στην έκθεση απαίτησης, να καταγράφονται αναλυτικά και ξεκάθαρα στις έγγραφες προτάσεις και να αποδεικνύονται με αυστηρότητα, με σαφήνεια και με συγκεκριμένα στοιχεία» Βλ. σχετικά Πίριλλου ν Ρουπινέττας Κονναρή (2000) 1 Α.Α.Δ. 1153, Βάσω Μιχαήλ ν Ανδρέας Ονουφρίου (2002) 1 Α.Α.Δ. 1349, R.K.B. Leathergoods Limited ν Βιργίνια Ευαγγέλου Αγγελίδη (2004) 1 Α.Α.Δ. 1071, Νεοκλής Αντωνιάδης ν Μιχάλης Σπύρου (1998) 1 Α.Α.Δ. 1171, Κούνουνα κ.α. ν

€1.000.000¹⁸⁶, ως η πληρωμή που κατέθεσε στον λογαριασμό του Β, σαν αποτέλεσμα της παραπλανητικής ή/και αμελούς συμβουλής ή/και παράστασης ή/και πληροφορίας του Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος, οποιαδήποτε άλλη παρεμπίπτουσα ή/και δίκαιη ή/και εύλογη ή/και ορθή θεραπεία ήθελε κρίνει πρέπουσα το Δικαστήριο και έξοδα πλέον ΦΠΑ.

Εκ των προαναφερθέντων, συνάγεται ότι δεν υπάρχει «απευθείας οδός» για την έγερση αγωγής εναντίον Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, που παραλείπουν να συμμορφωθούν με τις προληπτικές τους υποχρεώσεις, όσον αφορά τον τομέα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Παρά τη διαπιστωθείσα έλλειψη αυτοτελούς νομικής βάσης, η έγερση αγωγής δύναται να επιτευχθεί «εμμέσως» δια του αστικού αδικήματος της επαγγελματικής αμέλειας. Έτσι, αποτελεί εισηγήση του γράφοντος, ότι το «εμφανές» νομιμοποιητικό υπόβαθρο για έγερση αγωγής, θα είναι η Επαγγελματική Αμέλεια, υπό τον μανδύα της παροχής ανακριβών ή/και εσφαλμένων ή/και αμελών δηλώσεων ή/και πληροφοριών, ενώ το «αφανές» θα είναι η σύγχρονη παραβίαση της υποχρέωσης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων για πιστή τήρηση ή/και εφαρμογή όλων των απαραίτητων προληπτικών μέτρων, ως αυτά καθορίζονται διεξοδικά στο Νόμο.

Παρ' όλα αυτά, ο γράφων παρατηρεί ότι οι προϋποθέσεις που ορίστηκαν από την Αγγλική Νομολογία για τη θεμελίωση του καθήκοντος επιμέλειας, είναι άκρως αυστηρές ή/και ανελαστικές – και δικαιολογημένα – αφού, ως ανέφερε ο Δικαστής Reid¹⁸⁷, η απεριόριστη και ανεξέλεγκτη επέκταση της νομικής ευθύνης των λογιστών, εκτιμητών, αναλυτών και τραπεζιτών, των οποίων το επάγγελμα εξ' ορισμού συνίσταται στην παροχή πληροφοριών και συμβουλών, πέραν των προσδοκιών του μέσου συνετού πολίτη, δύναται να παρακωλύσει αμετακλήτως την ορθή και απρόσκοπτη άσκησή του εκ μέρους τους. Ως εκ τούτου, εξαιτίας των νομικών δυσχερειών που δύνανται να προκύψουν από τη διεργασία στοιχειοθέτησης του καθήκοντος επιμέλειας βάσει της προεκτεθείσας μεθοδολογίας, ο γράφων εισηγείται ότι η θεμελίωση της αστικής ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων έναντι μη πελατών,

---

Κώστας Κυριάκου & Υιός Λτδ κ.α. (2001) 1(Γ) Α.Α.Δ. 2126 & McGregor on Damages, 15^η έκδοση, παράγραφος 23, Σελ. 15

¹⁸⁶ Γενικές αποζημιώσεις ενδεχομένως να επιδικασθούν στην περίπτωση όπου το εμπορικό ή/και συναλλακτικό «κύρος» ή/και εμπορική φήμη του αθώου μέρους (φυσικού ή/και νομικού προσώπου) υποστεί βλάβη, εξαιτίας της επιδειχθείσας επαγγελματικής αμέλειας του Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος.

¹⁸⁷ Βλ. ανωτέρω

δύναται να επιτευχθεί ευχερέστερα και δια μέσω «έτερης» νομικής βάσης, η οποία θα αναλυθεί συστηματικά κατωτέρω.

1.2.2 Η «έτερη» νομική βάση

1.2.2.1 Εισαγωγικά

Το αστικό αδίκημα της παραβίασης θεσμοθετημένου καθήκοντος επιμέλειας, είναι η δεύτερη προτεινόμενη νομική βάση για τη θεμελίωση της αστικής ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων.

Ως ήδη έχει σημειωθεί, επειδή ακριβώς ο περί Αστικών Αδικημάτων Νόμος δεν προέβλεπε “in globo” για το σύνολο των αστικών αδικημάτων για τα οποία μπορεί να εγερθεί αγωγή στην Κύπρο, αστικά αδικήματα τα οποία αναγνωρίζονται από το κοινοδίκαιο και για τα οποία δεν γίνεται πρόβλεψη στον εν λόγω περί Αστικών Αδικημάτων Νόμο, εισάγονται στο κυπριακό νομικό σύστημα με το άρθρο 29(1)(γ) του περί Δικαστηρίων Νόμου, Ν. 14/60¹⁸⁸. Έτσι, η παράλειψη εκπλήρωσης καθήκοντος το οποίο επιβάλλει ο νόμος, μπορεί, αναλόγως της προθέσεως του νομοθέτη, να στοιχειοθετήσει το αστικό αδίκημα της παράβασης εκ του νόμου απορρέοντος καθήκοντος¹⁸⁹.

1.2.2.2 Οι προϋποθέσεις στοιχειοθέτησης του Αδικήματος

Κατ’ αρχάς, είναι καλά νομολογημένο¹⁹⁰ ότι όπου νόμος ή/και κανονισμός επιβάλλει καθήκον ή υποχρέωση, γεννάται το ερώτημα κατά πόσον, πρόσωπο που υφίσταται ζημία ή/και βλάβη από παράβαση του εν λόγω καθήκοντος, διαθέτει αγώγιμο δικαίωμα εναντίον του παραβάτη¹⁹¹. Επί της ουσίας, το κυρίαρχο στοιχείο που πρέπει να αποφασιστεί, το οποίο δεν

¹⁸⁸ Βλ. σχετικά την Κουππαρής ν. Οργανισμού Γεωργικής Ασφάλισης (1997) 1(Γ) ΑΑΔ 178, στην οποία λέχθηκαν τα ακόλουθα: «Πρόκειται για αστικό αδίκημα γνωστό στο κοινό δίκαιο το οποίο αποτελεί μέρος του Κυπριακού Δικαίου βάσει του άρθρου 29(1)(γ) του περί Δικαστηρίων Νόμου, του 1960, (Ν. 14/60), η μη ενσωμάτωση του οποίου στον Κώδικα Αστικών Αδικημάτων δεν αποκλείει την εφαρμογή του.»

¹⁸⁹ Βλ. σχετικά την Vassiliou ν. Vassilios, Vol. 16 C.L.R. 70, στην οποία λέχθηκαν τα ακόλουθα: “That law nowhere states expressly that it is exhaustive of the civil wrongs in the Colony, as supplying remedies for all injuries caused by tortious acts; it merely codifies the civil wrongs for which action could, under that law, be brought.”

¹⁹⁰ Βλ. σχετικά την Επίσημος Παραλήπτης ν. Δημητρίου κ.α. (1997) 1 ΑΑΔ 336

¹⁹¹ Αρτέμης & Ερωτοκρίτου (2003), Κεφάλαιο 148 ΑΣΤΙΚΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ Δίκαιο και Αποφάσεις, Τόμος 2, Σελ. 69

είναι καθόλου εύκολο στις πλείστες των περιπτώσεων, είναι κατά πόσον ο νομοθέτης είχε πρόθεση να προσδώσει σε ιδιώτη δικαίωμα αγωγής από παράβαση των διατάξεων του συγκεκριμένου νομοθετήματος¹⁹².

Σε κάθε όμως περίπτωση, ο γενικός κανόνας είναι ότι όπου ο νόμος δεν προβλέπει αγωγή δικαίωμα και η παράβαση ποινικοποιείται, υπάρχει τεκμήριο εκ πρώτης όψεως ότι δεν παρέχεται αστική θεραπεία. Στον κανόνα αυτό υπάρχουν δύο εξαιρέσεις: Πρώτον, όπου η υποχρέωση επιβάλλεται προς όφελος συγκεκριμένης τάξης, πρόσωπο που ανήκε σε αυτή έχει αγωγή δικαίωμα και δεύτερον, όπου ο Νόμος στοιχειοθετεί δημόσιο δικαίωμα, μέλος του δημοσίου έχει αγωγή δικαίωμα, αν υποστεί ιδιαίτερη ζημιά λόγω της παράβασης¹⁹³. Για παράδειγμα, στην υπόθεση *Kythreotis v. Constantinou*¹⁹⁴ αποφασίσθηκε με αναφορά σε Αγγλική Νομολογία, ότι η παράλειψη οδηγού να σταματήσει σε σήμα «αλτ» δεν δημιουργούσε αγωγή δικαίωμα στον ζημιωθέντα, γιατί οι Περί Μηχανοκινήτων Οχημάτων και Τροχαίας Κίνησης Κανονισμοί δεν είχαν σκοπό να παρέχουν δικαίωμα πολιτικής αγωγής σε πρόσωπο που υφίσταται βλάβη από παράβασή τους.

1.2.2.3 Εφαρμογή των Νομικών Αρχών στην προβληματική της στοιχειοθέτησης Αστικής Ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων επί μη πελατών τους

Η επίλυση της τεθείσας προβληματικής θα εκκινήσει από τον γενικό κανόνα που διαπνέει την προτεινόμενη νομική βάση, ήτοι το αστικό αδίκημα της παράβασης θεσμοθετημένου καθήκοντος. Σύμφωνα με αυτόν, όπου ο νόμος δεν προβλέπει αγωγή δικαίωμα και η παράβαση ποινικοποιείται, υφίσταται μαχητό τεκμήριο, ότι δεν παρέχεται αστική θεραπεία¹⁹⁵.

Ως επισημάνθηκε και ανωτέρω, ο Κύπριος Νομοθέτης παρέλειψε να ρυθμίσει το ζήτημα της Αστικής Ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων. Περαιτέρω, το γεγονός της μη τήρησης ή/και πλημμελούς εφαρμογής των προληπτικών υποχρεώσεων από μέρους των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, ως αυτές ορίζονται εξαντλητικά στο Νόμο, δύναται να τα

¹⁹² Clerk & Lindsell on Torts, 20^η Έκδοση, Σελ. 567

¹⁹³ Κουμπάρης v. Οργανισμός Γεωργικής Ασφάλισης (1997) 1 ΑΑΔ 1780

¹⁹⁴ *Kythreotis v. Constantinou* (1984) 1 CLR 811

¹⁹⁵ Βλ. ανωτέρω

καταστήσει ποινικώς υπεύθυνα¹⁹⁶. Από τις προεκτεθείσες σκέψεις, καθίσταται σαφές ότι το μαχητό τεκμήριο περί της μη – παροχής αστικής θεραπείας εναντίον των μη συμμορφούμενων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων επί τη βάσει του υπό ανάλυση αστικού αδικήματος, τίθεται εφεξής σε εφαρμογή.

Το αμέσως επόμενο ερώτημα που χρήζει απάντησης, είναι αν η υπό εξέταση περίπτωση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των δύο νομολογιακών εξαιρέσεων, ήτοι αν ο Νόμος επιβάλλει τις υπό εξέταση προληπτικές υποχρεώσεις των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων προς όφελος συγκεκριμένης τάξης προσώπων ή/και αν ο Νόμος στοιχειοθετεί δημόσιο δικαίωμα¹⁹⁷. Από το γράμμα των διατάξεων του Νόμου καθίσταται σαφές, ότι ο τελευταίος δεν θεσμοθέτησε τις υπό κρίση προληπτικές υποχρεώσεις υπέρ συγκεκριμένης τάξης προσώπων. Τουναντίον, αποτελεί θέση του γράφοντος, ότι τούτες ετέθησαν χάριν του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου και πιο συγκεκριμένα, προς όφελος των εθνικών οικονομιών και του ελεύθερου ανταγωνισμού¹⁹⁸. Ενόψει τούτου, η θεμελίωση της Αστικής Ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων ενδεχομένως και να βρίσκει έρεισμα στο πεδίο εφαρμογής της δεύτερης νομολογιακής εξαίρεσης.

Στο πλαίσιο αυτό, σημαντική καθοδήγηση για την εν λόγω νομολογιακή εξαίρεση δύναται να αντληθεί από την απόφαση *Monk v. Warbey*¹⁹⁹, όπου ο Δικαστής Greer ανέφερε ότι αγώγιο δικαίωμα για αποζημιώσεις δεν υπάρχει μόνο όταν ο ενάγων μπορεί να αποδείξει ότι ανήκει σε συγκεκριμένη τάξη προσώπων ή είναι πρόσωπο για το οποίο ο Νόμος θεσμοθετήθηκε. Σύμφωνα με αυτόν, η υποχρέωση μπορεί να είναι τόσο μεγάλης σημασίας ώστε να οφείλεται σε ολόκληρο το κοινό. Έτσι, το διαμορφούμενο κριτήριο είναι το ακόλουθο: εκτός αν η πρόθεση του Νομοθέτη είναι, όπως η μόνη θεραπεία σε περίπτωση παράβασης θεσμοθετημένου καθήκοντος είναι η ποινική οδός, τότε εκεί που αποδεικνύεται παράβαση θεσμοθετημένου καθήκοντος, στοιχειοθετείται και αγώγιο δικαίωμα. Με άλλα λόγια, αν πρόσωπο υποστεί ζημία από παράβαση θεσμοθετημένου καθήκοντος, έχει δικαίωμα να ανακτήσει αποζημιώσεις από το πρόσωπο που παρέβη τον Νόμο.

---

¹⁹⁶ Βλ. άρθρο 4 του Ο περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμος του 2007 (188(I)/2007) σε συνδυασμό με το άρθρο 20 του περί Ποινικού Κώδικα Νόμου (ΚΕΦ.154)

¹⁹⁷ Βλ. ανωτέρω

¹⁹⁸ Νικολούδη, Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ΠoinΔικ 11/2000, Σελ. 771

¹⁹⁹ *Monk v. Warbey* (1935) 1 K.B. 75

Στην υπό ανάλυση υπόθεση, το προς απάντηση ερώτημα ήταν αν ο Νομοθέτης είχε πρόθεση να δημιουργήσει αγωγήμο δικαίωμα προς όφελος οποιουδήποτε μέλους της κοινωνίας που υπέστη ζημία από παράβαση του άρθρου 35 του Road Traffic Act 1930 εν' όψει του ότι ο πιο πάνω Νόμος επέβαλλε πολύ αυστηρή ποινή σε περίπτωση παράβασης του πιο πάνω άρθρου. Σημειωτέον, ότι το εδάφιο 1 του άρθρου 35 του Road Traffic Act 1930 είναι παρόμοιο με το δικό μας άρθρο 3(1)(β) του Ν.96(Ι)/00, όπως τροποποιήθηκε, και προνοεί ότι δεν είναι νόμιμο για οποιονδήποτε να χρησιμοποιεί ή να προκαλεί ή να επιτρέπει σε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο να χρησιμοποιεί μηχανοκίνητο όχημα σε δρόμο εκτός αν βρίσκεται σε ισχύ σε σχέση με την χρήση του οχήματος από το πρόσωπο εκείνο ή το άλλο πρόσωπο, αναλόγως της περίπτωσης, πιστοποιητικό ασφάλισης σύμφωνα με τις πρόνοιες του Νόμου. Ο εναγόμενος / Εφεσείων ισχυρίσθηκε ότι ο Νόμος δεν έδινε στον ζημιωθέντα δικαίωμα να απαιτήσει αποζημιώσεις από παράβαση του πιο πάνω άρθρου. Το Αγγλικό Εφετείο αποφάσισε ότι ο Νόμος έδινε το δικαίωμα στον ζημιωθέντα για αποζημιώσεις καθότι ήταν ξεκάθαρο ότι ο Νόμος θεσμοθετήθηκε για σκοπούς προστασίας του. Έτσι, κρίθηκε, ότι η πρόσαψη ποινικής κατηγορίας, αν και αποτελεί ισχυρό αποτρεπτικό για παράβαση των προνοιών του Νόμου δεν, αποτελεί επαρκή προστασία για τον ζημιωθέντα.

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το καίριο στοιχείο εν προκειμένω, είναι η διαπίστωση της πραγματικής βούλησης του Κύπριου Νομοθέτη. Επομένως, κρίνεται επιβεβλημένη η διακρίβωση, αν η πρόθεσή του είναι όπως η μόνη θεραπεία, σε περίπτωση παράβασης ή/και μη τήρησης ή/και πλημμελούς εφαρμογής των προληπτικών υποχρεώσεων των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, είναι η ποινική οδός.

Ο γράφων, αφορμώμενος από το σκεπτικό του Αγγλικού Εφετείου στην Monk²⁰⁰, είναι της άποψης ότι η στοιχειοθέτηση του υπό ανάλυση αστικού αδικήματος, δύναται να επιτευχθεί μέσω του ακόλουθου δικανικού συλλογισμού: Κατ' αρχάς, η ποινική ευθύνη των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων περιγράφεται στο άρθρο 4 του Νόμου. Σύμφωνα με αυτό, «Κάθε πρόσωπο το οποίο ενώ γνωρίζει ή όφειλε να γνωρίζει ότι οποιασδήποτε μορφής περιουσία αποτελεί έσοδο από παράνομες δραστηριότητες»...«διαπράττει αδίκημα τιμωρούμενο με φυλάκιση δεκατεσσάρων ετών ή με χρηματική ποινή μέχρι πεντακόσιες χιλιάδες ευρώ ή και με τις δύο αυτές ποινές...» Συνεπώς, σε περίπτωση που ένα

---

²⁰⁰ Βλ. ανωτέρω

Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα κριθεί ένοχο για το προαναφερθέν αδίκημα, το Δικαστήριο διαθέτει εξουσία επιβολής αυστηρότατων χρηματικών ποινών. Αποκλειστικός δικαιούχος του εν λόγω κονδυλίου θα είναι η Δημοκρατία, όπου κατά τις ποινικές δίκες ενεργεί ως το παραπονούμενο πρόσωπο. Παρά ταύτα, τι γίνεται αν στην κρινόμενη περίπτωση ο πραγματικός ζημιωθείς δεν είναι η Δημοκρατία, αλλά κάποιο φυσικό ή/και νομικό πρόσωπο; Θα άφηνε ο Νομοθέτης εκτεθειμένο και απροστάτευτο τον εκάστοτε ζημιωθέντα; Ο γράφων, είναι της άποψης ότι η απάντηση στο τελευταίο ερώτημα θα πρέπει να είναι αρνητική. Και τούτο διότι θα ήταν δικαϊκά ανορθόδοξο, να προνοείται ευθύνη των Χρηματοπιστωτικών Ίδρυμάτων έναντι της Δημοκρατίας, όταν μάλιστα τούτη δεν υφίσταται καμία οικονομική ζημία και, ωστόσο, να μην προβλέπεται κανένα δικαίωμα αποζημίωσης υπέρ όσων υπέστησαν την πραγματική ζημία.

Επομένως, για όλους τους πιο πάνω λόγους, όπου καταβλήθηκε προσπάθεια να εξηγηθεί και να αναλυθεί από τον γράφοντα, έρχεται ως καταληκτήρια θέση ότι η πρόθεση του Νομοθέτη δεν εξαντλείται μέχρι του σημείου της ποινικής οδού, αλλά εξικνείται και στην παροχή αστικής θεραπείας υπέρ παντός θιγόμενου προσώπου, (και) επί τη βάση του αστικού αδικήματος της παραβίασης θέσμιου καθήκοντος.

1.2.2.4 Δικονομικά Ζητήματα

Όσον αφορά το ζήτημα της δικογράφησης της προταθείσας νομικής βάσης, κρίνεται σκόπιμο να υπογραμμιστεί ότι οι λεπτομέρειες της «παραβίασης θέσμιου καθήκοντος», όπως άλλωστε και του αστικού αδικήματος της Επαγγελματικής Αμέλειας, πρέπει να δικογραφούνται αναλυτικά επί του σώματος της Έκθεσης Απαιτήσεως²⁰¹. Ειδικότερα, σύμφωνα με την νομολογία, όλοι οι ισχυρισμοί γεγονότων που κατατάσσουν την υπόθεση εντός του πεδίου εφαρμογής μιας νομοθετικής διάταξης, καθώς και η συγκεκριμένη νομοθετική διάταξη, θα πρέπει να δικογραφούνται ρητά²⁰².

²⁰¹ Βλ. Δ19 των Περί Πολιτικής Δικονομίας Θεσμών

²⁰² Bullen and Leake and Jacob's Precedents of Pleading, 12^η Έκδοση, Σελ. 516: "If a plaintiff's cause of action, depends on a statute, he must plead all facts necessary to bring him within that statute (Seear v. Lawson (1880) 16 Ch. D.121; Read v. Brown (1889) 22 Q.B.D. 128); accordingly, in every claim based upon a breach of any provision of the Factories Act 1961, or of any regulation or order made thereunder, all facts necessary to bring the case within the particular provision relied on must be pleaded, and the breach must be alleged by reference to the particular provision in question which must be specifically referred to or identified"

Κεφ. 4 Επιλογικά

Ο Peter Wilkitzki παρατηρεί εύστοχα πως «κανένας εθνικός νομοθέτης δεν έχει την πολυτέλεια να αντιμετωπίζει το έγκλημα ως εθνικό φαινόμενο»²⁰³. Αποτέλεσε υπόβαθρο της παρούσας μελέτης, ότι το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες συνιστά ταυτοχρόνως ένα διεθνές και εθνικό βάρος που ταλανίζει τη σύγχρονη οικονομική και πολιτική ζωή. Ως διαφάνηκε και από την υπόθεση των «χρυσών διαβατηρίων», το υπό ανάλυση φαινόμενο «ελίσσεται αθόρυβα» και γίνεται αντιληπτό μόνον όταν τούτο αποκαλυφθεί.

Μεταξύ των γενεσιουργών αιτιών του υπό ανάλυση φαινομένου, συμπεριλήφθηκε και η ραγδαία ανάπτυξη του παγκόσμιου χρηματοοικονομικού συστήματος, όπου στον σκληρό πυρήνα του εντοπίζονται τα διάφορα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα. Πράγματι, ο ρόλος αυτών, εν σχέσει με το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, έχει χαρακτηριστεί ως καίριος και καταλυτικός. Συγκεκριμένα, η φιλοσοφία και το πνεύμα της πρόληψης και καταπολέμησης του φαινομένου, βασίζεται εν πολλοίς στην αναπτυγμένη τεχνογνωσία των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, η οποία τα καθιστά ικανά να αξιολογούν καταστάσεις κινδύνου, να διενεργούν εξειδικευμένους και ενισχυμένους ελέγχους αλλά και να ανιχνεύουν ύποπτες, κατά την κρίση της, συναλλαγές. Σε αντίθετη περίπτωση, ήτοι όταν αυτά δεν τηρούν ή/και αδρανούν ή/και εφαρμόζουν πλημμελώς τα θεσμοθετημένα προληπτικά μέτρα, τότε το υπό ανάλυση φαινόμενο παρεισφρύει και εξαπλώνεται ευκόλως επί των διαφόρων εθνικών έννομων τάξεων. Περιπλέον, ως αναφέρθηκε ανωτέρω, ο ευρύτερος τρόπος δράσης και συμπεριφοράς των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων συνδέεται άρρηκτα και αιτιωδώς με το επίπεδο αποτελεσματικότητας του εποπτικού ελέγχου, που ασκείται από της εθνικές Εποπτικές Αρχές.

Εντούτοις, ως προδήλως καταδείχθηκε στο Κεφάλαιο 2 της παρούσας μελέτης, η προληπτική καταπολέμηση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, επί του πρακτέου, τόσο σε ενδοτραπεζικό όσο και σε εποπτικό επίπεδο, εξακολουθεί μέχρι και σήμερα να αποτελεί την

---

²⁰³ Peter Wilkitzki (1992), Development of an Effective International Crime and Justice Programme – a European View, in Eser, A and Lagodny, Principles and procedures for a new transnational criminal law, Freiburg, Eigenverlag, Σελ. 267

«αχίλλειο πτέρνα» του χρηματοοικονομικού συστήματος. Συγκεκριμένα, έχει παρατηρηθεί ότι οι πρωτοβουλίες διεθνών οργανισμών, μεταξύ άλλων του ΟΗΕ, του ΟΟΣΑ, του Συμβουλίου της Ευρώπης, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της FATF, δεν έχουν καρποφορήσει στον επιθυμητό βαθμό. Θέματα, για παράδειγμα τα νομοθετικά κενά, οι παραλείψεις και οι ανομοιομορφίες στο κανονιστικό και ρυθμιστικό πλαίσιο, η ύπαρξη ενδοχώριων και εξωχώριων χρηματοοικονομικών κέντρων, η χρήση καταπιστευμάτων και πολύπλοκων χρηματοοικονομικών σημάτων παραμένουν άλυτα και συνεχίζουν να υπονομεύουν της προσπάθειες για αποτελεσματική καταπολέμηση του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες²⁰⁴. Τούτο δε, εντείνεται ουσιαστικά, καθώς, εκ του αποτελέσματος, προκύπτει ότι τα μεγαλύτερα κεφάλαια παράνομου χρήματος εξακολουθούν να διεισδύουν στην κυπριακή οικονομία μέσω του αδύναμου χρηματοοικονομικού συστήματος.

Ο γράφων, αφουγκραζόμενος των παρατηρούμενων παθογενειών, κατέθεσε αριθμό μέτρων για ενίσχυση του προληπτικού συστήματος της καταπολέμησης της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων. Μια εκ των βασικότερων εισηγήσεών του, αποτέλεσε η θεσμοθέτηση της αστικής ευθύνης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, έναντι των προσώπων που ζημιώθηκαν εξαιτίας της μη τήρησης ή/και πλημμελούς εφαρμογής των προβλεπόμενων – από το Νόμο – προληπτικών μέτρων. Εξάλλου, κρίθηκε εκ του αποτελέσματος ότι ο συνδυασμός ποινικής²⁰⁵ και διοικητικής ευθύνης, δεν δύναται να αποτελέσει ένα ισχυρό φόβητρο. Το δε σκεπτικό του γράφοντος, πίσω από τη θεμελίωση της αστικής ευθύνης, ερείδεται στα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η πολιτική έναντι της ποινικής διαδικασίας. Ανάμεσα στα πλεονεκτήματα συγκαταλέγεται και το χαλαρότερο επίπεδο απόδειξης των αστικών αξιώσεων έναντι των ποινικών κατηγοριών, καθότι στην πρώτη περίπτωση ο ζημιωθείς υποχρεούται να αποδείξει, ότι το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα απέτυχε να αποτρέψει τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στο ισοζύγιο των πιθανοτήτων (“balance of probabilities”), ενώ στην ποινική διαδικασία, πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας (“beyond reasonable doubt”).

---

²⁰⁴ Βασίλειος Κωνσταντόπουλος (2020), ό.π, Σελ. 506

²⁰⁵ Προς επίρρωση της σχετικής παρατήρησης βλ. τις εξής αποφάσεις: ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ν. Χριστοδούλου κ.α., Αρ. Υπόθεσης: 15161/16, 31/7/2020 & Δημοκρατία ν. Τράπεζας Κύπρου Δημόσια Εταιρεία Λτδ κ.α., Αρ. Υπόθεσης: 32370/14, 14/12/2017

Ωστόσο, η νομική οδός μέσω της οποίας δύναται να «νομιμοποιηθεί» ο θεσμός της αστικής ευθύνης είναι μία και δεν είναι άλλη από τη νομολογία, την «κορωνίδα» του κυπριακού νομικού συστήματος. Μάλιστα, οι δικαστικές αποφάσεις αποτέλεσαν και εξακολουθούν να αποτελούν τόσο το μέσο καθορισμού, όσο και το μέσο αναπτύξεως του Κυπριακού Δικαίου²⁰⁶. Είναι εξάλλου παραδεκτό γεγονός, ότι η αυστηρή προσήλωση στο γράμμα της νομολογίας (“stare decisis”) αποτελεί καθιερωμένη αρχή δικαίου, θεμελιωμένη στο δόγμα της δεσμευτικότητας της νομολογίας (δεσμευτικό δικαστικό προηγούμενο), ως δίοδο διασφάλισης της βεβαιότητας του δικαίου²⁰⁷. Ωστόσο, ιστορικά τα Κυπριακά Δικαστήρια απέφυγαν εντέχνως να προβούν στην υιοθέτηση εκσυγχρονιστικών πρακτικών, σκεπτικών και προσεγγίσεων. Ο γράφων δε, κατανοεί ότι η πρωτοβουλία της επικύρωσης της αστικής ευθύνης είναι εξαιρετικά ριψοκίνδυνη, δεδομένης και της δεσπίζουσας θέσης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων στο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο.

Όπως επισημαίνει ο Λόρδος Wright, το Κοινοδίκαιο (και άρα το Κυπριακό Δίκαιο) αναπτύχθηκε κατά τρόπο καθαρά εμπειρικό. «Προχωρούν τα Δικαστήρια, από υπόθεση σε υπόθεση, όπως οι αρχαίοι εξερευνητές της Μεσογείου, οι οποίοι εξερευνούσαν τη μία ακτή μετά την άλλη, χωρίς να εκτίθεται στους κινδύνους του ανοικτού πελάγους και των συστημάτων ναυσιπλοΐας»²⁰⁸. Η απόφαση βρίσκεται εξ ολοκλήρου στην κυριαρχική βούληση της Κυπριακής Δικαιοσύνης: Είναι αυτή πράγματι πρόθυμη να «εξερευνήσει μια νέα ακτή», προβαίνοντας σε ένα τόσο καινοφανές και συνάμα ιστορικό βήμα; Ή θα προτιμήσει να αποστασιοποιηθεί από την θεμελίωση του εν λόγω εγχειρήματος, επιλέγοντας επί της ουσίας την «ανακύκλωση» των ήδη εδραιωμένων νομικών αρχών / θεσμών και επιχειρημάτων;

---

²⁰⁶ Nikitas Hatzimihail (2013), "Cyprus as a Mixed Legal System" Journal of Civil Law Studies 6, Σελ. 85

²⁰⁷ Ρωσική Ομοσπονδία (Αρ. 1) (2012) 1 ΑΑΔ 20

²⁰⁸ Γεωργίου Μ. Πική (1981), Το Αγγλικό Κοινό Δίκαιο, οι Κανόνες της Επιείκειας και η Εφαρμογή τους στην Κύπρο, Σελ. 49

Πίνακας Βιβλιογραφίας / Αρθρογραφίας

Ελληνόγλωσση:

- Καραδήμας Θ. & Καραδήμας Π. (2015), «Τεχνικές ξεπλύματος χρήματος και τα μέτρα πρόληψης των ελληνικών τραπεζών», e-Περιοδικό Επιστήμης & Τεχνολογίας
- Πολύβιος Γ. Πολυβίου (2019), Η Αμέλεια στο Κυπριακό Δίκαιο, Εκδόσεις Χρυσ αφίνης και Πολυβίου
- Αρτέμης & Ερωτοκρίτου (2003), Κεφάλαιο 148 ΑΣΤΙΚΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ Δίκαιο και Αποφάσεις, Τόμος 2
- Γεωργίου Μ. Πική (1981), Το Αγγλικό Κοινό Δίκαιο, οι Κανόνες της Επειείκειας και η Εφαρμογή της στην Κύπρο
- Χριστάκης Λουκά (2019), Τραπεζικό Δίκαιο & Τραπεζική Πρακτική Κυπριακό και Κοινοτικό δίκαιο, Εκδόσεις Χριστάκης Λουκά & Σια ΔΕΠΕ
- Νικολούδη, Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ΠοινΔικ 11/2000
- Παναγιώτης Μ. Βασιλακόπουλος, «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος (Κριτικές παρατηρήσεις στις ποινικές διατάξεις του Νόμου 2331/1995) », ΠοινΧρ ΜΣΤ'
- Γ. Χλούπης (2000), Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες: Περιγραφή του φαινομένου και τρόποι αντιμετώπισης, Τεύχος 4/2000, Απρίλιος, Διαθέσιμο στον εξής σύνδεσμο: <http://www.nbonline.gr/journals/6/volumes/38/issues/160/lemmas/462940> (Ημερομηνία Επίσκεψης: 09/09/2021)
- Βασίλειος Κωνσταντόπουλος (2020), Το ξέπλυμα χρήματος, Διδακτορική διατριβή, Διαθέσιμο στον εξής σύνδεσμο: <https://freader.ekt.gr/eadd/index.php?doc=48487&lang=el#p=177> (Ημερομηνία Επίσκεψης: 05/09/2021)
- Καϊάφα – Γκμπάντι Μαρία (2007), Η ποινική αντιμετώπιση του ξεπλύματος του βρώμικου χρήματος: Μεταξύ διεθνούς, ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας, ΠοινΧρ 2007
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2021), Ειδική Έκθεση: Οι προσπάθειες της ΕΕ για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος στον τραπεζικό τομέα είναι κατακερματισμένες και η υλοποίηση της οικίας πολιτικής ανεπαρκής, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_13/SR_AML_EL.pdf (Ημερομηνία Επίσκεψης: 05/09/2021)

- Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (2019), Οδηγία προς τα Πιστωτικά Ιδρύματα, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://www.centralbank.cy/images/media/redirectfile/AML/5th-CBC-DIRECTIVE-FEB%202019-GREEK.pdf>
(Ημερομηνία Επίσκεψης: 05/09/2021)
- Ανακοίνωση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, ημερομηνίας 22/12/2015, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://www.centralbank.cy/el/announcements/22122015-1>
(Ημερομηνία Επίσκεψης: 05/09/2021)
- Γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας της 5^{ης} Ιουνίου 2013, σχετικά με τις αλλαγές στη διακυβέρνηση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, CON/2013/41, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013AB0041&rid=1>
(Ημερομηνία Επίσκεψης: 05/09/2021)
- Γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας της 22ας Νοεμβρίου 2013, σχετικά με την τροποποίηση των αρμοδιοτήτων λήψης αποφάσεων στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (CON/2013/78), Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013AB0078&from=EN>
(Ημερομηνία Επίσκεψης: 07/09/2021)
- Έκθεση της Ερευνητικής Επιτροπής των Κατ' Εξαίρεση Πολιτογραφήσεων Αλλοδαπών Επενδυτών και Επιχειρηματιών, ημερομηνίας 07 Ιουνίου 2021,

Ξενόγλωσση:

- Peter Alldridge (2008), Money Laundering and Globalization, Journal of Law and Society, Τόμος 35, Αρ. 4
- McGregor on Damages, 15^η Έκδοση
- Clerk & Lindsell on Torts, 20^η Έκδοση
- Nikitas Hatzimihail (2013), "Cyprus as a Mixed Legal System" Journal of Civil Law Studies 6: 37-96, Διαθέσιμο στον εξής σύνδεσμο: <https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=370115027092010124123086016066081094103033031041027010022025000096093118026115126067057030039061008116026027080118023068115089049074003041085023123116070079021071004083020026116030105068089075109072113026103019116083000064093119092011030090097083017&EXT=pdf&INDEX=TRUE>
(Ημερομηνία Επίσκεψης: 09/11/2021)

- Bullen and Leake and Jacob's Precedents of Pleading, 12^η Έκδοση
- Sir Ross Cranston, Emiliios Avgouleas, Kristin van Zwieten, Christopher Hare, and Theodor van Sante (2018), Principles of Banking Law, 3^η Έκδοση
- Moh Zali & Ach Maulidi (2018), Fighting Against Money Laundering, 5(3), BRICS Law Journal
- Ντράγκαν Συμεόνοβιτς (1995), «Ξέπλυμα χρημάτων - Σχέση Οργανωμένου Εγκλήματος και Πολιτικής», ΕλΔ 36
- E/CONF.88/2,18 August 1994, U.N. Economic and Social Council, World Ministerial Conference on Organized Transnational Crime, N. 21-23 Νοέμβριος του 1994
- “FROM ILLEGAL MARKETS TO LEGITIMATE BUSINESSES: THE PORTFOLIO OF ORGANISED CRIME IN EUROPE - Final report of Project OCP Organised Crime Portfolio”, Διαθέσιμο στον εξής σύνδεσμο: <https://www.transcrime.it/en/publications/from-illegal-markets-to-legitimate-businesses-the-portfolio-of-organised-crime-in-europe/> (Ημερομηνία Επίσκεψης: 14/09/2021)
- William C. Gilmore (2004), Dirty Money: The evolution of international measures to counter money laundering and the financing of terrorism, 3^η Έκδοση
- Brigitte Unger (2007), Can Money Laundering Decrease? Public Finance Review, Τόμος 41, Μέρος 5
- Tatyana Ustinova & Jonathan Stempel (2007), Russia sues Bank of New York for \$22.5 billion, BUSINESS NEWS, Reuters, Διαθέσιμο στον εξής σύνδεσμο: <https://www.reuters.com/article/us-russia-bank-lawsuit-idUSL175611720070517> (Ημερομηνία Επίσκεψης: 22/09/2021)
- Απόφαση της Αμερικανικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς αναφορικά με την Merrill Lynch, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://www.sec.gov/litigation/admin/2017/34-82382.pdf> (Ημερομηνία Επίσκεψης: 22/09/2021)
- Anne Peters, Heike Krieger, and Leonhard Kreuzer (2020), Due Diligence in the International Legal Order In: Due Diligence in the International Legal Order, Oxford University Press
- Colin King (2012), Using civil processes in pursuit of criminal law objectives: a case study of non-conviction-based asset forfeiture, International Journal of Evidence and Proof, 16^{ος} Τόμος, 4^η Έκδοση, Διαθέσιμος στον εξής σύνδεσμο: http://www.cylaw.org/nomoi/enop/ind/2012_1_196/section-sc3d971b55-2e61-062d-4d98-a42e89ce3546.html (Ημερομηνία Επίσκεψης: 12/10/2021)

- Andreas Neocleous & Co LLC (2010), Neocleous's Introduction to Cyprus Law, 3η Έκδοση
- Batuhan Turkec & Yasemin Kinav (2020), 'Politically Exposed Persons'
- Beatrix Pinter (2013), 'Money Laundering, Suspicious Circumstances', Law Series Annals W U Timisoara, 11
- Charles Goodhart, The Evolution of Central Banks (Cambridge: MIT Press, 1988) at 1–218; Michael Bordo, 'A Brief History of Central Banks', Federal Reserve Bank of Cleveland, Διαθέσιμο στον εξής σύνδεσμο: <https://www.clevelandfed.org/en/newsroom-and-events/publications/economic-commentary/economic-commentary-archives/2007-economic-commentaries/ec-20071201-a-brief-history-of-central-banks.aspx> (Ημερομηνία Επίσκεψης: 14/10/2021)
- Panicos Demetriades (2020), Money Laundering and Central Bank Governance in The European Union, Journal of International Economic Law, Τόμος 23, Έκδοση 2
- Panicos Demetriades (2017), A Diary of a Euro Area Banking Crisis: Lessons for Bank Recovery and Resolution
- Sofronis Clerides (2014), 'The Collapse of the Cypriot Banking System: A Bird's Eye View', 8(2) Cyprus Economic Policy Review 3
- Maurice & F.R. Ryder Megrah (1982), Paget's Law of Banking, 9^η Έκδοση
- Joshua Kirschenbaum and Nicolas Véron (2018), A better European Union architecture to fight money Laundering, Policy Contribution, 19^η Έκδοση, Διαθέσιμη στον σύνδεσμο: https://www.bruegel.org/wp-content/uploads/2018/10/PC-19_2018-241018_.pdf (Ημερομηνία Επίσκεψης: 16/10/2021)
- Economic and Financial Affairs (2019), 'Ex-Post Evaluation of the Economic Adjustment Programme. Cyprus, 2013–2016', Institutional Paper 114, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip114_en.pdf (Ημερομηνία Επίσκεψης: 16/10/2021)
- Peter Spiegel & Quentin Peel (2013), Radical rescue proposed for Cyprus, Διαθέσιμο στον εξής σύνδεσμο: <https://www.ft.com/content/1d17a320-736f-11e2-9e92-00144feabdc0> (Ημερομηνία Επίσκεψης: 23/09/2021)
- Moneyval (2019), Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures, Cyprus, Fifth Round Mutual Evaluation Report, Διαθέσιμη στον εξής σύνδεσμο: <https://rm.coe.int/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing-measures-cyprus-/16809c3c47> (Ημερομηνία Επίσκεψης: 13/10/2021)

Πίνακας Νομοθετικών Κειμένων

Ελληνόγλωσσα:

- Ο Περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμος του 2007 (Ν. 188(I)/2007)
- Ο Περί της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Νόμος του 2002 (Ν. 138(I)/2002)
- Ο Περί Εργασιών Πιστωτικών Ιδρυμάτων Νόμος (Ν. 66(I)/1997)
- Ο Περί Αστικών Αδικημάτων Νόμος (ΚΕΦ.148)
- Ο Περί της Ρύθμισης των Επιχειρήσεων Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών και Συναφών Θεμάτων Νόμος του 2012 (Ν. 196(I)/2012)\
- Οι περί Πολιτικής Δικονομίας Θεσμοί
- Ο περί Ποινικού Κώδικα Νόμος (ΚΕΦ.154)
- Ο περί Δικαστηρίων Νόμος του 1960
- Ο περί Συγκάλυψης, Έρευνας και Δήμευσης Εσόδων από Ορισμένες Εγκληματικές Πράξεις Νόμοι του 1996 (Ν. 61(I)/1996)
- Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων)

Ξενόγλωσσα:

- Proceeds of Crime Act 2002
- Road Traffic Act 1930

Πίνακας Αυθεντιών

Κυπριακές:

- FBME BANK LTD v. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΩΣ ΑΡΧΗ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ κ.α., ΥΠΟΘΕΣΗ ΑΡ. 1024/2014, 8/8/2014
- ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ ΤΗΣ BANK OF CYPRUS PUBLIC COMPANY LIMITED, ΓΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ CERTIORARI, Πολιτική Αίτηση αρ.221/20, ημερομηνίας 4/6/2021
- ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ ΤΗΣ JCC PAYMENTS SYSTEMS LTD ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ CERTIORARI, Πολιτική Αίτηση Αρ. 234/2020, ημερομηνίας 2/8/2021
- ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ ΤΗΣ RCB BANK (CYPRUS) LTD ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ CERTIORARI, Πολιτική Αίτηση Αρ. 229/2020, ημερομηνίας 19/7/2021
- ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ ΤΗΣ ARAB JORDAN INVESTMENT BANK SA ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ CERTIORARI, Πολιτική Αίτηση Αρ. 1/2021, ημερομηνίας 22/7/2021
- ΣΑΒΒΑΣ ΚΟΤΣΩΝΙΑ v. CLR STOCKBROKERS LTD κ.α., ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΕΣΗ ΑΡ. 464/2011, 8/11/2017
- Συρίμη v. Παγκυπριακή Χρηματ. Δημόσια Ετ. Λτδ (2010) 1(B) Α.Α.Δ. 1331
- ΚΥΠΡΟΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ v. Κ.Ν. ZOO BAR RESTAURANT LTD, Πολιτική Έφεση Αρ. 447/2011, 15/12/2016
- Κωνσταντίνου v. Χατζηκυριάκου (1993) 1 ΑΑΔ 864
- Καλαθά v. Πουλλίτα (2006) 1 ΑΑΔ 480
- Αλεξάνδρου v. Λεβέντης (1996) 1 Α.Α.Δ.420
- Χριστοφόρου v. Τρύφωνος (1999) 1(Γ) Α.Α.Δ.1516, 1520
- Χαριλάου v. Νικολάου (2003) 1 Α.Α.Δ.1420
- XXXXX Χρίστου κ.α. v. Bank of Cyprus Public Company Limited κ.α., Αγωγή αρ.2240/2015, 23 Μαΐου, 2019
- Ελένη Ιωάννου v. Μαρούλλας Στυλιανού (1998) 1(Γ) ΑΑΔ 1861
- HELLENIC BANK PUBLIC COMPANY v. ΖΑΧΑΡΙΑΔΟΥ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΕΣΗ ΑΡ. 13/2014, 11/3/2021

- Cyprus Popular Bank Public Ltd v OTIS Elevators Ltd κ.α. Πολιτική Έφεση 371/2009, ημερομηνίας 18/02/2015
- Premier Chemical Co. Ltd v. Τράπεζας Κύπρου Λτδ κ.α. (1998) 1 (Δ) Α.Α.Δ. 1951
- Πίριλλου v Ρουπινέττας Κονναρή (2000) 1 Α.Α.Δ. 1153
- Βάσω Μιχαήλ v Ανδρέας Ονουφρίου (2002) 1 Α.Α.Δ. 1349
- R.K.B. Leathergoods Limited v Βιργίνια Ευαγγέλου Αγγελίδη (2004) 1 Α.Α.Δ. 1071
- Νεοκλής Αντωνιάδης v Μιχάλης Σπύρου (1998) 1 Α.Α.Δ. 1171
- Κούνουνα κ.α. v Κώστας Κυριάκου & Υιός Λτδ κ.α. (2001) 1(Γ) Α.Α.Δ. 2126
- Επίσημος Παραλήπτης v. Δημητρίου κ.α. (1997) 1 ΑΑΔ 336
- Κουπάρης v. Οργανισμός Γεωργικής Ασφάλισης (1997) 1 ΑΑΔ 1780

Ξενόγλωσσες:

- Donoghue v. Stevenson (1932) AC 562
- Steel v. NRA Ltd (2018) 1 WLR 1190
- Playboy Club London Ltd v. Banca Nazionale del Lavoro SpA (2018) 1 WLR 4041
- Caparo Industries Plc v. Dickman (1990) 1 All E.R. 568
- Marc Rich & Co. AG v. Bishop Rock Marine Co Ltd (1996) 1 AC 211
- JP Morgan Chase Bank v. Nigeria (2019) 2 C.L.R. 559
- Bank of Montreal v. Dominion Fresham Guarantee and Casualty Co. Ltd. (1930) A.C. 657
- Spitzer Mgmt., Inc. v. Interactive Brokers, LLC, Απόφαση υπ' αρ. 1:13 CV 2184 (United States District Court Northern District of Ohio Eastern Division)
- Feldman v. Howard, 10 Ohio St.2d 189, 226 N.E.2d 564, 567 (Ohio 1967)
- Parlin Fund LLC v. Citibank N.A., 1:13- CV-111, 2013 WL 3934997 (S.D. Ohio 2013)
- Driessen v. Woodforest Nat. Bank, 940 F. Supp. 2d 584, 591 (S.D. Ohio 2013)
- Eisenberg v. Wachovia Bank, N.A., 301 F.3d 220, 226 (4th Cir. 2002)
- Weil v. First Nat'l Bank of Castle Rock, 983 P.2d 812, 815 (Colo. Ct.App. 1999)

- Volpe v. Fleet Nat'l Bank, 710 A.2d 661, 664 (R.I. 1998)
- Miller-Rogaska, Inc. v. Bank One, 931 S.W.2d 655, 664 (Tex.App. 1996)
- Software Design Application, Ltd. v. Hofer Arnett, Inc., 49 Cal.App.4th 472, 56 Cal.Rptr.2d 756, 760-63 (1996)
- Portage Aluminum Co. v. Kentwood Nat'l Bank, 106 Mich.App. 290, 307 N.W.2d 761, 764-65 (1981)
- Pa. Nat'l Turf Club, Inc. v. Bank of W. Jersey, 158 N.J.Super. 196, 385 A.2d 932, 936 (1978)
- Gesell v. First Nat'l City Bank, 24 A.D.2d 424, 260 N.Y.S.2d 581, 581-82 (1965)
- Candler v. Crane Christmas & Co (1951) 2 K.B. 164
- Hedley Byrne & Co v. Heller & Partners (1964) A.C. 465
- Kythreotis v. Constantinou (1984) 1 CLR 811
- Monk v. Warbey (1935) 1 K.B. 75